

Luk Jisas Kraiſ Manö Aij u Luk kali kliñ rika

Manö nöd

¹⁻² Jisas Kraiſ an hanip i yag daulö kub göm ga ga rö, bi rimnap amgö magö kale ke niñöm, manö aij anibu hag ñi ajöm, yip abe, ni bi bi gau rimnap halö kalip abe, hag ñila. Hag ñeila bi iru rö manö anibu niñ aij göm kali kliñ rika. *

³ Pen bi majö Diopilas, yad u rö nöp manö yip hag ñila anibu il u magöñhalö ulhai niñ aij gipin u me, yad u rö nöp manö anibu magöñhalö gasi niñ aij gem, nöp kali kliñ rikniñ gabin.

⁴ Anig ginö me, manö nöp hagla niñban u, niñö hagla a gimön niñnabön.

Ejol, ber mihau Jon Bi Ñig Pak Ñeb yag daun- abil, a ga

⁵ Nöd Kiñ Herod Judia Propins abad midmidöp ñin u, bi ne Sekaraia, God nip nan sabe gep bi ap midmidöp. Bi yam nipe aip wög jim ñöl gimidal gau kalip Abaija Yam a gimidal. Sekaraia nibin nipe Ilisabed. Ilisabed u rö nöp God nip nan sabe gep bi Eron il u rik dam dapil göm rika.

⁶ Kalpe ber mihau God lo manö adö u magöñhalö hain göl gi midlö, God niñö, manö ap midageia.

* 1:1-2: Ap 1:1

⁷ Pen Sekaraia nɪbin nɪpe Ilisabed ɲɪ pai wem u me, ɲɪ pai ap yag dapöm wasö, böŋ nöp nɪbi mɪlep bɪ mɪlep lɪlö.

⁸ ɲɪn ap Sekaraia bɪ nɪpe aip wög jɪm ɲöl gɪmɪdal gau apöm, God nɪp sabe gep wög u geila.

⁹ Pen wög kale u göl gɪ, bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ gau pör gɪmɪdal rö, bɪ hon an rö God sabe gep ram raul mɪgan yaŋ amöm nan haɪŋ aij auep u launab a göm, ilöŋ cal ud gulu gɪ udla. Udlö, Sekaraia nɪpe ilöŋ cal ke ud gulu gɪ udöm, God sabe gep ram raul mɪgan yaŋ arnɪg ga. *

¹⁰ Nɪbi bɪ iru nöp God sabe gep ram höŋ adö au God nɪp sabe göl gɪ mɪdailö nɪŋöl gɪ, Sekaraias nɪpe raul mɪgan yaŋ aramöm nan haɪŋ aij auep anɪbu laua.

¹¹ Pen Bɪ Kub ejol nɪpe ap apöm, nan haɪŋ aij lep kabö kɪnaŋ u ɲɪmagö yɪjɪg adö lau waiö mɪdeia.

¹² Sekaraia ejol anɪbu nɪŋöm pa gɪɪ ga.

¹³ Pen ejol anɪbu nɪp haga, “Ne pɪɲɪŋ gagmön. God nɪp sabe gɪpan u, nɪpe nɪŋöb. Nabin ne Ilisabed ɲɪ ne ap yag daunab. Yag dauö, hib nɪpe Jon a gɪmön.

¹⁴ Nɪme ɲɪ u yag daunab u, ne mɪɲ mɪɲ gɪnabön; nɪbi bɪ iru nöp gau u rö nöp mɪɲ mɪɲ gɪnaböl.

¹⁵ Bɪ Kub amgö ilö adö nɪpe u, Jon bɪ kub rö mɪdeinab. Nɪpe ɲɪg wain aka ɲɪg klö rɪmnap ɲɪŋagnɪm. Nɪme ɲɪ mɪdun mɪdeinab ɲɪn anɪbu nöp, Ana Uɪ nɪpe ɲɪ anɪbu nɪp aŋ daŋ amöm ajmaŋ raunab. *

* 1:9: Eks 30:7 * 1:15: Nab 6:3

¹⁶ Hainö nipe Isrel nibi bi God nip arö gipal gau iru nöp manö aij hag ñö, God nip, Bi Kub hon, a göm, niñ udnaböl.

¹⁷ Pen ñi ne anibu nipe bi God manö hagep Ilaija hadame ram God pidöñ udöm gimidöp rö ginab. Nap bi kalip udöm, ñi pai kale gau udöm, kalip ud jim ñöl linab. Nibi bi God nip aleb aleb ñibal gau, kalip manö aij hag ñö, nibi bi kamij aij nipe gasi niñbal rö niñöm, gi aij göm, Bi Kub aunab, a göm, abad mideinaböl,” a ga. *

¹⁸ Ejol u anig hagö, Sekaraia haga, “Hol ber miñau mitep yabit libul. Anib u, yad aigöl gem, ne niñö hagpan, a gi niñnabin?” ö ga.

¹⁹ Hagö, ejol u Sekaraia nip haga, “Yad Gebriel. Yad God amgö ilö adö u midem, yip hag yuö apem manö aij anibi nöp hag ñinig aubin. *

²⁰ Ne manö yad u, niñö hagöp a gimön niñagpan rö, atab nöp u marö gö, manö hagöl gi midageinabön. Yiharij nöp mid mid, ñi u yag daunabil mañu nöp kauyan manö hagnabön,” a ga.

²¹ Pen Sekaraia God sabe gep ram an raul yan milö padö mideia niñöm, nibi bi höñ yan mideila gau gasi iru niñla.

²² Hainö nipe höñ apöm, manö rimnap hagnim rö laga. Anib u, yip anig anig göp, a göm, ñimagö nöp yamaia. Kale niñöm hagla, nipe ram raul migan yan am midöm, nan ap ke niñöm auöp, a göm, niñla.

* **1:17:** Mal 3:1; 4:5-6; Mad 17:11-13 * **1:19:** Dan 8:16; 9:21

²³ Pen Sekaraia God sabe gep ram wög u gi mädö, ñin nipe u pis gö, bi rimnap apöm ka nipe u udlö niñöl gi, nipe ado gi ram nipe ara.

²⁴⁻²⁵ Hainö mid damöm, niñin nipe Ilisabed ñi mudun midöm haga, “Nöd yad niñi ñi pai wem midmidin u me, yip nable ga, ji miñi Bi Kub yip mög niñöm yip abad midö, ñi mudun midpin u yip aij göp, nable gagnab, wasö,” ga. Anig hagöm, rakin unbö mamid agamij ram raul migan gau nöp pi göl midmidöp.

Ejol apöm Maria nip haga, “Jisas yag daun-abön,” a ga

²⁶ Ilisabed rakin unbö kagoł jini ñi mudun midö niñöl gi, God ejol Gebriel nip hag yuö ara Nasared daun, ram minöñ Galili au.

²⁷ Nasared au niñi praj ap midmidöp, hib nipe Maria. Niñi praj anibu bi ap aip gi gö wasö. Niñi praj anibu, bi ne Josep udnab, a göm manö hagla. Bi Josep anibu, nip kin Depid bi ridig anibu ap rik dam lila u me. *

²⁸ God ejol Gebriel hag yuö, niñi praj Maria mideia au amjaköm haga, “Niñi praj, ne midpan? Bi Kub nöp ud aij göp. Nipe aip midpil,” a ga.

²⁹ Anig hagö, Maria manö anibu niñöm, yip ai ginig anig hagab, a göm, gasi iru niña.

³⁰ Nipe gasi iru niñö niñöl gi, ejol nip haga, “Maria, ne piñin gagmön. God nöp ud aij yabıl göp.

* 1:27: Mad 1:16,18

31 Hainö ne ñi mudun midmön, ñi ap yag daunabön. Yag daumön, hib nipe Jisas, a gämön.
*

32 Pen nipe bi kub yabit middeinab. Nibi bi nip hagnaböl, Bi Kub yabit adö i gilañ midöp Ñi nipe, a ginaböl. God Bi Kub geinab niñöm nipe nihi ilañ Depid, kin kub midmidöp rö middeinab.

33 Jekop rikö rik amil apil gilö middeinaböl gau kalip magörhalö pör nöp pör nöp kin kale midöm abadöl middeinab,” a ga. *

34 Ejol anig hagö, Maria nip haga, “Yad bi ap aip midagpul u, aigöl gem ñi anibu yag daunabin?” ö ga.

35 Hageia, ejol nip haga, “Ana Ut u nöp apöm, Bi Kub yabit adö i gilañ midöp pidöñ nipe nöp ralu ñinab. Anig gö, ñi ut yag daunabön u, nibi bi niñöm hagnaböl, nipe God Ñi nipe, a ginaböl.

36 Nöñ! Naubi ne Ilisabed nipe nibi mitep löp. Kale nip nibi ñi pai wem a gimidal u pen mñi nipe ñi mudun midö, rakin unbö kagoñ jñ hadö ara.

37 God nan gagnim rö ap midagöp; nan gau magörhalö ginim rö nöp midöp,” a ga. *

38 Anig hagö, Maria haga, “Yad God nip wög gi ñeb pai. Hagabön rö nöp yip ginim,” a ga. Anig hagö niñöl gi, ejol nip arö göm ara.

Maria am nubi Ilisabed nip niña

39-40 Pen Maria yñid amnam, a göm, ram minöñ anibu arö göm ram minöñ Judia no ilö gau adan mlö u am am, Sekaraia Ilisabed ber mihau

* 1:31: Ais 7:14; Mad 1:21-23 * 1:33: 2Sa 7:12,13,16; Ais 9:7

* 1:37: Jen 18:14

mıdmdıl daun u ara. Ram kale amjaköm, nubi İlisabed nıp haga, “Ne mıdpan?” a ga.

41 “Ne mıdpan?” a gö, nubi İlisabed manö anıbu nıñö, ñı mudun mıdeia u pıranıd la. Pen magö anıbu nöp Ana Uı u nıpe İlisabed anı dan aramöm nıp ajmanı raua.

42 God Ana ajmanı rauö, İlisabed nıpe meg mıgan dap ranöm Maria nıp haga, “God nıbi rımnap kalıp abad mıdöp u pen nöp ud aij yabıl göp. Ñı mudun ne mıdpan yagol ñı u abe ud aij yabıl göp.

43 Yad nıbi aij wasö jı ne Bı Kub yad nıme nıpe u yıp nıñnıg auban u yad aiö gem God nıp aij a gabin.

44 Ne apön yıp, ‘Mıdpan?’ a gajan magö u, ñı mudun mıdpın i ñıñı yabıl löm pıranıd löp.

45 Ne, ‘Yıp God hagöp rö gınab,’ a gımön nıñ mıdpan u me, ne mıñ mıñ gımön,” a ga.

Maria God hib nıpe hagö adö ara

46 İlisabed anıg hagö, Maria God nıp gası nıñöl gı, ñıñı yabıl löl gı haga,

“Yad Bı Kub nıp gası nıñem,

hib nıpe hagnö, i adö lañ arnab. *

47-48 Yad böñ nöp umeb rö mıdainö,
God yıp mög nıñöm ud kamıñ yua u,
nıp gası nıñem ñıñı yabıl lıbin.

Yad yıharıñ pai nıp wög gı ñeb mıdpın u
pen yıp hauı gagöp.

Anıg göp u,

mıñı rıköm, hainö rıköm, rık dam lınaböl
gau,

* 1:46: 1Sa 2:1-10

nibi bi magöŋhalö yip gasi niŋöm hagnaböl,
 ‘God nibi anibu ud aij yabił ga,’ a gınaböl.

49 Nipe piđöŋ magöŋhalö miđöp u,
 nipe nan klö yabił yip göp.

Yad niŋbin nipe añi nöp
 Bi Uł miđöp.

50 Nibi bi manö nipe niŋöm, ana udöm, hain
 gınaböl gau,
 kalip mög niŋöm ud aij gınab.

Kale ñi pai riköm, rik damöm, rik lınaböl gau,
 kalip u rö nöp mög niŋöm ud aij gınab. *

51 Nipe Bi ñi magö mılö kub yabił;
 nipe nan klö klö iru nöp göp.

Nibi bi, hon ke nibi kub bi kub miđpun, a gıpal
 gau,

God kalip yu gi yuöp. *

52 Anib u, kiŋ bi kub ram minöŋ kub abad miđlö
 hib kub miđmiđöp gau,

God gö ke ke arlö,
 nibi bi hib miđagmiđöp gau,
 God kalip udöm ud adö adö göp. *

53 Nibi bi kiyo löp gau,
 God kalip nan nime lö ñiŋlö mudun göp.

Pen nibi bi nan iru miđöp gau
 kalip yiħariŋ hag yuö arbal. *

54 God nipe apis bac iħaŋ hon gau
 kalip manö haga u hauł gagöm,

hanip Isrel nibi bi
 pör mög niŋöm abad miđ aij göp. *

* 1:50: Sam 103:13,17 * 1:51: 2Sa 22:28 * 1:52: Job 12:19;
 5:11; Sam 147:6 * 1:53: Sam 34:10 * 1:54: Sam 98:3

55 Bac Ebrahim abe, bac hon rɨmnab abe
 ñi pai kale rɨkôm rɨklô arnab gau,
 God kalɨp abad mɨdeinabin, a göm,
 haga rö nöp hanɨp göp,” a ga. *

56 Maria manö anɨbu hagöm, nubi Ilisabed aip
 rakɨn mɨhau nɨgan mɨdöm, hainö ado gɨ ram nɨpe
 ara.

*Ilisabed ñi nɨpe Jon Bɨ Ñɨg Pak Ñeb u nɨp yag
 daua*

57 Mɨd damöm, Ilisabed ñi ap yag daua.

58 God nɨp mög nɨñöm abad mɨdö, nɨpe mɨlep
 yabɨl löm ñi yag daua anɨbu, nɨbi bɨ nɨñɨn nubi
 nɨmam nuö bɨ nɨpe gau nɨñöm, nɨpe aip mɨñ mɨñ
 yabɨl gɨla.

59 Ñi u yag dapöm, ñɨn unbö mudun jɨñ mɨdöm,
 raleb jɨñ mañu wan hañ nɨpe rɨb gɨ dö gɨnɨg göm
 magum gɨla. Magum göm, kale ñi u hib ñɨnɨg göm
 hagla, “Ñi anɨbi, nap Sekaraia hib u la ij gep,” a
 gɨla. *

60 Hageila, nɨme haga, “Wasö, hib nɨpe Jon a
 gɨnabul,” a ga.

61 Anɨg hagö, nɨbi bɨ nɨpe gau hagla, “Hon unbö
 anɨg gagun. Bac baid buö ne gau hib ap Jon
 mɨdagöp,” a gɨla.

62 Anɨg hagöm, nap Sekaraia nɨp ñɨmagö u nöp
 yamöm hag nɨñla, “Ñi hib nɨhön ñɨnabön?” ö
 gɨla.

63 Hag nɨñlô, nap ñɨmagö u nöp yamöm haga,
 “Yɨp köp kalɨ kɨñ rɨkep ap dauim,” a ga. Hagö
 daueila, adö anɨbu manö kalɨ kɨñ rɨkôm, “Hib

* 1:55: Mai 7:20; Jen 17:7 * 1:59: Jen 17:12; Lep 12:3; Luk 2:21

nipe Jon,” a ga. Anig göl hib kali kliñ rikö, kale niñöm magöñhalö aiö yabił gıla.

⁶⁴ Pen magö anibu nöp Sekaraia ałab marö ga u piłta gö niñöl gi, nöd manö hagnidöp rö hagnöl gi, God hib nipe hagnö adö ara.

⁶⁵ Niibi bi söl au han mideila gau, ga anibu niñöm piñiñ göm, manö anibu yag dam ram minöñ Judia ilö gau magöñhalö yabił niibi bi gau kalip hagniñla.

⁶⁶ Hageila, niibi bi manö anibu niñla gau, kale magöñhalö gasi iru niñöm hagla, “God gö, niñ anibu anig göl yag dauöp u me, hainö bi aigale bi rö mideinab?” ö gıla. God pidöñ niñ anibu pig mideia u niñla u me, anig hagla.

Sekaraia God hib nipe hagnö adö ara

⁶⁷ Ana Uł nipe niñan nap Sekaraia an nipe dan apöm ajman raua niñöm God hib nipe u dap ranöl gi haga,

⁶⁸ “Hon Isrel niibi bi, God Bi Kub hon hib nipe dap ranun hagno adö arnim.

Nipe ke ram minöñ i i apöm,
niibi bi nipe rau adog udöp. *

⁶⁹ God Bi Kub nipe gö, Depid rikö, riklö, rik amil apil gیلö,

niñan ap yag dauö hanip ud kamini yunab. *

⁷⁰ Hadame nöp, manö yad niibi bi gau hagnig gabin, a göm,

God nipe bi rimnap wög anibu hagn la.
God manö hagep bi uł nipe gau kale God manö haga u niñöm,

* 1:68: Sam 72:18 * 1:69: Sam 18:2

nibi bi gau kalip hag ñila.

71 Bi al ñiñeb hon gau apöm, hanip al pak linig
gaböl
pen nipe apöm hanip ud kamij yunab;
bi hanip mulu lugö nijnbal gau hanip gi naij ginig
gaböl u
pen nipe hanip abad midö kamij arnabun.
*

72-73 God hadame nöp bac itan hon mög nijöm
ud aij ginabin, a göm, manö klö nijö rijnnap
hag la.
God nipe manö bac hon Ebrahim nip hag la u
haul gagöp;

manö ut anibu haga rö nöp göp. *

74-75 Bi Kub hanip abad midö,
kolmal gau hanip gi naij göl rö lagnab.
Anib u, hon bi al ñiñeb gau pinij gagun, kamij
mideinabun rö,
pör pör nöp Bi Kub nöp gasi nijun, nan si nan
naij arö gun,
Bi Kub nibi bi ut nipe midun,
wög nip göl gi, gi mideinabun. *

76 Pen ñi yad, ne God Bi Kub nip wög gö,
nibi bi gau kale nijöm hagnaböl,
'God Bi Kub yabit adö i gilan midöp u,
bi manö nipe hagep me u,' a ginaböl.
Nihön ginig: ne nöd ammön, nibi bi gau kalip
hag aij gö,
Bi Kub u nip abad midlö nijöl gi, nipe aunab.
*

* 1:71: Sam 106:10 * 1:72-73: Jen 17:7; 22:16-17; Sam 105:8-9

* 1:74-75: Dai 2:12-14 * 1:76: Ais 40:3

77 Ne nɪbi bɪ nɪpe gau kalɪp manö aij nɪpe u hag
 ñɪ aij gö,
 Bɪ Kub kale u apöm,
 nan si nan naij gɪpal prɪ u ɫɪk gɪ yuöm kalɪp
 udnab,

manö aij u nɪŋnaböl. *

78 God Bɪ hain agamɪj rɪköm,
 nɪpe nɪbi bɪ mög nɪŋöm,
 mailö aij nɪpe sɪdö mailö rö
 kumi kabö adö laŋ nɪbö apöm,
 hanɪp mailö pak ñɪnab. *

79 Hon nɪbi bɪ an an sɪbön gau mɪdun
 umnɪg gɪnabun gau,
 nɪpe gö mailö magö anɪbu
 hanɪp mɪdmagö aŋ dan mailö pak ñɪnab
 nɪŋun,
 hon hibur hain hain mɪdep adan aij u ulhai
 nɪŋun,
 adö anɪbu nöp ajeinabun,” a ga.

80 Pen ñɪŋaŋ anɪbu, Jon, majö gö nɪŋöl gɪ, ana
 nɪpe halö halö pɪdöŋ ga. Nɪpe ram mɪnönj nɪbi bɪ
 mɪdagmɪdal, ram mɪnönj kabö nöp mɪdmɪdöp aŋ
 gau mɪd mɪd, böŋ nöp kub göm auö, Isrel nɪbi bɪ
 nɪp nɪŋla.

2

Maria Jisas yag daua *(Mad 1:18-25)*

¹ Pen ñɪn aŋ anɪbu, gapman bɪ kub Sisa Ogas-
 das nɪpe lo löm haga, “Nɪbi bɪ yad abad mɪdpin
 gau, kale magöŋhalö hib kale udöl,” a ga.

* 1:77: Jer 31:34 * 1:78: Ais 60:1-2

² Nöd api il göm nîbi bî hib udla ñîn u, gapman bî kub Kwairinias Siria Propins* nîbi bî kalîp abad mîdmîdöp.

³ Anîb u, nîbi bî ram mînönj mîlö kub gau ke nîbö ke nîbö ap yîharîj mîdeila gau, ado gî ram mînönj kale ke hib udnîg arla.

⁴ Josep nîpe kin Depid kîgîn rîk damöm rîkla rö, nîpe Depid daun nîpe Bedlehem arnîg ga. Nîbi praj Maria nîp u† gî, Nasared daun, ram mînönj Galili au arö gîmil, aram aram ram mînönj Judia amöm, kin Depid nîp rîklö mîdmîdöp daun nîpe Bedlehem arlö.

⁵ Pen nîbi praj Maria, Josep udnab a gîla u me, ñî mudun halö mîdö nîñöl gî, Josep Maria nîp u† gî hib udnîg arlö.

⁶ Kale Bedlehem arlö, Maria ñîñan yag daupep ñîn u söl ga.

⁷ Pen Bedlehem gau amjakmil nîñlö, mani rauöm hanmîdal ram u böñ nöp sîsî ga. Anîb u me, kaj kau mukmîdal ram ap am mîdöm, Maria ñîñan nöd añî u yag daua. Yag dapöm ñîñan laplap wam wam göm, ud kaj sipsip nan hatî habadö pîñ u rîk dap lîlö ñîñmîdal mab ij mîgan u la.

God ejol ap kaj sipsip mukep bî gau kalîp haga

⁸ Maria Jisas nîp yag daua ñîn anîbu, kaj sipsip mukep bî gau rîmnap sîbön yan kaj sipsip abad mîdeila ram mînönj söl anîb au.

* **2:2:** Ñîn anîbu Rom kai kale ram mînönj Isrel abad mîdeila. Ram mînönj Isrel Siria Propins an au mîdeila. Rom kai kin kale Sisa a gîmîdal.

⁹ Bî Kub ejol nîpe ap yuö, Bî Kub mailö aij magö nîpe apöm kalîp pak nîñö, anînin gö pîñîñ gîla.

¹⁰ Kale pîñîñ gîlö nîñöl gî, ejol u kalîp haga, “Kale pîñîñ gagmim. Yad kalöp abe nîbi bî gau magöñhalö kalîp abe, manö aij ñîñî lep ap dauabin.

¹¹ Mîñî nöp nîbi ap ñî unbö ke ap yag dauöp Depid daun nîpe au. Ñî anîbu kalöp ud kamîñ yunab. Nîpe Krai† Bî Kub u me.

¹² Nîp am ulhai nîñmim nîñnabim, nîme nîp watîj wam wam göm, ud kaj sipsip nan hatî habadö pîñ u rîk dap lîlö ñîñmîdal mab ij mîgan u lö mîdeinab. Kale am nîñmim, hagpin rö gî nab u, nîñö hagöp, a gî nabim,” a ga.

¹³ Ejol anîbu anîg hagö nîñöl gî, adîñ ejol kumi kabö adö lañ au nîbö iru yabî nöp ap ejol nöd nîbö u aip mîdöm, God hib nîpe u dap ranöl gî hagla,

¹⁴ “God hib nîpe i adö lañol mîdöp; nîpe nîbi bî an an mög nîñöm ud aij gî nab gau, hibur hain hain gasî mîdmagö añî lep magö u kale aip mîdnab,” a gîla. *

Kaj sipsip mukep bî gau am Jisas nîp nîñla

¹⁵ Ejol gau ado gî kumi kabö adö lañ arlö nîñöl gî, bî kaj sipsip mukep gau manö hag nîñ hag nîñ göm hagla, “Bî Kub hanîp manö hagajîp u, uri Bedlehem am nîñun,” a gîla.

¹⁶ Anîg hagöm yîñîd amöm nîñla, Josep aip Maria aip ñîñan hagla anîbu, watîj wam wam

† 2:11: Grik manö “Krais u” abe, Hibru manö “Mesaia u” abe il añî ap mîdöp: “God hag la Bî u.” * 2:14: Luk 19:38

gimil, kaj sipsip nan haþi habadö piñ u dap lilo ñiñmidal mab ij migan u lilo mideia.

¹⁷ Kale ñiñan anibu niñöm, amöm, ejol kalip niñön niñön hagla manö u, niñi bi gau gau kalip hag ñila.

¹⁸ Bi kaj sipsip mukep gau niñi bi gau manö anibu hag ñilo, kale niñöm magöñhalö aiö yabiñ gila.

¹⁹ Pen Maria niñ nan ke yabiñ anibu ga rö, aij a gö, gasi aij nöp niñmidöp. *

²⁰ Bi kaj sipsip mukep gau, God ejol niñe gau hagla rö nöp gö amgö kale ke niñla u me, God hib niñe u dap ranöl göm, aula gau ado gi arla.

Josep Maria ber mihau Jisas niñ dam God sabe ram u ud arlö

²¹ Maria ñiñan u yag dapöm ñin unbö mudun jini midöm, ruö raleb ñin u wan hañ niñe riñ gi dö gila. Nöd ejol u niñe Maria niñ, ñi yag daumön hib niñe u aniñ göl limön a ga rö, hib niñe u Jisas, a gila. *

Bi Simion aip niñi Ana aip Jisas niñ niñmil mñ mñ yabiñ gilo

²²⁻²³ Pen nöd Mosiñ niñe lo manö kaliñ kliñ riköm, ñi nöd yag daunaböl gau God niñ ñinaböl a ga. Anib u me, Maria ñiñan u yag dapöm, Juda niñi bi gimidal rö, God sabe gep ram u asiñ masiñ gi, ram niñe ke gau nöp midö, kaminiñ lö niñöl gi, Josep aip, Jisas niñ dam Bi Kub niñ niñiñ, God sabe gep ram Jerusalem au arlö. *

* **2:19:** Luk 2:51 * **2:21:** Luk 1:31 * **2:22-23:** Eks 13:2,12; Lep 12:1-8

24 Pen Bî Kub lo manö ap halö hagöp, “Nîbi ñî pai yag daunaböl gau kamîŋ lō, yaur maŋig aka yaur dapo mîhöp dam God sabe gep ram hōŋ yaŋ amöm, pak God nîp sabe gî ñöm me, bōŋ nöp kamîŋ lōp, a gôm, God sabe gep ram raul mîgan u arnaböl,” a gîla. Gasî anîbu u rō nöp nîŋmil me, yaur mîhöp halö ud arlō. *

25 Pen Jerusalem au bî aij yöl ap mîdmîdöp, hib nîpe Simion. Bî anîbu nîpe God Manö u nîjöm, hagöp rō nöp gîmîdöp. Ana U† nîpe Simion aip mîdmîdöp; nîpe Krais u Isrel nîbi bî ud kamîŋ yunab, a gôm, abad mîdmîdöp.

26 Ana U† nîpe Simion nîp nöd haga, “Bî Kub nîpe Krais nîp yuö aunab u, ne amgö nîŋmön hainö umnabön,” a ga nîjöm nîpe nîjöl mîdeia.

27 Pen ñîŋ anîbu, Ana nîpe Simion nîp gasî ñö, God sabe gep ram u amöm nîŋa, Josep ber mîhau Jisas nîp dammil, lo manö haga rō gul a gîmil ap mîdailö.

28 Simion kalîp mîhōŋ nîjöm, Jisas nîp ud wabi gôm, God hib nîpe u dap ranöl gî haga,

29-30 “Ne aŋî nöp Bî Kub.

Ñîŋaŋ i kub gôm,
hanîp nîbi bî ud kamîŋ yunab u,
nöd yîp hagna rō, uri amgö magö yad ke
nîŋabin.

Anîb u, uri yîp paliö aij gö nîjöl gî umnam. *

31 Ñîŋaŋ anîbi, nîbi bî ram mînōŋ gau gau
magōŋhalö
ud nöp aip jîm ñöl lîŋab. *

* 2:24: Lep 12:8 * 2:29-30: Ais 52:10; Luk 3:6; Dai 2:11 * 2:31:
Ais 42:6; 49:6; 52:10

32 Nipe mailö aij rö apöm,
 Juda nibi bi wasö gau kalip pak ñö,
 God bi aigale bi rö midöp u niñnaböl.

Nipe mailö aij unbö ke ne dapöm,
 Isrel nibi bi ne gau kalip pak ñinab,” a ga.

33 Simion Jisas nip manö anibu hageia u niñmil,
 Josep ber mihau aiö yabił gılö.

34 Pen Simion nipe Josep Maria Jisas amlı bi kalip, “God kalöp abad mideian,” a göm, Jisas nime Maria nip haga, “Ñi anibi midö niñöl gi, Isrel nibi bi iru nöp an u ud asık ke ke löm, adan naij udöm arnaböl gau, ap lug paknaböl; pen adan aij udöm arnaböl gau, God lau adö arnaböl. God Isrel nibi bi niñlan, a göm, ñi i yua pen nibi bi rimnap nip udagöm hag junaböl. *

35 Anig göl me, nibi bi iru nöp niñhön niñhön gasi niñöm niñ midpal rö, nibi bi gau waiö niñnaböl. Pen ru mılö kıl ap midmagö an ne ke dan biñin ginab,” a ga.

36 Pen ñin anibu nöp, God manö hagep nibi ap ap mideia. Hib nipe u Ana; nap hib u Panuel. Panuel u, Asa rıkö rık dapöm rıkla. Nipe nibi mılep yabił. Nöd nibi praj bi udöm, nugmul aip midailö mi unbö mudun jıñ ina.

37 Nugmul uma pen Ana mı nipe niñjuöl mihau mihau unbö yıgwö mılö lan (84) ina. Nipe God nip nöp gasi niñöm ñin rimnap nan magö niñöm wasö, God sabe gep ram u am midöm, sıdö an sibön yan God nip sabe göl gi midmidöp.

38 Pen nibi Ana u, magö anibu nöp Jisas nip ud mideila söl au apöm, God nip aij a göm, nibi bi

* 2:34: Ais 8:14; Mad 21:42; 1Pi 2:8

kale, Bî Kub apöm Jerusalem nîbi bî nagî mîdeila u hubîknîm, a göm abad mîdmîdal nîbi bî gau kalîp hagöm, ñîŋaŋ anîbu nîhön nîhön rô gî nab u, manö hag ña.

Ber mîhau Jisas ud ado gî Nasared arlö

³⁹ Josep ber mîhau Bî Kub lo manö haga rô magöŋhalö gî hakmil, kale ado gî ram mînöŋ Galili ammil, daun kale Nasared arlö. *

⁴⁰ Am mîdöm Jisas kub göm, God nîp abad mîd aij gö nîŋöl gî, gasî aij yabîl nîŋöm, mîd aij ga.

Jisas nîpe God sabe gep ram u ara

⁴¹ Pasopa ñîŋ kub u söl auö, Jisas nîme nap mî u mî u, Pasopa ñîŋ kub u mîñî a göm, am Jerusalem armîdil. *

⁴² Anîg göl me, Jisas mî nîpe in mîgan laŋ lö, Juda kai gîmîdal rô, nîme nap nîp uŋ gî Pasopa nan ñîŋŋîg Jerusalem am mîdeila.

⁴³ Ñîŋ kub anîbu ap padiö nîŋöl gî, ram arabun a göm, ado gî am adan aŋ au ammil nîŋlô, Jisas aip auageila. Nîpe Jerusalem nöp mîdeia pen kale nîŋagmil,

⁴⁴ nîpe nîbi bî rîmnap aip auab a gîmil, gasî nîŋlô. Pen adan aŋ au hannîg gîmil, am nîmdaŋ nîmam nîbi bî rîmnap aip mîdöp, a gîmil, nîp ulhai nîŋailö.

⁴⁵ Ulhai nîŋ dam wasö nîŋmil, ado gî Jerusalem nîp ulhai nîŋŋîg arlö.

⁴⁶ Ammil ñîŋ mîhöp nîgaŋ mañu nîŋlô, nîpe amöm God sabe gep ram u mîdöm, bî lo manö

* **2:39:** Mad 2:23 * **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dud 16:1-8

hag ñeb bî gau aip asîk mîdöm, manö hagaila u niñöm, manö rîmnap hag niñmîdeia.

⁴⁷ Nîbi bî niñ mîdeila gau, Jisas haga rö niñöm, ñî anîbu gasî niñ kîd hiîköm manö aij hagab u, a göm, aiö waiö gîla.

⁴⁸ Pen nîme nap ber Jisas nîp niñmil kale u rö nöp aiö gîlô. Nîme pen Jisas nîp haga, “Ne nap halîp niñhön gîniñg anîg gîpan? Mîdmagö hol ilön gö niñöl gul nöp ulhai niñ ajabul,” a ga.

⁴⁹ Nîme anîg hagö, Jisas haga, “Kale niñhön gîniñg yîp ulhai niñ ajabilî Bapi ram am mîdpin u kale niñagîl aka?” ga.

⁵⁰ Jisas anîg haga u pen kale manö hagab u, a gîmil, rîk niñaglô.

⁵¹ Jisas nîp ul gî ram kale Nasared ado gî arla. Jisas anîb gau nöp mîdöm, nîme nap hagnîdîl rö nöp niñöm hain gîmîdöp. Pen nîme Jisas niñhön niñhön ga u gasî niñöl gî nöp mîdmîdöp. *

⁵² Jisas nîme nap aip mîdöm, majö göm gasî niñ aij yabîl gö niñöl gî, God abe, nîbi bî gau abe nîp niñlô aij ga. *

3

*Jon Bî Ñîg Pak Ñeb manö hag ña
(Mad 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-28)*

¹ Rom gapman bî kub yabîl Sisa Daibirias ram mînön gau gau abad mîdmîdöp, mî in la unbö ajîp böñ dañ. Pen nîpe mîlô gau mîdöm, bî abad mîdep an yagol nîpe rîmnap hag lö, am ram mînön rîmnap abad mîdmîdal. Bî nîpe Podias

* **2:51:** Luk 2:19 * **2:52:** 1Sa 2:26; Pro 3:4

Pailod ram m+nöŋ Judia n+bi b+ gau kal+p abad m+dm+döp. B+ n+pe Herod ram m+nöŋ Galili n+bi b+ gau kal+p abad m+dm+döp. Herod n+mam n+pe Pilip ram m+nöŋ Iduria n+bi b+ gau abe, ram m+nöŋ Drakonaidis n+bi b+ gau abe kal+p abad m+dm+döp. B+ n+pe Laisenias ram m+nöŋ Abilini n+bi b+ gau kal+p abad m+dm+döp.

² Pen magö an+bu, b+ ne Anas aip, Kaiapas aip, God n+p nan sabe gep b+ kub yab+ m+hau Jerusalem m+dailö.

Pen ñ+n an+bu, Sekaraia ñ+ n+pe Jon, n+bi b+ iru m+dagm+dal, ram m+nöŋ kabö nöp m+dm+döp an+ gau han m+dm+döp. An+ gau han m+dö n+nöl g+, God n+pe Jon n+p gas+ ñö,

³ ram m+nöŋ ñ+g Jodan go+ gau gau ajm+döp n+nöm n+bi b+ gau aulö, kal+p manö hag ñ+m+döp, “Nan si nan naij g+pim gau, n+hön g+n+g an+g g+pun a g+mim arö g+mim y+p aube yad kalöp ñ+g pak ñ+nö, God nan si nan naij g+pim gau n+nöm arö g+nab,” a g+m+döp. *

⁴ Jon kal+p manö hag ñ+m+döp an+bu, b+ God manö hagep Aisaia hadame nöp g+nab a göm, kal+ kliñ r+ka rö nöp ga. Aisaia manö an+bu kal+ kliñ r+köm haga,

“B+ ap, ram m+nöŋ n+bi b+ iru m+dagpal, ram m+nöŋ kabö nöp m+döp

an+ au am m+döm, w+ñ alöm hagnab,

‘B+ Kub u auab a g+mim,

n+p abad m+daimim!

An+u, adan s+r g+lan+ g+yan+ g+n+m gau,

* 3:3: Ap 13:24

dum goł pılu gınım gau, bınıg ral aij gı
mıdaimim.

⁵ Anıb u, mınön ban göp gau bınıg ral aij gımim,
dum gau bınıg ral aij gımim,

adan dudu badu gınım gau, kabö göl gımim,
kabö gau ud yu aij gımim mıdaimim.

⁶ Anıg göl me, nıbi bı gau magöñhalö nıñnaböl,
God nıpe aigöl göm kalıp ud kamın yunab,' a
gınab," a ga. *

⁷ Jon nıpe Aisaia manö kalı kılın rıka anıbu rö
hag ñö nıñöl gı, nıbi bı iru nöp nıpe mıdeia au
apöm hagla, "Hanıp ñıg pak ñımön," a gıla. Jon
kalıp sılık hag göm haga, "Kale hainjo ñı pai gai!
Gası nıñhön nıñmim pıñın gı aubimñ 'Ñıg pakno,
God nıbi bı rımnab kalıp hag gınab ñın u, hanıp
hag gagnab,' a gımim, pıñın gı aubim ar? *

⁸ Kale ñıg paknıg gınabim u, nan si nan naij
gıpim gau nıñhön gınıg anıg gıpun, a gımim, arö
gımim, mıd aij gımim. Anıg gıpe me, nıbi bı
nıñnaböl, kale nan si nan naij gımıdim gau arö
gıpim. Pen kale gası ap nıñmim, 'Hon bac ılın
Ebrahim ñı pai nıpe mıdpun,' a gımim, gası u
nıñagmim. Hon Ebrahim ñı pai nıpe a gıpim u
nan yıharın! God kabö gai i udöm, Ebrahim ñı
pai nıpe gau gı lınıg göm, gı lıböp! *

⁹ Nıñ aij gımim! God mab u ıl halö rıb junıg, ru
u mab ıl yan kíd gı mıdöp. Mab au, magö ñıñeb
aij rımnab pılagnab u, rıb gı dö gı ud mab inab
yan yunab," a ga. *

* 3:6: Ais 40:3-5

* 3:7: Mad 12:34; 23:33

* 3:8: Jon 8:33,39

* 3:9: Mad 7:19

10 Jon manö anıbu rö hagö, kale nı̄p pen hag nı̄ñöm hagla, “Hon nı̄hön gun, a gımön, anı̄g hagpan?” ö gıla. Haglö, Jon kalıp haga,

11 “Nı̄bi bı sior mı̄höp mı̄dainım u, ap nı̄bi bı sior mı̄dagainım gau kalıp ñöl. Pen nı̄bi bı nan magö mı̄dainım u, nı̄bi bı nan magö mı̄dagainım gau kalıp rımnap ñöl,” a ga.

12 Pen bı dakıs udep gau, Jon hanıp ñı̄g pak ñan a göm, apöm nı̄p hag nı̄ñöm hagla, “Manö hag ñeb bı, hon nı̄hön gun?” ö gıla. *

13 Hageila, kalıp haga, “Dakıs u udnı̄g gımim, gapman haggal rö nȫp udmim. Yı̄harı̄ñ rımnap udagmim,” a ga.

14 Pen ami bı rımnap Jon nı̄p manö anıbu rö nȫp hag nı̄ñöm hagla, “Hon nı̄hön gun?” ö gıla.

Hageila, kalıp haga, “Kale manö pı̄ral hı̄gmim nı̄bi bı gau mani kalıp sı̄ udagmim. Manö pı̄ral hı̄gmim nı̄bi bı gau manö kub hagı̄gmim. Wög pe udnabim u ap halö udun, a gımim, gası̄ u nı̄ñı̄gmim,” a ga.

15 Pen anı̄g göm mı̄d damöm nı̄bi bı gau gası̄ adö ap nı̄ñöm hagla, “Bı anı̄bi Krais pör abad mı̄dpun u rö löp,” a gıla.

16 Hageila, nı̄pe manö anıbu nı̄ñöm kalıp pen haga, “Wasö! Yad kalöp yı̄harı̄ñ ñı̄g nȫp pak ñabin, pen yı̄p hain aunab bı u, nı̄pe yad rö wasö; nı̄pe bı kub yabıl, yad bı pro. Yad nı̄p nı̄ñnő nable gınab. Ma rırup nı̄pe u nı̄gı̄ ud hubı̄knam rö lagöp,” a ga. Bı anıbu nı̄pe apöm, kalöp Ana Uı̄ u nȫp pak ñöm, mab mı̄tanı̄ pak ñöm gınab. *

* 3:12: Luk 7:29 * 3:16: Ap 13:25

17 “Nipe wid magö po gö, rîk dap pakpal rö u gîng gab. Wid magö ñîneb gau ke lôm, wid cög naböñ naböñ gau ke lôm gî nab. Anîg göm, wid magö ñîneb gau dam ram raul mîgan nipe lî nab; pen naböñ naböñ gau dam mab pör inmîdöp u launab,” a ga.

Herod Jon nîp nagî la

18 Jon, nîbi bî gau kalîp God manö aij u rîmnap halö hag ñînö nîñ aij gî lañ, a göm, kalîp manö aij anîbu rö pro hagagmîdöp.

19 Pen gapman bî kub Herod, nan si nan naij gau gî damöm, hainö nîmam Pilip nîbin nipe Herodias nîp ud gö, Jon u aij gagöp, a ga. *

20 Jon manö anîg hagö, Herod nîñöm, naij ga adö ap halö göm, Jon nîp dam nagî la.

Jon Jisas nîp ñîg pak ña (Mad 3:13-17; Mak 1:9-11)

21-22 Pen Herod Jon nîp nagî laga magö u, nipe nîbi bî gau kalîp ñîg pak ñîmîdöp. Jisas nîp abe ñîg pak ña. Jisas nîp ñîg pak ñö, nipe Nap God nîp sabe gî mîdö nîñöl gî, kumi kabö adö lañ au lîlî gî gau gau arö, ajöñ hîkô, Ana U† u yaur dapo rö halu lôm, Jisas nîp u gî aua. Anîg göl auö nîñöl gî, manö ap kumi kabö adö lañ au nîbö apöm haga, “Ne Ñî mîdmagö yad yabîl. Nöp nîñnö, yîp aij yabîl göp,” a ga. *

Jisas nîhi bî (Mad 1:1-17)

* 3:19: Mad 14:3-4; Mak 6:17-18 * 3:21-22: Jon 1:32

²³ Pen Jisas mi nipe unbö ñinjuöl añi ap ado gi da unbö siduŋ laŋ (30) arö niŋöl gi, nipe iŋ göm niŋi bi gau kalip God Manö hag ña. Niŋi bi gau Jisas niŋ, nap nipe u bi ne Josep, a gi gasi niŋla.

Josep nap nipe u Heli. *

²⁴ Heli nap nipe u Madad.

Madad nap nipe u Lipai.

Lipai nap nipe u Melkai.

Melkai nap nipe u Janai.

Janai nap nipe u Josep.

²⁵ Josep nap nipe u Madadaias.

Madadaias nap nipe u Emos.

Emos nap nipe u Neham.

Neham nap nipe u Esli.

Esli nap nipe u Nagai.

²⁶ Nagai nap nipe u Mead.

Mead nap nipe u Madadaias.

Madadaias nap nipe u Semein.

Semein nap nipe u Josek.

Josek nap nipe u Joda.

²⁷ Joda nap nipe u Joanan.

Joanan nap nipe u Resa.

Resa nap nipe u Serababel.

Serababel nap nipe u Sialdiel.

Sialdiel nap nipe u Nerai.

²⁸ Nerai nap nipe u Melkai.

Melkai nap nipe u Adai.

Adai nap nipe u Kosam.

Kosam nap nipe u Elmadam.

Elmadam nap nipe u Er.

²⁹ Er nap nipe u Josua.

* **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

Josua nap n̄pe u Eliesa.
Eliesa nap n̄pe u Jorim.
Jorim nap n̄pe u Madad.
Madad nap n̄pe u Lipai.
³⁰ Lipai nap n̄pe u Simion.
Simion nap n̄pe u Juda.
Juda nap n̄pe u Josep.
Josep nap n̄pe u Jonam.
Jonam nap n̄pe u Eliakim.
³¹ Eliakim nap n̄pe u Melea.
Melea nap n̄pe u Mena.
Mena nap n̄pe u Madada.
Madada nap n̄pe u Nadam.
Nadam nap n̄pe u Depid.
³² Depid nap n̄pe u Jesi.
Jesi nap n̄pe u Obed.
Obed nap n̄pe u Boas.
Boas nap n̄pe u Salmon.
Salmon nap n̄pe u Nason.
³³ Nason nap n̄pe u Aminadap.
Aminadap nap n̄pe u Admin.
Admin nap n̄pe u Arni.
Arni nap n̄pe u Hesron.
Hesron nap n̄pe u Peres.
Peres nap n̄pe u Juda.
³⁴ Juda nap n̄pe u Jekop.
Jekop nap n̄pe u Aisak.
Aisak nap n̄pe u Ebrahim.
Ebrahim nap n̄pe u Dera.
Dera nap n̄pe u Nahor.
Nahor nap n̄pe u Seruk.
³⁵ Seruk nap n̄pe u Rehu.
Rehu nap n̄pe u Pelek.

Pelek nap nɪpe u Eber.
 Eber nap nɪpe u Sela.
³⁶ Sela nap nɪpe u Kenam.
 Kenam nap nɪpe u Apaksad.
 Apaksad nap nɪpe u Sem.
 Sem nap nɪpe u Noa.
 Noa nap nɪpe u Lemek. *
³⁷ Lemek nap nɪpe u Medusela.
 Medusela nap nɪpe u Inok.
 Inok nap nɪpe u Jared.
 Jared nap nɪpe u Malelael.
 Malelael nap nɪpe u Kenan.
³⁸ Kenan nap nɪpe u Inos.
 Inos nap nɪpe u Sed.
 Sed nap nɪpe u Adam.
 Adam nap nɪpe u God. *

4

Seden Jisas nɪp manö piral haga

¹⁻² Ana Uɫ u Jisas nɪp ajman rauöm, nɪp uɫ gɪ
 ñɪg Jodan gau nɪbö ud arö, Jisas ram mɪnön nɪbi
 bi mɪdagmɪdal, ram mɪnön kabö nöp mɪdmɪdöp
 aɲ gau mɪdeia. Seden nɪpe Jisas nan si nan naj
 rɪmnap gɪnɪm aka wasö gɪ nɪjöl göm gɪ gɪ gö,
 ñɪn unbö ñɪn juöl mɪhöp (40) ara. Jisas nan magö
 ñɪjöm wasö, nɪp kɪyö majö la.

³ Nɪp kɪyö majö lö, Seden haga, “Ne ‘God Ñɪ
 nɪpe mɪdpin,’ a gɪpan u, kabö gai i hagö, bred rö
 laɲ,” a ga.

* ^{3:36:} Jen 11:10-26 * ^{3:38:} Jen 4:25-26

⁴ Hageia, Jisas pen haga, “God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla, ‘Nîbi bî gau, bred nöp ñîñöm kamîñ mîdageinaböl,’ a gîla,” a ga. *

⁵ Hagö, Seden Jisas nîp dam dum kub lañ ap amöm, ram mîñnöh aij aij kin ke ke abadpal gau magöñhalö, magö anîbu nöp, Jisas nîp yamöm haga,

⁶⁻⁷ “Ram mîñnöh aij aij gai i nöh! Nîbi bî ke ke abad mîdpal. Yad me ram mîñnöh anîb gau magöñhalö abad mîdpin rö, bî ap nîp hagnîg gem hagnabin. Anîb u, ne yîp kugom yîmmön sabe geinabön u, ram mîñnöh anîb gai i magöñhalö nape hagnö, ne abad mîdeinabön,” a ga.

⁸ Hageia Jisas pen haga, “God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla, ‘God Bî Kub kale u hagöp rö gîmim hib nîpe nöp hagpe adö aran,’ a gîla,” a ga. *

⁹ Jisas anîg hageia, Seden nîpe Jisas nîp u† gî Jerusalem amöm, dam God sabe gep ram i adö lañ gî lîla adö u amöm haga, “Ne, ‘God Ñî nîpe mîdpin,’ a gîpan u, pîranîd mîñnöh îl yan lug.

¹⁰⁻¹¹ God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla,

‘God ejol nîpe gau hagö,
nöp abad mîdeinaböl.

Ap lug paknîg geinabön u,

nöp ñîmagö kale udnaböl nîñöm

kabö ma ne u bîñîñ gagnab,’ a gîla,” a ga. *

¹² Seden anîg hageia, Jisas pen haga, “God Manö u manö rîmnap halö kalî kliñ rîkôm hagla, ‘God Bî Kub u, nîpe bî nîñö hagep aka bî pir alep, a gîmim hagagmim,’ a gîla,” a ga. *

* **4:4:** Dud 8:3 * **4:8:** Dud 6:13-14 * **4:10-11:** Sam 91:11-12

* **4:12:** Dud 6:16; 1Ko 10:9

¹³ Kijaki Jisas nîp manö pîral hag wasö nîñjöm, arîk arîn a göm, gasî nîpe gau nöp nîñja, “Uri wasö pen hainö ñîñ rîmnap apem manö rîmnap halö pîr alem hag nîñnam,” a göm arîk ara. *

*Jisas ram mîñnön Galili îl göm manö hag ña
(Mad 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹⁴ Pen God Ana Jisas nîp klö ñö, Jisas nîpe ado gî apöm ram mîñnön Galili mîdö nîñöl gî, nîbi bî gau, manö nîpe u nîñjöm, dam ram mîñnön Galili an gau magönhalö ud arla.

¹⁵ Nîpe Juda magum gep ram gau amöm, manö hag ñî aij gö, nîbi bî gau nîpe bî aij yabîl a göm, mîñ mîñ yabîl gîla.

*Nasared nîbi bî Jisas nîp nîñ udagla
(Mad 13:53-58; Mak 6:1-6)*

¹⁶ Pen Jisas nîpe ram mîñnön Galili an gau gî aj pîs göm, Nasared am mîdeia. Daun anîbu nîpe nöd mîdöm majö ga. Juda God nîp sabe gep ñîñ kale u auö, nîpe pör gîmîdöp rô, magum gep ram u amöm, uraköm God Manö u amgö lî nîñjöm hagnîg ga.

¹⁷ Bî God manö hagep Aisaia kalî kliñ rîka köp u nîp dap ñîlö, ud pîlaiöm, manö hagnîg ga adîñ u amgö lî nîñjöm kalîp haga, *

¹⁸ “Bî Kub u yîp, wög yad gîmön, a göm,

Ana nîpe yuö yad aip mîdöp.

Anîb u, nîbi bî mög gep rô mîdpal gau

kalîp manö aij u hag ñîñnö, nîñ aij gîñaböl.

Nîbi bî nagîman rô mîdpal gau

kalîp hubîk yunö, arñaböl.

* 4:13: Hib 2:18; 4:15 * 4:17: Ais 61:1-2

Nibi bi amgö we göp rö midpal gau
kalip ginö, amgö ñil ninaböl.

Nibi bi uþham midpal gau
kalip ud aij ginö, mid aij ginaböl.

¹⁹ Pen, Bi Kub nibi bi udnab ñin aij u miñi auöp,
a gem,
nibi bi gau kalip hag ñinabin,” a ga.

²⁰ Jisas manö kliñ anibu amgö li nin hag pis
göm, köp bad u ud wam wam göm, bi köp abad
midmidöp u nip adog ñöm asikö ninöl gi, nibi
bi magum gep ram raul mideila gau magöñhalö
amgö juöm nip nin ij halö lila.

²¹ Anig ninela, Jisas kalip haga, “God Manö
adin anibu ud amgö li nin kalöp hagnö ninajim
anibu, uri anig unbö rö nöp göp.

²² Anig hagö, manö aij yabiþ haga u ninjöm, nibi
bi nip ñiñi löm, aiö gila. Pen gasi ap ninjöm, “Bi
anibi Josep ñi nipe nöp aka?” göm, aiö waiö gila.
*

²³ Anig haglö, Jisas kalip haga, “Pen yad ninbin,
yip hagnabim, ‘Ne wös wameb bi, ne ke gimön
nan ne ke göp u kamij linab. Ne daun pro
Kapaneam am midmön, nan gagep rö gaina, yid
acmal ajajip ninbun u rö, miñi ram minöñ ne ke
aui abe gö yid acmal ajö ninun,’ a ginabim.

²⁴ Pen kalöp ninjögagabin, bi God manö hagep
gau, ram minöñ ke gau amöm, manö aij u haglö,
ninjögagaböl a göm udnaböl. Pen ram minöñ kale
ke u apöm haglö, bi hon gau ke hagaböl a göm,
manö kalip udagnaböl. *

* **4:22:** Luk 3:23; Jon 6:42 * **4:24:** Jon 4:44

²⁵ Pen niŋim! Bi God manö hagep Ilaija mïdeia ñin u, nïbi yadu iru nöp Isrel au midmïdal. Mï mïhau niŋan rakin unbö kagoŋ jïŋ u, möŋ alagö, nan magö ranagö, kiyö kub yabiŋ la. *

²⁶ Isrel nïbi yadu rïmnap kiyö la gau iru yabiŋ nöp mïdeila au, pen God Ilaija nïp yuö, am daun pro Sarepad ram mïnönj daun kub Saidon söl au amöm, nan gagep rö gö, nïbi yadu ap nan magö nïpe iru nöp mïdeia. *

²⁷ Pen adö anïbu rö, hainö bi God manö hagep Ilaisa mïdeia ñin u, Isrel nïbi bi rïmnap wös gïsa la gau iru yabiŋ nöp mïdeila au, pen kalïp rïmnap gö kamïŋ laga; Ilaisa bi Neman ram mïnönj mïlö kub Siria nïbö u nïp nöp gö, kamïŋ la,” a ga. *

²⁸ Jisas anïg hagö, Juda nïbi bi magum gep ram raul mïdeila gau niŋlö mulu kal yabiŋ lugö,

²⁹⁻³⁰ nïp rïdïk gi yu gi dam rul gau yuno uman a göm, rïdïk gi ud arla ji Jisas nïpe ado göm an kale au amöm ara.

Jisas kïjaki aiön pi hag höŋ yua

³¹ Jisas daun pro Kapaneam, ram mïnönj Galili au am mïdöm, Juda kai God nïp sabe gep ñin u nïbi bi kalïp manö hag ña.

³² God Manö u, Jisas klö naij göm kabö göl nöp hagö, kale aiö yabiŋ gïla. *

³³ Pen Juda magum gep ram raul an anïb au, bi kïjaki aban ala ap mïdeia. Nïpe meg mïgan dap ranöm wiñ kub alöm haga,

* 4:25: 1Ki 17:1,7

* 4:26: 1Ki 17:8-16

* 4:27: 2Ki 5:1-14

* 4:32: Mad 7:28-29

34 “Bî Jisas Nasared nîbö! Ne nîhön gîniḡ auban? Hanîp gî naiḡ gîniḡ auban akanḡ Yad nöp nîḡbin. God Bî U† nîpe u nöp auban,” a ga.

35 Pen Jisas kîjaki abanḡ al mîdeia anîbu nîp hag göm haga, “Manö hagagmön! Bî u arö gîmön höḡ aru!” a ga. Jisas hagö, kîjaki aiön pi höḡ aröl gî bî anîbu nîp, nîbi bî mîdeila anḡ au ud yuöm ara. Pen nîp mîñu magö pakaga; kamîḡ ara.

36 Anḡ gö, nîbi bî nîḡ mîdeila gau kale ke hag nîḡ hag nîḡ göm hagla, “Bî klö yabî† anîbi, manö anîbu gai nîbö dapöm hagö, kîjaki gau höḡ arbal?” ö ḡla.

37 Pen Jisas ga manö anîbu ram mînönḡ anîb gau magöḡhalö ud arla.

*Jisas nîbi bî iru nöp gö kamîḡ la
(Mad 8:14-15; Mak 1:29-31)*

38 Pen Jisas Juda magum gep ram u arö göm Saimon ram u ara. Saimon nîbor nîpe u nan gö, hañ romanḡ nîpe gau magöḡhalö mab rö inö me, nîbi bî gau apöm Jisas nîp hagla, “Aumön, ne Saimon nîbor nîp gö urak aranḡ,” a ḡla.

39 Hageila, nîpe nîbi nan gö um mîdeia söl au apöm, nan geia anîbu hag gö nîḡöl gî, magö anîbu nöp nîp arö göm ara. Nîp kamîḡ lö, uraköm, nîbi bî ap mîdeila gau kalîp nan magö ña.

40 Nîbi bî anîb au mîdeila gau, manö anîbu nîḡöm, sîdö wad ara magö u, nîbi bî kale mîña ga gau magöḡhalö dap Jisas mîdeia au daula. Daueila, Jisas kalîp añ† añ† ud nîḡö kamîḡ la.

41 Pen nîbi bî kîjaki aiön pi nan gau abanḡ al mîdeia gau hag yuö, höḡ amöl gî wîñ kub alöm hagla, “Ne God Ñî nîpe!” a ḡla. Kale Jisas nîpe

Krais u niñjöm anig hageila niñjöm Jisas nipe kalip hag göm haga, “Manö ap hagagmim,” a gö, haga rö niñla. *

Jisas ram mīnōḡ mīgan rīmnap amöm kalip manö hag ña

(Mak 1:35-39)

⁴² Ruö sīb halö, Jisas ram mīnōḡ anibu arö göm, ke am mīdaiñ, a göm, ram mīnōḡ nöp an gau ara. Ara pen nībi bī gau hain amöm, nīp ulhai niñjöm hagla, “Gau aragmön; hon aip mīdaiun,” a gīla.

⁴³ Anig hageila Jisas haga, “God yīp hag yuö aunö u, amem nībi bī ke mīgan rīmnap halö kalip u rö nöp God nībi bī udöm abad mīdeinab manö aij u hag ñīnabin,” a ga.

⁴⁴ Anig hagöm, Jisas Juda nībi bī ram mīnōḡ kale gau magōḡhalö gī ajöl gī, am Juda magum gep ram gau amöm, manö aij anibu kalip hag ñīmīdöp. *

5

Jisas hagö kabsaḡ iru nöp udla

(Mad 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Jisas ñīñ ap am Ñīg Wañö Genesared goḡ au mīdöm, God Manö u hag ñö niñjöl gī, nībi bī iru yabiḡ, manö aij anibu niñjun a göm, cīro maḡo ñöl gī aula. *

² Anig göl aulö niñjöl gī, Jisas niñja, bī kabsaḡ udep gau ñīg magīb mīhöp dap ñīg wañö goḡ anīb au löm, kabsaḡ udep uben gau uḡ gī mīdeila.

* **4:41:** Mad 8:29; Mak 3:11-12

* **4:44:** Mad 4:23

* **5:1:** Mad 13:1-2; Mak 3:9-10

³ Jisas nipe Saimon ñig magib adö u ujanid löm haga, “Yip ud neb neb gö, ñig wanö anj söl au dan arin,” a ga. Hagö, Saimon ñig magib u ud neb neb gö, Jisas ñig wanö anj söl au amöm ñig magib adö anibu asik midöl gi, nibi bi gau kalip manö hag ña.

⁴ Manö hag pis göm, Jisas Saimon nip haga, “Ñig magib i ñig uñan pirik gi dam ñig wanö anj kub au dan ammim, uben yumim kabsal udim,” a ga.

⁵ Hageia, Saimon pen haga, “Bi Kub, miñi sibön yan nöp hon kabsal nin aj aj aj, ram halö ru dam löp pen hon kabsal rimnap udagpun. Pe ne anig hagpan rö, uben u halöwalö yu ninun,” a ga. *

⁶ Anig hagöl göm uben yulö ninöl gi, kabsal iru nöp ap uben migan u arlö, uben gau ajman rauöm, pak gi dö ginig rö ga.

⁷ Anig ga ninöm, nimam bi ñig magib adö ap mideila gau kalip ñin aian gilö, kale apöm kabsal anib gau udöm, ñig magib anib mihau lilö, böñ nöp ajman rauöm, ñig magib mihau pig lugnig rö ga.

⁸⁻¹⁰ Anig ga ninöm, Saimon Pida bi nipe aip ñig magib adö mideila gau, kabsal iru yabit ucla gau ninöm, gasi iru nöp ninla. Pen Sebedi ñi nipe Jems aip Jon aip, ñig magib ap udmil Saimon aip wög jim ñöl gimidil bi mihau, u rö nöp gasi iru ninlö. Pen Saimon am Jisas mideia söl au kugom yimöm haga, “Bi Kub, yad bi nan si nan naij gipin u, ne ke gau aru,” a ga. Hageia Jisas haga, “Ne piñin gagmön. Miñi ñin i riköm, bi kabsal

* 5:5: Jon 21:3-8

udep u arö gïmön, nïbi bï ud God nïp daupep bï mïdeinabön,” a ga.

¹¹ Jisas anïg hagö, ñïg magïb mïhau dam ñïg goł au löm, kabsał nan gau arö göm, Jisas aip amöm ajmïdal. *

Jisas, bï wös hapeb la ap gö, kamïŋ la

¹² Pen hainö Jisas am daun ap mïdö, bï wös hapeb hañ roman gau magöŋhalö la bï ap apöm, Jisas mïdeia söl au kugom yïmöm nabïc yïhön göm, haga, “Ne yïp gö kamïŋ lïnïg, gö kamïŋ lïnïm,” a ga.

¹³ Anïg hagö, Jisas haga, “Yau, yad gïnö, nöp kamïŋ lïnïm,” a ga. Anïg hagöm, Jisas ñïmagö nïpe mïlöbö löm bï anïbu ud nïŋö, magö anïbu nöp wös hapeb gau böŋ nöp hir ga.

¹⁴ Wös hapeb gau hir gö, Jisas bï anïbu nïp haga, “Yad nöp ud nïŋnö kamïŋ löp u nïbi bï gau hagagmön. Pen bï Mosïs hadame nöp kalï kliñ rïköm haga rö, wös hapeb yïp u kamïŋ löp a gïmön, am bï God nïp nan sabe gïpal gau kalïp yamön, nan sabe gep u kalïp ñïmön hagmön, ‘Yïp kamïŋ löp rö, nan i God nïp sabe gim,’ a gïmön. Ne anïg gïmön, nïbi bï nïŋöm hagnaböl, ‘Nïpe kamïŋ löp rö anïg göp,’ a gïnaböl,” a ga. *

¹⁵ Pen Jisas manö nïpe u, ram mïnön gau magöŋhalö rïgoŋ rïgoŋ arö, nïbi bï iru nöp, nïp nïŋun a göm, cïro mało ñöm aumïdal. Nïbi bï anïb gau, rïmnap manö aij nïpe u nïŋnïg aumïdal; rïmnap hanïp gö kamïŋ laŋ a göm aumïdal.

* 5:11: Mad 19:27 * 5:14: Lep 14:1-32

16 Pen ñin rɨmnap Jisas am ke mɨgan ap mɨdöm, Nap nɨp sabe gɨmɨdöp.

Jisas, bɨ ñɨmagö ma kɨla ga ap gö, kamɨŋ la

17 Ñin ap Jisas nɨbi bɨ gau kalɨp manö hag ñɨ mɨdeia. Perisi bɨ rɨmnap abe, lo manö hag ñeb bɨ rɨmnap abe, ram mɨnön Galili aŋ au ram rɨlig aɣlō magöŋhalō gau nɨbö abe, ram mɨnön Judia aŋ au ram rɨlig aɣlō magöŋhalō gau nɨbö abe, Jerusalem nɨbö abe apöm, Jisas manö hag ñɨmɨdeia au asɨk mɨdeila. Pen Bɨ Kub klō nɨpe aɨp mɨdeia u me, Jisas nɨbi bɨ nan ga gau kalɨp gö kamɨŋ la.

18 Pen bɨ rɨmnap, bɨ ñɨmagö ma kɨla ga ap ilön lɨ dapöm, Jisas nɨp gö kamɨŋ laŋ a göm, nɨp Jisas mɨdöp ram raul mɨgan u ud arun a gɨ gasɨ u nɨŋla.

19 Pen Jisas mɨdeia ram u nɨŋla, nɨbi bɨ gau ram raul mɨgan anɨbu böŋ nöp sɨsɨ ga. Anɨg gö, wip ilön lɨ daula anɨbu, dam ram adö laŋ amöm, ram u ud mɨgan hiiköm, nagi löm, Jisas mɨdeia aŋ au gɨyaŋ yula.

20 Kale gasɨ nɨŋla, Jisas gö kamɨŋ lɨnɨm rö löp, a göm nɨjeila rö, Jisas gasɨ kale u nɨŋöm, bɨ ñɨmagö ma kɨla ga u nɨp haga, “Bɨ nɨneb yad, nan si nan naij gɨpan gau nɨŋem arö gabin,” a ga. *

21 Jisas anɨg hagö, bɨ Perisi gau abe, bɨ lo manö hag ñeb bɨ gau abe, gasɨ aŋ kale gau nöp ke nɨŋöm hagla, “Bɨ anɨbi ban? Nɨpe God nɨp hag juöl gɨ hagab. God nɨpe aŋ nöp me nan si nan naij gɨpal gau nɨŋöm arö gɨnɨm rö löp,” a göm, gasɨ kale u nöp nɨŋla.

* 5:20: Luk 7:48; Ais 43:25

²² Pen gasi niñeila anibu, Jisas ke rik niñöm haga, “Kale niñön ginig yip gasi naij niñabim?”

²³ Bi ap bi ap nip hagnab, ‘Nan si nan naij gipan gau niñem arö gabin,’ a ginab u, kale aigöl gimim niñabim nipe manö niñö hagab aka manö pir alabñ Pen bi ñimagö ma kila göp ap mideinab, bi ap nip hagnab, ‘Ne miñi nöp urak aru,’ a ginab u, kale aigöl gimim niñabim nipe manö niñö hagab aka manö pir alab?

²⁴ Bi Ñi nipe nibi bi minöñ naböñ it i nan si nan naij gipal gau niñöm arö ginim rö löp u, kale manö anibu manö niñö a gimim niñ udmim a gem, manö anig göl hagnig gabin,” a ga. Anig hagöm, Jisas bi ñimagö ma kila ga u nip haga, “Ne miñi nöp urakmön, nöp ilöñ li daubal abañ bad u udmön, ado gi ram ne aru,” a ga. *

²⁵ Anig hagö, nibi bi gau niñmidlö niñöl gi, magö anibu nöp uraköm, nip ilöñ li daula abañ bad anibu udöm, God nip aij a göl gi, ram nipe ara.

²⁶ Anig gö, nibi bi niñmideila gau magöñhalö pa gili göm, God hib u dap ranöl gi hagla, “Miñi nan ke nibö yabıl gajip niñbun,” a göm, aiö waiö gila.

*Jisas bi nipe Lipai nip uda
(Mad 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Pen hainö Jisas amöm niña, bi dakis udep ap dakis ñeb ram raul migan u asik midea. Hib nipe u Lipai. Jisas nip niñöm haga, “Ne aumön, yad aip arul,” a ga.

* 5:24: Jon 5:8

²⁸ Hageia, Lipai uraköm, wög g+midöp u arö göm, nan n+pe gau magöñhalö arö göm, Jisas aip arlö.

²⁹ Pen Lipai ñ+ñ+ löm, Jisas n+ip nan magö kub ram n+pe u lau löm, b+ dak+is udep r+imnap, n+bi b+ r+imnap iru nöp w+ñ alö apöm, Jisas aip as+köm nan magö ñ+ñeila.

³⁰ Pen Jisas kale aip nan magö ñ+ñ+ia u n+ñöm, b+ Perisi r+imnap abe, b+ lo manö hag ñeb kale r+imnap abe apöm, Jisas b+ n+pe gau kal+ip hagla, “Kale n+ñön g+ñ+g n+bi b+ nan si nan naij g+pal gau abe, b+ dak+is udep gau abe aip as+kmim nan ñ+ñabim?” ö g+la. *

³¹ An+g haglö, Jisas manö an+bu n+ñöm kal+ip pen hagöm haga, “N+bi b+ kam+ñ m+dpun a g+pal gau, wös wameb b+ w+ñ alagpal; n+bi b+ nan göp gau nöp, han+ip gö kam+ñ lan a göm, wös wameb b+ w+ñ albal.

³² An+ñ unbö rö nöp, yad n+bi b+, m+id aij g+pun a göm gas+ n+ñbal gau, kal+ip hagn+g auagpin; n+bi b+, hon nan si nan naij gun, m+id aij gagpun, a göm gas+ n+ñbal gau, kal+ip hagn+g aubin. Yad kal+ip manö aij hag ñ+ñö, kale manö yad u n+ñ udöm, nan naij g+pal gau, n+ñön g+ñ+g an+g g+pun a göm, arö göm, God hagöp rö nöp göl,” a gem aubin.

God n+ip sabe gep gas+ u nöp n+ñöm nan magö ñ+ñagla

(Mad 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Pen kale r+imnap Jisas n+ip hagla, “Jon b+ n+pe gau abe, Perisi b+ kale gau abe ñ+ñ r+imnap, God n+ip nöp gas+ añ+ n+ñjun, a göm, nan magö ñ+ñagöm

* 5:30: Luk 15:1-2

kıyö nöp mıdöm, God nı̄p sabe gı̄pal. Pen bı̄ ne gau nan magö nı̄nöl gı̄, nı̄g nı̄nöl gı̄ nöp mı̄dpal,” a gı̄la.

³⁴ Anı̄g hageila, Jisas kalıp pen haga, “Bı̄ ap nı̄bi udöm, nı̄bi bı̄ nı̄pe gau aip nan kub nı̄naböl u, bı̄ rı̄mnap uraköm, nı̄hön gı̄nı̄g anı̄g gabim a göm hagagnaböl.” *

³⁵ Pen hainö bı̄ rı̄mnap apöm bı̄ anı̄bu ud arlö, nı̄n anı̄bu nı̄bi bı̄ nı̄pe gau mög gö, nan magö nı̄nagnaböl,” a ga.

³⁶ Pen Jisas manö hod rı̄köm kalıp haga, “Waı̄ıj nöd nı̄bö ap gı̄ dö geinab u, waı̄ıj gı̄sön nı̄bö ap ud gı̄ dö göm, dap al dör gı̄lö, adı̄p adı̄p lagnab. Ke ke yabı̄l löm, mı̄hönögöl naij yabı̄l gı̄nab.

³⁷ Pen nı̄g wain u, u rö nöp. Nı̄g wain kamı̄ıj u udöm, kaj meme hañ mı̄lep mı̄gan yaı̄ıj hoı̄ıj gagpal. Nı̄hön gı̄nı̄g: hoı̄ıj göm mame nı̄lö, ran ap ranöm, bı̄ıj naij yabı̄l hagöm pak gı̄ dö göm hoı̄ıj gö, kaj meme hañ u abe naij gı̄nab.

³⁸ Gası̄ anı̄bu nı̄nöm me, nı̄g wain kamı̄ıj udöm, kaj meme hañ kamı̄ıj mı̄gan u nöp hoı̄ıj lep.

³⁹ Pen nı̄bi bı̄ nı̄g wain nöd nı̄bö hadö nı̄nbal gau, hainö nı̄g wain kamı̄ıj gı̄sön nı̄bö u nı̄nöl kalıp aij gagnab; ‘Nı̄g wain nöd nı̄bö u aij,’ a gı̄naböl,” a ga.

6

*“Yı̄harı̄ıj mı̄dep nı̄n i nı̄hön gı̄nı̄g anı̄g gabim?”
ö gı̄la
(Mad 12:1-8; Mak 2:23-28)*

* 5:34: Jon 3:29

¹ Hainö Juda God nîp sabe gep ñîñ ap, Jisas bî nîpe gau aip wid wög adîñ añ au amöl gî, bî nîpe gau wid magö anîb gau rîmnap rîk ñîmagö adö kale au löm, hañ pak yuöm ñîñöl gî arla. *

² Anîg geila, bî Perisi rîmnap nîñöm hagla, “Kale nîhön gîñîg God nîp sabe gep ñîñ wög gagep i, wid magö hañ pak yumim wög gabim?” ö gîla. *

³⁻⁴ Hageila, Jisas bî nîpe gau gîla anîbu naij gagla u nîñöm, bî Perisi gau kalîp haga, “Depid hadame nöp bî nîpe gau aip kîyö lö, God sabe gep ram u amjaköm, bred God amgö ilö adö u löm, bî yîharîñ ñîñagpal, bî God nîp nan sabe gîpal gau nöp ñîñbal bred u, Depid hag nîñö, nîp ñîlö, bî nîpe gau aip ñîñla. Kalîp kîyö lö gîla aiud anîbu God Manö kalî kliñ rîkla u, kale nîñagpim ar?” a ga. *

⁵ Jisas manö ap halö hagöm haga, “Bî Ñî nîpe Bî Kub mîdöm, ñîñ yîharîñ mîdep ñîñ u, nîhön gîñam a gîñab u, gîñab,” a ga.

Jisas, bî ñîmagö pîno ga ap gö, kamîñ la

⁶⁻⁷ Pen Juda God nîp sabe gep ñîñ hain ap, Jisas Juda magum gep ram u amöm, kalîp God Manö u hag ñöl gî mîdeia. Ram raul mîgan anîbu, bî ñîmagö pîno ga ap ap mîdeia. Bî Perisi gau abe, bî lo manö hag ñeb bî gau abe, bî anîbu nîp nîñla rö, Jisas nîpe God nîp sabe gep ñîñ i nîp gö kamîñ lîñab aka nîhön gö, nîp hag gun a göm, nîp nîñ ij halö lî mîdeila.

* **6:1:** Dud 23:25

* **6:2:** Jon 5:10

* **6:3-4:** Lep 24:5-9; 1Sa

21:1-6

⁸ Pen gasi niŋla aniɓu, Jisas ke niŋöm, bi ñimagö pino ga aniɓu niɓ haga, “Ne urakmön an aui au,” a ga.

⁹ Hageia, urak auö niŋöl gi, Jisas bi Perisi gau abe, bi lo manö hag ñeb bi gau abe kalɓ haga, “Yiharɗi mɗep ñin i rö, niɓi bi gau kalɓ ud aij ginabun aka, yiharɗi mɗep ñin uri a gun, kalɓ arö ginabun? Kalɓ gino urak aröl aka kalɓ arö gino umöl?” ö ga.

¹⁰ Anig hagöm, kalɓ niŋ gus gus göm, bi ñimagö pino ga u niɓ haga, “Ñimagö ne u mɗöbö li!” a ga. Hagö, ñimagö niɓe mɗöbö lö niŋöl gi, adiŋ kamɗi la.

¹¹ Jisas bi aniɓu niɓ gö kamɗi la u niŋöm, bi Perisi gau abe, bi lo manö hag ñeb bi gau abe, mulu kal yabiɗ niŋöm, Jisas niɓ nihöŋ gun a göm, hag niŋ hag niŋ gi mɗeila.

Jisas bi niɓe unbö miɓan laŋ uda

(Mad 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Pen ñin an aniɓ au, Jisas Nap niɓ hagnabin, a göm, dum ilö laŋ amöm, Nap niɓ sabe gi mɗö mɗö, ram rua.

¹³ Pen ruö sɗö aua magö u, bi niɓe gau magorɗhalö hagö aueila, bi niɓe unbö miɓan laŋ kalɓ ud asik ke löm, kale bi manö yad ud arep gau mɗeinabim, a göm hag la.

¹⁴⁻¹⁵ Bi niɓe hag la aniɓ gau hib kale me: ap Saimon, hainö Jisas hib niɓe ap löm Pida a ga; ap Edru, Saimon niɓam niɓe u; ap Jems; ap Jon; ap Pilip; ap Badolomyu; ap Madyu; ap Domas; ap Jems, Alpias ñi niɓe u; ap Saimon hib alog Saimon Selod a gimɗal u;

¹⁶ ap Judas, Jems ñi nipe u; ap Judas Iskariod. Nipe nöp me hainö Jisas al pak lïlan a göm, nïp mumug nïŋa.

Nïbi bi iru nöp Jisas mïdeia au aula

¹⁷ Pen Jisas bi nipe anïb gau aip dum ilö lan arö göm, au giyan gi am ban aij yan mïdlö nïŋöl gi, nïbi bi iru nöp, nïp nïŋun a göm, ap magum gïla. Nïbi bi anïb gau, rïmnap Jerusalem nïbö, rïmnap ram mïnön Judia gau nïbö gau nïbö, rïmnap ram mïnön nabis daun kub mïhöp Daia Saidon nïbö,

¹⁸ Jisas manö nipe nïŋun, hanïp nan göp gö kamïŋ linim a göm aueila. Nïbi bi kïjaki aiön pi nan gau aban alö mïd aij gagla gau, Jisas gö kamïŋ la.

¹⁹ Pïdön nïp nïbö apöm, kalïp nan nïhön nïhön ga gau gö, magöŋhalö kamïŋ lajïp u nïŋöm, nïbi bi anïb gau magöŋhalö apöm, hon abe Jisas nïp ud nïŋun a göm, nïp cïro mało ñöm aula.

*Nïbi bi mög gep rö gau hainö mïñ mïñ gïnaböl
(Mad 5:1-12)*

²⁰ Jisas bi nipe gau kalïp amgö nïŋöl gi haga,
“Kale nïbi bi mög gep rö mïdpim gau,
God kalïp ud aij göm abad mïdeinab.

Gasi anïbu nïŋmim
mïñ mïñ gïmim.

²¹ Kale mïñi kïyö kub löp gau,
hainö kïyö lagnab.

Gasi anïbu nïŋmim
mïñ mïñ gïmim.

Kale mög gö, mïtön magö gabim gau,
hainö aij gö nïŋöl gi, mïhol gïnabim.

Gasi anïbu nïŋmim

mĩñ mĩñ gĩmim. *

22 Bĩ Ñĩ nĩpe nĩp cĩg mĩdpe, nĩbi bĩ gau
kalöp mulu kal nĩñöm, jĩ nĩñöm,
nĩbi bĩ naij anĩb gai i, bĩ an aip mĩdeinaböl, a
göm,
kalöp hib gasĩ naij nĩñöm
manö udöm hag jueinaböl u,
kale mĩñ mĩñ gĩmim. *

23 Gĩnaböl anĩbu, nĩhi ilaŋ kale gau,
bĩ God manö hagep gau kalĩp gĩmĩdal rö nöp
kalöp gĩnaböl.
Anĩb u nĩñmim, God hanĩp ud aij yabĩl gĩnab
ram mĩnön nĩpe adö laŋ au, a gĩmim,
aij a gö nĩñöl gĩ, ñĩn ma ju adö adö gĩ uraköl gĩ,
mĩñ mĩñ göl gĩ mĩdaimim.

Kale nĩñ aij gĩmim

24 “Pen kale nĩbi bĩ mani nan iru mĩdöp gau
nĩñ aij gĩmim.
Nan kale udep rö u,
mĩnön nabön adö il i hadö udpim.
25 Pen kale mĩñi nan magö rö ñĩñ gĩpe gĩpe
mudun göp gau,
hainö kiyö linab u nĩñ aij gĩmim.
Pen kale mĩñi manö mĩhol ulĩb gĩ mĩdpim gau,
hainö mög gö mĩlön magö gĩ mĩdeinabim.
26 Pen kalöp hib dap ranöl gĩ nöp mĩdeinaböl u,
kale nĩñ aij yabĩl gĩmim.
Nĩhi ilaŋ kale gau, bĩ God Manö piral hagmĩdal
gau,
kalĩp unbö rö gĩmĩdal.

* 6:21: Rep 7:16-17; Sam 126:5-6; Ais 61:3
16:2; 1Pi 4:14

* 6:22: Jon 15:19;

Koṭmaṭ kale gau kalɪp mɪdmagö lɪmim
(Mad 5:38-48)

²⁷ “Pen nɪbi bɪ manö yad nɪŋabim gai i. Koṭmaṭ kale gau kalɪp mɪdmagö lɪmim. Nɪbi bɪ kalöp mulu lugö nɪŋbal gau kalɪp ud aij gɪmim.

²⁸ Nɪbi bɪ kalöp hag juaiöl, God kalɪp abad mɪdeiaŋ a gɪmim, nɪp sabe gɪmim. Nɪbi bɪ kalöp gɪ naij gaiöl, kalɪp God nɪp sabe gɪmim.

²⁹ Pen nɪbi bɪ rɪmnap kalöp alaun böŋ lap pakaiöl, ado gɪmim, böŋ lap u rö nöp paköl. Pen nɪbi bɪ rɪmnap kolsior kale u udaiöl, sior u rö abe udim a gɪmim, haṭöwaṭö ñɪmim.

³⁰ Nɪbi bɪ rɪmnap nan mɪdagainɪm asɪb ha-gaiöl, kalɪp ñɪmim. Pen nan kale ap nɪŋöm udaiöl, hanɪp adog ñɪmim, a gɪmim hagagmim.

³¹ Hanɪp gɪlaŋ a gɪmim gasɪ nɪŋbim rö u, kale ke nɪbi bɪ rɪmnap gau kalɪp u rö nöp gɪmim. *

³² “Nɪbi bɪ kalöp mɪdmagö lɪbal gau nöp mɪdmagö lɪnabim u, God kalöp aigöl göm nɪŋö, aij gɪnabŋ Nɪbi bɪ nan si nan naij gɪpal gau, nɪbi bɪ kale ke gau u rö nöp pen pen mɪdmagö lɪbal.

³³ Pen nɪbi bɪ kalöp ud aij gɪpal gau nöp kalɪp gɪ aij gɪnabim u, God kalöp aigöl göm nɪŋö, aij gɪnabŋ Gɪnabim anɪbu, nɪbi bɪ nan si nan naij gɪpal gau gɪpal rö nöp gɪnabim.

³⁴ Nan ñɪno pen ñɪnaböl a gɪmim, gasɪ u nöp nɪŋmim nan ñɪnabim u, God kalöp aigöl göm nɪŋö, aij gɪnabŋ Gɪnabim anɪbu, nɪbi bɪ nan si nan naij gɪpal gau gɪpal rö nöp gɪnabim.

³⁵ Anɪb u, koṭmaṭ kale gau mɪdmagö lɪmim, kalɪp gɪ aij gɪmim, nan haṭöwaṭö ñɪmim. Hanɪp

* **6:31:** Mad 7:12

pen ñinaböl a gımim, gası u niŋagmim. Anig geinabim u, God klö yabił adö laŋol midöp u, ñi pai nıpe mideinabim. Nıpe göp rö geinabim u me, kalöp hauł gagöm, pen aij ñinab. God nıpe nıbi bı nan si nan naij gıpal gau abe, nıbi bı nıp, aij a göp, a gagpal gau abe, kalıp u rö nöp gı aij gab.

³⁶ Nap kale nıbi bı mög niŋöm ud aij göp rö, kale u rö nöp nıbi bı mög niŋmim ud aij gımim.

Nıbi bı gau kalıp manö kub hagagmim

³⁷ “Kale nıbi bı rımnap, ‘Anig anig gıvim rö, kale nıbi bı naij midpim,’ a gagnabim u, God kalöp pen u rö nöp, ‘Anig anig gıvim rö, kale nıbi bı naij midpim,’ a gagnab. Kale nıbi bı rımnap manö kub hagmim, ‘Kale nıbi bı naij, pen udnabim,’ a gagnabim u, God kalöp pen u rö nöp manö kub hagöm, ‘Kale nıbi bı naij, pen udnabim,’ a gagnab. Nıbi bı gau kalöp gı naij geinaböl u niŋmim arö geinabim u, God nan naij kale gıvim u, u rö nöp niŋöm arö gınab. * ”

³⁸ Nan kale gau nıbi bı gau kalıp hałöwałö ñeinabim u, God kalöp pen u rö nöp hałöwałö yabił ñinab. Kale skel niñön rö udmim nıbi bı gau kalıp nan nıme li ñinabim u rö, God skel anıbu nöp ud kalöp u rö nöp nan nıme li ñinab,” a ga. *

³⁹ Pen Jisas manö ap hod riköm haga, “Bı amgö we gınab ap, bı amgö we ap nıp, adan anig anig midöp a göm yamagnab. Niñön gıñg: nıpe anig gö, miñöngöl ułöm miñan yan ap lug paknabil. * ”

* 6:37: Mad 6:14 * 6:38: Mak 4:24 * 6:39: Mad 15:14

40 Nibi bi skul hagpal gau, am skul hagpal magö u, hag ñeb bi kale gau kalip adö lañ midagpal. Pen hainö skul u hag pis gi aij göm me, hag ñeb bi kale gau aip adip adip mideinaböl. *

41 “Pen nihön ginig mab po amgö kalöp ke pak pału gi midöp u niñ hagnim wasö, namam nan acip amgö nipe midöp u nöp niñ hagnim?”

42 Mab po kub amgö kalöp pak pału gi midöp u nöd ud yube, amgö kale amgö yabi lö, hainö namam nan acip pro amgö nipe midöp u, ud yuun a gimim hagnim,” a ga.

Mab aij pilöp, mab naij pilöp

43 “Pen mab aij ap magö naij ap pilagnab; pen mab naij ap magö aij ap pilagnab.

44 Anib u, mab gau magö pilnab u niñöm, mab u aij, mab u naij a göm niñnaböl. Nagi miganib u kia magö pilagnab. Nagi gablog u papo magö pilagnab.

45 Nibi bi aij gau, hibur gasi midmagö an kale dan aij midöp rö, gi aij gipal. Nibi bi naij gau, hibur gasi midmagö an kale dan naij midöp rö, gi naij gipal. Pen nibi bi aigale nibi bi rö midpal u, manö hagnaböl u nöp apdi niñun, nibi bi gau aij, nibi bi gau naij a gun niñnabun.

Bi mihöp ram mihöp gilö

(Mad 7:24-27)

46 “Yip Bi Kub hon, Bi Kub hon, a gipim u pen nihön ginig manö hagnim u hain gagnim? *

47 Nibi bi manö yad u niñöm, hagnim rö gipal gau, manö hagnig gabin i rö midpal.

* 6:40: Mad 10:24-25 * 6:46: Mad 7:21

⁴⁸ Nibi bi manö yad u niñöm, hagin rö ginaböl gau, bi ram gi linig geinab, ulöm mlö udöm, ram padö kabö adö au li aij göm, ram adö anibu nöp gi linab rö midnaböl. Anig gö, ñig ul apöm, ram halö pa jö ma jö gi ud arnam a gi wasö niñöm, ram gi aij ginab anibu pidöñ nöp mideinab.

⁴⁹ Pen nibi bi manö yad u niñöm, hagin rö gagnaböl gau, bi ram gi linig geinab, ulöm mlö udagöm, ram padö lagöm, yiharin ram minöñ adö adö au gi linab rö midnaböl. Anig gö, ñig ul apöm, ram halö pa jö ma jö gi ud arnam a göm, magö anibu nöp ram halö böñ nöp ud arö, minöñ cög nöp mideinab.

7

Jisas bi wög gi ñeb ap gö kamij la (Mad 8:5-13)

¹ Jisas nibi bi anib gau kalip manö anibu hag ñi pis göm daun pro Kapaneam ara.

²⁻³ Pen daun anibu, bi kub ami bi iru nöp abad midmidöp bi ap mideia. Bi rimnap Jisas ap Kapaneam midöp a gilö, manö anibu niñöm, Rom ami bi kub Juda bi manö ud asikep rimnap hag yuöm haga, “Bi nagit wög gi ñeb aij yabit yad ap nan göp umnig gab niñöm kale am Jisas nip hag niñmim ul gi daube, nip gö kamij lañ,” a ga.

⁴⁻⁵ Hagö, kale Jisas mideia au amöm, nip manö klö neb neb göm hagla, “Ami bi abad middep bi kub ap, bi aij yabit. Hanip Juda nibi bi gau midmagö löm por abad mid aij göp. Magum gep ram hanip ap gi la. Anib u, ne ammön bi nagit wög gi ñeb nipe u gö kamij linim,” a gila.

⁶ Kale hageila niñöm Jisas kalip aip am am ram au söl au amöl gılö niñöl gı, ami bı abad mıdep anıbu bı niñeb niñe rımnap hag yuö, am Jisas niñ nable paköm hagla, “Bı ami abad mıdep bı hon u nöp hagöp, ‘Bı Kub, yad bı aij wasö, ram yad u ma ilön auagmön.

⁷ Yad bı aij rö nöp niñam, pen yad niñbin, God nöp aip mıdöp rö, “Kamıñ lañ,” manö u nöp hagaimön, bı yad nan göp anıbu kamıñ lıñm.

⁸ Bı kub yabıl ap yıp abad mıdöp; yad ke pen ami bı gau kalip abad mıdem, “Arim!” a gıñö arbal; “Auim!” a gıñö aubal; “Wög anıbu gim!” a gıñö gıpal, a göp,” a gıla.

⁹ Anıg haglö, Jisas, bı anıbu gası niñe ke niñöm anıg hagöp a göm, aiö göm, niñi bı niñ hain göm aueila gau kalip haga, “Ami bı Rom niñbö u, yıp niñ ud pıdön göp. Niñe göp anıbu, Isrel bı ap unbö rö göp yad niñagpin yabıl,” a ga.

¹⁰ Pen ami bı abad mıdep bı u, bı niñe gau ado gı amöm niñla, bı nan ga anıbu hadö kamıñ la.

Jisas niñi adu niñ niñe uma u niñ gö, kamıñ ara

¹¹ Niñ anıbu nöp, Jisas aip bı niñe gau aip Nen daun arla. Niñi bı gau iru yabıl nöp aip arla.

¹² Daun ajön it söl au amjaklö niñöl gı, niñi adu ap niñ añi niñe yag daua uma u, wip ilön löm daueila. Niñi bı iru nöp daun anıbu niñbö apöm niñi anıbu aip aueila.

¹³ Jisas niñi adu anıbu niñ niñö, mög gö haga, “Miñön gagmön,” a ga.

¹⁴ Anıg hagöm, niñe amöm wip ilön li daueila mab u ud niñö niñöl gı, bı ilön daueila gau pıdön

gila. Jisas bi praj uma u n+p haga, “Ñi me, nöp hagabin, urak!” a ga.

¹⁵ An+g hagö, ñi urak as+köm manö hagö niñöl gi, Jisas nime n+p, ñi ne u, a göm ud ña. *

¹⁶ Pen n+bi bi niñ m+deila gau magöñhalö pa gi+ göm, God hib n+pe u dap ranöl gi hagla, “God manö hagep bi kub yabi+ han+p auöp. God han+p gi ñi+nig auöp,” a gila. *

¹⁷ Jisas ga an+bu niñöm, aiud udlö, manö an+bu Juda n+bi bi ram m+nöñ kale gau gau amöm, ram m+nöñ ke gau gau magöñhalö ara.

Jon Bi Ñig Pak Ñeb bi n+pe m+höp Jisas niñnig arlö

¹⁸ Jon bi n+pe gau, Jisas ga rö magöñhalö niñöm, am Jon n+p hag ñilö, bi n+pe m+höp hagö aueilö haga,

¹⁹ “Kale m+höñ ammil Bi Kub n+p hag niñmil, ‘Ne Mesaia pör abad m+dpun u nöp auban aka bi ke n+bö ap halö abad m+daiun?’ ö gi+mil,” a ga.

²⁰ Hageia, bi m+hau Jisas m+deia au ammil haglö, “Jon bi ñig pak ñeb u hal+p bi m+höñ hagöp, ‘Kale m+höñ ammil Bi Kub hag niñmil, “Ne Mesaia pör abad m+dpun u nöp auban aka bi ke n+bö ap halö abad m+daiun,” a gi+mil,’ a göm, hol m+höñ hag yuö, nöp hag niñnig aubul i,” a gilö. *

²¹ Pen kale m+höñ an+g hagamil niñ m+dlö niñöl gi, Jisas n+bi bi iru nöp nan adö ke ke ga gau gö kam+ñ la; n+bi bi iru nöp m+ña ga gau gö kam+ñ la; n+bi bi iru nöp k+jaki aiön pi aban al m+deia

* **7:15:** 1Ki 17:23; 2Ki 4:36 * **7:16:** Luk 1:68 * **7:20:** Sam 40:7; Mal 3:1; Rep 1:8

gau gö kamɨŋ la; nɨbi bɨ iru nöp amgö we ga gau gö amgö ñɨl nɨŋla.

²² Anɨg göm, Jisas bɨ anɨb mɨhau kalɨp haga, “Kale mɨhönj ado gɨ ammil Jon nɨp hagmil, ‘Hol am nɨŋbul, bɨ anɨbu nɨbi bɨ amgö we ga gau gö amgö ñɨl nɨŋbal; nɨbi bɨ ma böŋ nöp naij ga gau gö kauyaŋ aɟaböl; nɨbi bɨ hañ romaŋ wös hapeb la gau gö mɨlep göp; nɨbi bɨ rɨmɨd mɨgan pɨl göp gau gö manö apdi nɨŋaböl; nɨbi bɨ umbal gau gö kamɨŋ mɨdpal; nɨbi bɨ mög gep rö gau manö aij u hagab nɨŋaböl. *

²³ Nɨbi bɨ yɨp gasɨ nɨŋöm cɨg göl gɨ nöp mɨdeinaböl gau, mɨñ mɨñ yabɨl gɨnaböl,’ a gɨmil,” a ga.

²⁴ Anɨg hagö, bɨ Jon manö daulö mɨhau ado gɨ arlö nɨŋöl gɨ, Jisas nɨpe, Jon nɨp manö adö u hagöm nɨbi bɨ mɨdeila gau kalɨp haga, “Kale nöd ram mɨnönj kabö nöp mɨdöp aŋ au arbe ñɨn u, nɨhön nɨŋnɨg arbenj Kale hod mɨlö aɨt ap yɨgön ud aŋa gɨ daŋ i göp ap nɨŋnɨg arbe?

²⁵ Kale nɨhön nɨŋnɨg arbenj Bɨ waɨj aij yabɨl yɨmöb ap nɨŋnɨg arbenj Anɨbu wasö. Bɨ waɨj aij yabɨl udöm, nan aij aij udun a göm gasɨ nɨŋbal gau, bɨ kub ram gau nöp hanbal.

²⁶ Pen kale nɨhön nɨŋnɨg arbenj God manö hagep bɨ ap nɨp nɨŋnɨg arbe akanj Nɨŋö me, God manö hagep bɨ ap nɨp nɨŋnɨg arbe, pen bɨ Jon nɨŋbe u nɨpe wög adö ke nɨbö gɨnɨg aua. *

²⁷ Bɨ Jon u me, hadame ram God Manö u kalɨ klɨñ rɨköm hagla, ‘Bɨ manö hagep yad u hag yunö, nöd amöm,

* 7:22: Ais 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * 7:26: Luk 1:76

nibi bi gau kalip hag ñi aij ginab;
hainö ne ke hag yunö ninabön,' a göm kali kliñ
rikla. *

²⁸ Kalöp hagabin, nibi bi nöd midmidal gau abe,
nibi bi miñi midpal gau abe magöñhalö nibi bi
yiharin, Jon bi kub. Pen God nibi bi yiharin
gau udöm ram minöñ nipe kumi kabö adö lan
au abad mideinab gau, kale Jon rö midageinaböl;
kale nibi bi kub mideinaböl," a ga.

²⁹ Nibi bi gau, bi dakis udep gau halö, nöd Jon
nip aula, kalip magöñhalö ñig pak ña. Anig gö,
Jisas manö haga u ninjöm hagla, "God adan nipe
nöp kabö rö midöp," a gila. *

³⁰ Pen bi Perisi abe, bi lo manö hag ñeb bi kub
gau abe kale, God kalip nihön nihön gilan a ga u
gas kale ke ninjöm pa jö ninjöm, Jon hanip ñig pak
ñan a göm auagla. *

³¹⁻³² Pen Jisas nibi bi anib gau kalip manö ap
hagöm haga, "Nibi bi miñi ñin i midpim gau
yad ninbin, kale ñi pai pro gau, nibi bi magum
gep ka au asiköm, ñi pai pro rimnap meg migan
dap ranöm hag amil apil göm hagpal, 'Hon alin
pu gino, kale nihön ginig kugom ralagpim Pen
kimap mitöñ gep rö ap hagno, kale nihön ginig
mitöñ gagpim?' ö gipal rö u, kale gipim.

³³ Nihön ginig: Jon bi ñig pak ñeb u apöm, nan
magö ñinagöm, ñig wain ñinagöm gö, kale nip
hag jumim hagpim, 'Bi kijaki aiön pi aban alöp
midöp u,' a gipim.

* ^{7:27}: Mal 3:1 * ^{7:29}: Luk 3:12 * ^{7:30}: Mad 21:32

34 Pen miñi yad Bi Ñi nipe apem, nan ñijem, ñig wain ñijem ginö, yip hag jumim hagdipim, 'Nan iru ñijöm, ñig wain ñijöm göp u me, nipe nibi bi nan si nan naij gipal bi gau, bi dakis udep bi gau, bi kale ap midöp u,' a gipim. *

35 Pen nibi bi God Manö aij u niñ udöm, hain göm, gi aij göm, mid aij geinaböl u, nibi bi gau kalip niñöm hagnaböl, God Manö u manö niñö yabił, a ginaböl," a ga.

Bi si udmidöp nibi ap

36 Bi Perisi ap hib nipe Saimon. Nipe Jisas nip haga, "Ne aumön ram yad u nan magö ñijul," a ga. Hagö, Jisas ram nipe u amöm nan magö ñijlö niñöl gi,

37 nibi daun anibu midöm nan si nan naij gimidöp manö ap niña, Jisas bi Perisi ram amöm aip nan niñailö. Anib u niñöm, ñig hañij aij auep kabö barol ud rim lila ap dapöm, *

38 Jisas mideia jöl adö gau apöm, ma il au mitöñ gi mideia. Anig göl mitöñ gö niñöl gi, amgö ñig u gi dö gi Jisas ma adö yan lugö, umagö nipe u ud lił gi yuöl gi, ma kid nipe u bom haluöm, mulu ñijöm, ñig hañij aij auep anibu ma kid nipe adö au li ña.

39 Anig geia, bi Perisi Saimon u, gasi magö nipe u nöp gasi niñöm nip ke haga, "Bi anibi bi God manö hagep kabö göl midalböp, nibi anibi nipe nan si nan naij gimidöp nibi naij ap apöm nip ud niñab u rik niñböp," a ga.

* 7:34: Luk 15:2 * 7:37: Mad 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3

⁴⁰ Jisas pen, bɪ Perisi gasɪ nɪŋa anɪbu nɪŋöm, nɪp haga, “Saimon, manö yad añɪ ap mɪdöp nöp hag ñɪnɪg gabin,” a ga.

Hageia, Saimon haga, “Manö hag ñeb bɪ yad, manö anɪbu hag,” a ga.

⁴¹ Hageia, Jisas manö hod rɪköm haga, “Bɪ ap uraköm, bɪ mɪhöp kalɪp bɪ ap paip hadred (500) denariai ñöm, ap pipdi denariai (50) ñɪnab.

⁴² Pen hainö bɪ anɪb mɪhau pen ñeb rö lagö, bɪ mani ñɪnab anɪbu kalɪp mɪhöŋ hagnab, ‘Arö gɪmil. Mani kalöp mɪhöŋ ñɪbin u, pen ñul a gɪmil gasɪ u nɪŋagmil,’ a gɪnab. Anɪg hagö, bɪ an bɪ anɪbu nɪp mɪdmagö yabɪɫ lɪnab, bɪ nan naböŋ kub mɪdeinab u aka bɪ nan naböŋ pro mɪdeinab u?” ö ga.

⁴³ Hageia, Saimon haga, “Gasɪ yad nɪŋbin u, bɪ nan naböŋ kub mɪdeinab u,” a ga.

Hageia, Jisas haga, “Nɪŋö yabɪɫ hagpan,” a ga.

⁴⁴ Anɪg hagöm, Jisas ado gɪ, nɪbi u nɪp nɪŋöm, Saimon nɪp haga, “Nɪbi i nɪp nöŋ. Yad ram raul mɪgan nöp i auajɪn, ne ñɪg ap udmön ma yɪp ɫɪk gɪ yuep rɪmnap ñagpan, jɪ nɪbi anɪbi, amgö ñɪg nɪpe u gɪ dö gɪ lugöm ma yad ñɪg lö, umagö nɪpe udöm ɫɪɫ gɪ yuöp.

⁴⁵ Ne yɪp bom haluagpan, jɪ nɪbi i, yad ram raul mɪgan nöp apjakajɪn magö u rɪkö, nɪpe ma kɪd yad bom haluöl gɪ nöp mɪdöp.

⁴⁶ Yɪp wel nabɪc cög laŋ lɪ ñagpan, jɪ nɪbi i nɪpe ma kɪd yad ñɪg haɫɪŋ aij auep u lɪ ñöb.

⁴⁷ Anɪb u, nöp hagabin, nɪbi anɪbi nan si nan naij iru nöp göp u nɪŋem arö gɪpin. Anɪb u, yɪp pen mɪdmagö yabɪɫ löp. Pen nɪbi bɪ nan si nan

naij pro pro gɪpal gau nɪŋem arö gɪnö, yɪp pen mɪdmagö pro pro lɪbal,” a ga.

⁴⁸ Pen Jisas anɪg hagöm nɪbi anɪbu nɪp haga, “Nan si nan naij gɪpan gau nɪŋem arö gabin,” a ga.

⁴⁹ Anɪg hagö, bɪ nɪpe aip nan ñɪneila gau, kale ke hag nɪŋ hag nɪŋ göm hagla, “Bɪ anɪbi nɪhön gɪnɪg göm, ‘Nan si nan naij gɪpan gau nɪŋem arö gabin,’ a gab?” ö gɪla.

⁵⁰ Anɪg hageila u pen Jisas nɪbi anɪbu nɪp haga, “Gasɪ ne ke u nöp nɪŋ udmön, nan si nan naij gɪpin rö Jisas nɪŋöm arö gaŋ, a gɪmön auban rö, nan si nan naij gɪpan gau nɪŋem arö gɪpin. Ne ammön, God ñɪmagö ara adö u mɪdaimön,” a ga.
*

8

Nɪbi rɪmnap Jisas aip arla

¹ Pen hainö ñɪn aŋ anɪb au, Jisas bɪ nɪpe unbö mɪgan laŋ aip daun gau abe, ram rɪɪg aglö gau abe amöm, God nɪbi bɪ nɪpe udöm abad mɪdeinab manö aij u, nɪbi bɪ gau kalɪp hag ña.

² Pen ñɪn anɪbu, nɪbi rɪmnap kɪjaki aiön pi halö mɪdeila gau Jisas gö kamɪŋ la, rɪmnap nan ga gau gö kamɪŋ la, nɪŋöm nɪbi anɪb gau rɪmnap Jisas aip ajmɪdal. Nɪbi anɪb gau hib kale me, ap Maria Magdala a gɪmɪdal. Kɪjaki aiön pi unbö mudun jɪŋ nɪbi anɪbu aŋ daŋ mɪdöm höŋ arla. *

³ Nɪbi ap Joana. Nugmul nɪpe hib u Kuja. Nɪpe kɪŋ Herod ram nan nɪpe gau abad mɪdmɪdöp.

* **7:50:** Luk 8:48; 18:42 * **8:2:** Mad 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49

Nibi ap Susana. Pen nibi rimnap halö iru rö aip ajmıdal. Nibi anıb gau kale magöñhalö mani kale ke udöm, nan magö rau dapöm, Jisas bı nıpe gau aip nan magö jım ñöl ñıñ ajmıdal.

*Gıñbıl magö rö u, manö hod rık haga
(Mad 13:1-9; Mak 4:1-9)*

⁴ Nibi bı daun ke ke, yam ugan kub yıl gau nibö gau nibö Jisas nıp nıñnıg aulö nıñöl gı, nibi bı nöd aula gau kalıp manö ap hod rıköm haga,

⁵ “Bı ap, gıñbıl magö ranañ a göm, gıñbıl magö u dam wög adıñ gau yunab. Rimnap wög adıñ arep adan gau lugö, nibi bı lala gı amıl apıl gılö, yaur gau pen ap nıñöm ñıñnaböl.

⁶ Pen yıñ rimnap kabö adö mınöñ pro pro mıdeınab gau lugöm, marep gınab u pen kabö mınöñ au ñıg ñıg halö mıdageınab u me, böñ nöp mılep gınab.

⁷ Pen yıñ rimnap nagı gılıkası añ gau lugö, nagı anıbu hararo gı pału gö, ran aij gagnab.

⁸ Pen yıñ rimnap mınöñ aij gau lugöm, ran aij göm, magö iru yabıl nöp pılınab. Añı añı magö ñın juöl unbö mamıd pılınab,” a ga.

Jisas kalıp anıg hagöm haga, “Kale nibi bı gası rımıd mıdainım gau, manö hagabin i rımıd lı nıñ aij gımım,” a ga.

Jisas, gıñbıl magö u manö hod rık haga u, manö it u haga

⁹ Jisas manö hod rıköm aiud anıbu hagö, bı nıpe gau nıp hag nıñöm hagla, “Manö hod rıkmön hagajan anıbu, manö it u aigöl gö rö mıdöp?” ö gıla.

10 Hageila, Jisas kalıp haga, “God nıbi bı nıpe udöm abad mıdeinab manö pi göl mıdmıdöp u, God kalöp gası ñö nıñbım, pen nıbi bı rımnab gau, yad kalıp manö hod rıkem nöp hagnö, ‘kale nıñöm nıñagöl, manö magö apdi nıñöm manö ıt nıñ udagöl.’

*

11 Pen manö hod rıkem nan yıñ rö hagnı u, God Manö adö u hagnı.

12 Yıñ rımnab lagnab wög adıñ arep adan adö au a gıpin u, nıbi bı gau God Manö u nıñnaböl pen Seden gası naij nıñöm, kale God Manö u nıñ udlö, God kalıp ud kamıñ yunab u naij göp a göm, apöm God Manö gası kalıp anı danı mıdöp u ju udö, hauı gıñaböl, a gem hagnı.

13 Pen yıñ rımnab lagnab kabö adö mınöñ pro pro mıdeinab gau a gıpin u, nıbi bı gau God Manö u nıñöm, ñıñı löm, aij a gö nıñöl gı, manö anıbu nıñ udnaböl u pen nıñ ud pıdöñ gagnaböl rö, mıñör rımnab auö hauı göm arö gıñaböl, a gem hagnı.

14 Pen yıñ rımnab lagnab nagi gıñıkası anı gau a gıpin u, nıbi bı gau God Manö u nıñnaböl u pen hainö manö marö aka manı kub nan gau aka mıñ mıñ gep adö u nöp gası nıñöm, God Manö nıñ ud pıdöñ gagnaböl, a gem hagnı.

15 Pen yıñ rımnab mınöñ aij adö au lugöm, ran aij göm, magö ıru yabıt nöp pıñnab a gıpin u, nıbi bı gau God Manö u nıñöm, nıñ ud pıdöñ yabıt göm, gı dam dam, nan magö aij pıñnab, a gem hagnı,” a ga.

* 8:10: Ais 6:9-10

Hapö lau pi gagep

¹⁶ Jisas anig hagöm haga, “Nibi bi gau hapö lauöm rin cög migan aka abañ adö hanbal u mo gayik gau pi gagnaböl. Adö au gilañ rik lilö mailö gö, nibi bi gau ram raul migan anibu apöm mailö anibu niñnaböl. * ”

¹⁷ “U rö nöp me, nan niñhön niñhön pi göl midöp gau, magörhalö waiö linab; nan niñhön niñhön pañu gi midöp gau, magörhalö ud mailö göp au linab. * ”

¹⁸ “Anib u, manö hagabin u niñ aij gimim. Nibi bi manö niñjöm, niñ udnaböl gau, manö aij rimnap halö niñnaböl; pen nibi bi manö niñjöm niñ udagnaböl gau, pro pro niñjun a göm niñbal u halö böñ nöp ur ginab. * ”

Jisas nime niñmam bi gau

(Mad 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Pen ñin anibu nöp, Jisas nime aip, niñmam hain nipe gau aip Jisas nip niñnig aula. Apöm niñla, ram raul migan anib yañ Jisas nibi bi sisi göl mideila niñjöm höñ yañ mideila.

²⁰ Anig gilö, nibi bi ap ram raul mideila gau niñjöm, Jisas nip hagla, “Name namam ne gau nöp niñnig ap midpal höñ yañ,” a gila.

²¹ Haglö, Jisas kalip haga, “Nibi bi an an God Manö u niñjöm hain gipal gau me, ami yad, mam yad midpal,” a ga.

Jisas hagö, yigön kub udeia u ur ga

(Mad 8:23-27; Mak 4:35-41)

* **8:16:** Mad 5:15; Luk 11:33

* **8:17:** Mad 10:26; Luk 12:2

* **8:18:** Mad 25:29; Luk 19:26

22 Pen ñin ap, Jisas bi nipe gau kalip hagöm haga, “Ñig Wanö Galili juun böñ lödañ arun,” a göm, ñig magib udöm arla.

23 Pen an gau arlö niñöl gi, Jisas nipe hon han ara. Hon haneia magö u, yigön asad kub yabił ap ñig an anibu udöm, ñig ral ñig magib migan u auö, umöl rö nöp la.

24 Anig gö, bi nipe gau apöm, Jisas nip anja gilö uraka hagla, “Bi Kub! Hon magöñhalö umnig gabun!” a gila.

Hageila, Jisas yigön udaia u abe, ñig ral auia u abe hag gö, magö anibu nöp yigön u ur göm, ñig u haluöm, nöd midea rö midea.

25 Pen Jisas bi nipe gau kalip haga, “Kale ai gimim yip niñ udagpim?” ö ga.

Hageia, kale piñiñ göm aiö waiö göm, kale ke hag niñ hag niñ göm hagla, “Bi anibi bi an? Nipe hagö, yigön abe, ñig kub abe manö nipe hagöp rö nöp göp,” a gila.

*Bi kijaki aiön pi halö u, Jisas gö, kamñ la
(Mad 8:28-34; Mak 5:1-20)*

26 Ñig magib udöm, amöm Ñig Wanö Galili an u am am, ram minöñ Gerasa niñi bi midmidal böñ lödañ arla.

27 Pen Jisas ñig magib u arö gi, ñig wanö goł au kabö kulup adö au ma abö gö niñöl gi, magö anibu nöp, kijaki aiön pi abañ al midea bi ap, daun anibu niñbö apöm, Jisas nip nable paka. Bi anibu nipe magö nöp midöm, ram yabił raul migan u hanagmidöp; wip rigöl gimidal kabö migan gau nöp han ajmidöp.

28-29 Bî nîpe abad mîdep gau, sen udöm ñimagö ma nîpe gau adik lî pîdöŋ gîmîdal u pen kîjaki nan gau apöm klö gîlö, sen lîmîdal anîb gau pak gî dô gö, ram mînönŋ nöp an gau pör pör armîdöp. Pen bî anîbu, Jisas nîp nîŋöm aiö göm, apöm ma îl au lug paka. Jisas kîjaki aiön pi nîp abanŋ alla anîb gau kalîp haga, “Bî anîbi nîp arö gîmîm hönŋ arim!” a ga. Jisas anîg hagö, kîjaki aiön pi nîp abanŋ alla bî u, kakö göm, manö kub hagöm haga, “Ne Jisas, God Bî Kub adö i gîlanŋ mîdöp Ñî nîpe u, yîp nîhönŋ gînîg gabön? Yîp îlön kub ñagmön!” a ga.

30 Hageia, Jisas haga, “Hîb ne u hagî!” a ga. Jisas hageia, nîpe pen haga, “Hîb yad u Iru Nöp,” a ga. Kîjaki aiön pi nan gau iru yabîl nöp nîp yuö hîköm mîdeila rô u me, anîg haga.

31 Pen kîjaki aiön pi gau Jisas nîp neb neb göm hagla, “Hanîp hagmön, mab ke yanŋ ulöm mîgan mauîñ juaga u yuagmön!” a gîla.

32 Anîg hagöm, kaj iru yabîl nöp amîl geila yöp ba anîb gau nîŋöm, Jisas nîp neb neb göm hagla, “Ne hanîp hagö, am kaj mîdpal gîdanŋ kalîp yuö hîkûn,” a gîlö, Jisas yau a ga.

33 Jisas yau a gö, kîjaki aiön pi nan gau, bî u nîp arö göm, am kaj anîb gau kalîp yuö hîklö, kaj gau pîg ju sîr ba yanŋ amöm, gî dam ñîg wanö anŋ yanŋ paköm, ñîg nîŋöm magöŋhalö um hakla.

34 Pen bî kaj mukmîdal gau, ga anîbu nîŋöm, gî dô gî am nîbi bî daun mîdeila gau kalîp hag ñöm, am nîbi bî ram mînönŋ daun söl au mîdeila gau kalîp hag ñöm, gîla.

³⁵ Hag ñilö, nan anibu nîhön gö hagaböl a göm, apöm niñla, bi kijaki yuö hiiköm midmidöp u, kamîñ lö, wañij yîmöm, Jisas ma il söl au asik mideia. Kale anibu niñöm anînin gö piñîñ gîla.

³⁶ Pen nîbi bi niñ midlô niñöl gi, Jisas kijaki hag hön yua, nîbi bi gau, nîbi bi hain aula gau kalip, anig anig göp, a göm, hag ñila.

³⁷ Pen Gerasa nîbi bi magorhalö anînin gö piñîñ göm, Jisas nîp, ne ado gi aru a gîlô, ñig magib udöm hada.

³⁸ Jisas arik arnig geia niñöm, nîpe gö kijaki aiön pi hön arla bi anibu, nîp manö neb neb hagöm haga, “Yad ne aip arul,” a ga.

³⁹ Anig hageia, Jisas nîp pen haga, “Wasö. God nöp nan aij yabîl nîhön nîhön göp u, ne ram ne ammön nîbi bi ne gau kalip hag ñîmön,” a ga.

Anib u, nîpe daun nîpe ado gi amöm, nîbi bi gau kalip magorhalö, Jisas yip anig anig göp a göm, hag ña.

Pai ap uma Jisas gö uraka; nîbi ap Jisas nîp ud niñö kamîñ la

(Mad 9:18-26; Mak 5:22-43)

⁴⁰ Pen nîbi bi Jisas auab a göm, abad mideila gau, Jisas ñig magib udöm amjakö, aij yabîl auabön e gîla.

⁴¹⁻⁴² Pen bi kub Juda magum gep ram abad midmidöp bi ap hib nîpe Jairas. Pai nîpe añi yabîl mi in la mîgan lan u umnig gö, Jairas nîpe apöm, Jisas mideia söl au kugom yîmöm haga, “Ram yad arul. Pai yad añi u umnig gab,” a ga. Hageia, Jisas niñnig arö niñöl gi, nîbi bi iru yabîl nöp apöm, nîp böñ böñ cîro cîro ñöl gi arla.

43 Pen nɪbi ap pör pör nɪpe nɪbi adan armɪdöp mɪ unbö mɪgan laŋ la. Nɪbi anɪbu, wös wameb bɪ gau yɪp gɪlö, yɪp kamɪŋ laŋ a göm, kalɪp mani ñɪmɪdöp u pen nɪp gɪlö mɪlep gɪnɪm rö laga.

44 Nɪpe Jisas araia jöl adö lau apöm, waɪj mɪlö kub la u ud nɪŋö nɪŋöl gɪ, magö anɪbu nöp nɪp mɪlep ga.

45 Pen Jisas kalɪp haga, “Yɪp bɪ an ud nɪŋöb?” ö ga.

Hageia, nɪbi bɪ gau hagla, “Hon ud nɪŋagun,” a gɪla. Pen Pida haga, “Bɪ Kub, nɪbi bɪ iru nöp gai i apöm, nöp cɪro cɪro ñaböl,” a ga.

46 Hageia, Jisas haga, “Nɪbi bɪ ap yɪp ud nɪŋöb. Pɪdöŋ yad u aröp nɪŋem hagabin,” a ga.

47 Pen nɪbi Jisas ud nɪŋa anɪbu, nɪpe pi gɪnɪm rö laga u nɪŋöm, gɪl gɪl göl gɪ, Jisas mɪdeia söl au ap kugom yɪma. Nɪbi bɪ anɪb gau nɪŋ mɪdeila aŋ gau, Jisas nɪp hagöm, nɪpe nan gö, Jisas ud nɪŋö, magö anɪbu nöp kamɪŋ löp aiud u magöŋhalö waio haga.

48 Hageia, Jisas nɪp haga, “Pai yad. Ne yɪp ud nɪŋnö kamɪŋ laŋ a gɪmön nɪŋ udpan u, yɪp ud nɪŋö kamɪŋ löp me u. Manö mɪdagöp. Ne ammön, God ñɪmagö ara adö u mɪdaimön,” a ga.
*

49 Jisas anɪg hagö nɪŋöl gɪ, bɪ Jairas nɪp wög gɪmɪdöp bɪ ap apöm, Jairas nɪp haga, “Pai ne böŋ nöp umöb; hag ñeb bɪ nɪp hagö ma ilön auagnɪm; ado gɪ arnɪm,” a ga.

50 Hagö, Jisas manö anɪbu nɪŋöm, Jairas nɪp haga, “Pai yad u umöb a gɪmön, gasɪ u nɪŋagmön. Nɪŋ udeinabön u, nɪp kamɪŋ lɪnab,” a ga.

* 8:48: Luk 7:50

⁵¹ Anig hagöm, Jairas ram nipe u amjaköm, nibi bi gau kalip magörhalö hag höñ au yañ löm, pai nime nap mihau, Pida u, Jon u, Jems u kalip ut göm, pai u nip niñnig ram raul migan yañ arla.

⁵² Pen nibi bi, pai anibu umöb a göm mitöñ gi mideila gau, Jisas kalip haga, “Kale mitöñ gagim. Pai u umagöp; yiñharin hon hanab,” a ga.

⁵³ Jisas anig hageia, nibi bi gau, pai anibu böñ nöp umöb u niñöm, nip mihol gila.

⁵⁴ Pen Jisas pai u ñimagö kid nipe u udöm haga, “Pai yad, urak!” a ga.

⁵⁵ Anig hagö, ana nipe u ap kuöyañ kuöbö gö uraka. Uraka, Jisas haga, “Nan rimnap ñibe ñiñañ,” a ga.

⁵⁶ Pai nime nap kale aiö waiö gilo. Pen Jisas kalip ber mihau haga, “Nibi bi rimnap kalip manö anibu hag ñagmil, wasö!” ga.

9

*Jisas bi nipe unbö migan lañ gau hag ke ke yua
(Mad 10:5-15; Mak 6:7-13)*

¹⁻² Jisas bi nipe unbö migan lañ kalip hagö aueila haga, “Yad kalöp bi yad, ktö yad ke ñem, yunig gabin. Anib u, kale gau ammim, kijaki aiön pi nibi bi yuö hiiköm midpal gau hagpe höñ aröl; nibi bi nan göp gau gipe kamñ linim; nibi bi mña göp gau gipe hir ginim; God nibi bi udöm abad mideinab manö aij u hag ñibe niñöl.

³ Pen arnig gimim, walab adin, wadi, nan ñineb, mani, wali, nan gau halö ud aragmim; yiñharin armim.

⁴ Daun ap ammmim ram ap amjakmmim, kalöp hag udaiöl, kalöp aip han mïdmim, daun anïbu arïk arun a gïnabim u, magö u nöp arïk armim.

⁵ Pen ram mïnöñ mïgan ap arbe, kalöp hag udagaiöl, daun anïbu arïk arun a gïnabim u, kalöp haggmim, ‘Manö aij u dauajun udagpim rö, mïnöñ naböñ kalöp i auajun, nan acïp acïp ma hanïp udöp u ðïk gï yuun arabun,’ a gïmmim, ðïk gï yumim armim. Anïg gïnabim, kale gï naij gïpal u nïñnaböl,” a ga. *

⁶ Anïg hagö, kale ram rïðg aglö magöñhalö gau gau am am manö aij u hag ñöl gï, nïbi bï mïña ga gau gïlö kamïñ la.

Herod gasï iru nïña

(Mad 13:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Pen nïbi bï gau, Jïsas nïhön nïhön ga manö u hag amïl apïl gïlö nïñöl gï, gapman bï kub Herod nïñöm, gasï iru yabïl nïña. Nïbi bï rïmnap hagla, “Jon bï ñïg pak ñeb uñam rïb gï dö gïla uma u, kauyañ uraköp,” a gïla. *

⁸ Rïmnap hagla, “Bï nöd nïbö God manö hagep bï u Ilaija nïpe auöp,” a gïla. Rïmnap hagla, “Bï hadame dagol gau God manö hag ñïmïdöp bï ap kauyañ kamïñ löm auöp,” a gïla.

⁹ Anïg haglö, bï kub Herod haga, “Jon nïp uñam rïb gï dö gïnö hadö uma rö, bï anïbu bï an ap mïdö nïñöl gï hagaböl u am nïñnam,” a göm, gasï u nïña. *

* **9:5:** Luk 10:4-11 * **9:7:** Mad 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19 * **9:9:** Luk 23:8

*Jisas nɪbi bɪ iru nöp nan ñɪɲeb ñö ñɪɲla
(Mad 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-12)*

¹⁰ Pen Jisas bɪ nɪpe unbö mɪgan laɲ ado gɪ apöm, ram mɪnön gau ajöm nan nɪhön nɪhön gɪla manö u, Jisas nɪp hag ñɪla. Hag ñɪlö, am ram mɪnön mɪgan ap ke am mɪdaiun a göm, Jisas kalɪp uɫ göm Bedsaida daun au arla.

¹¹ Pen adan aɲ gau arlö nɪɲöl gɪ, nɪbi bɪ rɪmnap hagla, “Jisas bɪ nɪpe gau aɪp apöm padiaböl,” a gɪla. Anɪg haglö, nɪbi bɪ iru nöp nɪp nɪɲnɪg hain gɪla. Aueila, nɪpe aɪj auabim e göm, God nɪbi bɪ udöm abad mɪdeinab manö u kalɪp hag ñöl gɪ, nɪbi bɪ nan gau gö kamɪɲ la.

¹² Pen dugo sɪdö wad arnɪg geia magö u, bɪ nɪpe unbö mɪgan laɲ apöm, Jisas nɪp hagla, “Ram mɪnön gai i, nɪbi bɪ mɪdagpal, ram mɪnön nöp aɲ auɪ mɪdpun rö u, nɪbi bɪ gai i kalɪp hag yuö, ram nɪbi bɪ mɪdpal gau ke ke amöm, nan ñɪɲeb kale gau ke ulɪhai nɪɲöm, haneb mɪgan gau ulɪhai nɪɲlaɲ,” a gɪla.

¹³ Anɪg hageila, Jisas pen haga, “Kale ke nan magö kalɪp ñɪmim,” a ga.

Hageia, kale hagla, “Hon nan ñɪɲeb iru mɪdagöp. Yɪharɪɲ bred magö unbö mamɪd u mɪdöm, kabsaɫ mɪhöp mɪdöp. Ne nɪhön gasɪ nɪɲban? Nɪbi bɪ gai i iru nöp mɪdpal u, hon am nan ñɪɲeb kalɪp rɪmnap rau dapun aka?” gɪla.

¹⁴ Ñɪn anɪbu, nɪbi bɪ apöm magum gɪla gau, nɪbi ñɪ pai gau wasö, bɪ gau nöp me wö ralla paɪp dausan (5000) rö ara.

Pen Jisas bɪ nɪpe gau kalɪp haga, “Nɪbi bɪ iru nöp ap mɪdpal gai i hagpe, nɪbi bɪ unbö ñɪɲjuöl

mihöp ado gi da unbö sîdun lan (50) ugan ke ke asiklan,” a ga.

¹⁵ Hageia, bi nipe gau nipe haga rö nöp gîlô, nîbi bi gau magöñhalö au asikla.

¹⁶ Nipe bred magö unbö mamîd u udöm, kabsal mîhau halö udöm, gîlan gi kumi kabö adö lan au niñöm, God nîp aij a göm, nan ñîñeb anîbu ud jö göm, bi nipe gau kalîp ñö, kale pen udöm, nîbi bi gau kalîp nîme li ñîla.

¹⁷ Ñeila, kale magöñhalö ñîñ damöm, ñîñ haköl rö lagö, naböñ naböñ pali pali gîla gau, bi nipe gau ud wadî unbö mîgan lan yaglô ajman raua.

Pida haga, “Ne Krais u,” a ga

(Mad 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Pen ñîñ ap, Jisas am ke halö God nîp sabe göl gi mîdöm, bi nipe gau kalîp hag niñöm haga, “Nîbi bi gau yîp bi an a gi gasî niñbal?” ö ga.

¹⁹ Hageia hagla, “Nîbi bi rîmnap nöp Jon bi ñîg pak ñeb u a gi gasî niñbal; rîmnap nöp bi nöd nîbö God manö hagep bi u Ilaija a gi gasî niñbal; rîmnap nöp bi hadame dagol gau God manö hag ñîmîdöp bi ap kauyan kamîñ löm auöp a gi gasî niñbal,” a gîla. *

²⁰ Hageila, Jisas kalîp pen hag niña, “Pen kale ke yîp bi an a gîmim, gasî niñbim?” ö ga.

Hageia, Pida pen haga, “Ne God Krais nipe u,” a ga. *

²¹ Anîg hageia, Jisas kalîp haga, “Manö anîbu nîbi bi rîmnap kalîp hag ñagmim, wasö yabî!” a ga.

* **9:19:** Luk 9:7-8 * **9:20:** Jon 6:68-69

Jisas haga, “Umem kauyan uraknabin,” a ga

²² Jisas anig hagöm, manö ap hagöm haga, “Bî Ñî nipe nîp ilön kub yabî ñî naböl. Bî manö ud asikep gau, bî God nîp nan sabe gep bî kub gau, bî lo manö hag ñeb bî gau, nîp nîñlô mulu lugö al pak lîlô, umnab u pen ñîñ mîhöp mîdöm ruö ñîñ mîhau nîgar u kauyan uraknab,” a ga. *

²³ Pen Jisas bî nipe gau abe, nîbi bî mîdeila gau abe, kalîp magörhalö hagöm haga, “Nîbi bî yîp hain gun a göm, gasî nîñeinaböl gau, nan mîñöñ naböñ adö î i gasî kub nîñbal u arö göm, hañ roman kale ke gasî kub nîñbal u arö göm, ñîñ aña aña mab kros ud kag göm yîp hain göl. *

²⁴ Nîbi bî an, hañ roman, kamîñ mîdep magö hon ke gasî nîñun mîd aij gîñabun a göm, gasî nîñnaböl gau, böñ nöp ap lug paknaböl. Pen nîbi bî an, Jisas nîp nîñ udun, hañ roman, kamîñ mîdep magö hon nîhön nîhön gîñab u manö mîdagöp a göm, gasî nîñnaböl gau, kamîñ mîdep magö u udnaböl. *

²⁵ Nîbi bî nan mîñöñ naböñ adö î i udun a göm, gîlô arnab gau, nan aij aij gau udöm, mîñöñ naböñ adö î i mîd aij gîñaböl, pen hainö umöm mîñöñ naböñ adö î i arö göm, God aip pör pör mîdaiöl rö lagnab.

²⁶ Nîbi bî an yîp nable gö, yad Jisas nîp nîñagpin, a göm, manö yad nîñ udagnab u, hainö Bapi hol apîl mailö aij ke u udem, ejol uî mailö aij halö gau aip aunabin ñîñ u, bî anîbu nîp nable

* 9:22: Luk 9:44; 18:32-33

* 9:23: Mad 10:38; Luk 14:27

* 9:24: Mad 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25

gö, niṇagpin a giṇabin. *

²⁷ Pen kalöp niṇjö yabiṭ hagabin, niṇbi bi miñi midpim gai i riṇnap umagnabim; kamṇi nöp midmim, God niṇbi bi udöm abad mideinab ñin u niṇnabim,” a ga.

Jisas hañ roman niṇpe u ke yabiṭ la

²⁸ Jisas aniḡ hagöm, ñin unbö raleb jiṇ rö midöm, Jon, Jems, Pida kalip uṭ göm, God niṇp sabe giṇiḡ göm yöp dum aniṇb au ara.

²⁹ Amöm, God sabe giṇ midö niṇöl giṇ, mulu adiṇ niṇpe ke yabiṭ löm, waṭiṇ niṇpe rud yabiṭ löm, mailö unbö ke yabiṭ ga niṇla.

³⁰⁻³¹ Aniḡ gö niṇöl giṇ, bi hadame nöp umlö, Mosiṣ aip, Ilaija aip, God mailö aij unbö ke magö u udmil apil, Jisas Jerusalem amöm umöm wög niṇpe giṇ hakiḡ geia manö u hag mideila. *

³² Pen Pida, Jems, Jon kalip yam hon auö, amgö ju ju göl giṇ mideila, pen midö kale amgö ñil niṇjöm, Jisas mailö aij niṇpe u abe, bi aniṇb miṇhau Jisas aip urak midailö gau abe, niṇla. *

³³ Bi aniṇb miṇhau arniḡ giṇlö niṇöl giṇ, Pida gasi niṇ aij göm wasö, Jisas niṇp haga, “Bi Kub, hon aui midpun u, aij yabiṭ midpun. Ne hanip yau a gö, ram bada yiṇarṇi miṇhau niṇgaṇ, nöp ap, Mosiṣ niṇp ap, Ilaija niṇp ap gun,” a ga.

³⁴ Aniḡ hagö niṇöl giṇ, magö aniṇbu nöp, kumi rud kub ap apöm kalip magöṇhalö ralu ñö piñiṇ giṇla.

* **9:26:** Mad 10:33; Luk 12:9 * **9:30-31:** Luk 9:22 * **9:32:** 2Pi 1:16-18

35 Pen manö ap kumi an au nıbö apöm haga, “Bı i Nı yad; yad nıp hag lınö. Kale manö nıpe hagnım rö nıjmim,” a ga. *

36 Manö hag pıs gö, magö anıbu nöp nııla, bı anıb mıhau mıdagailö; Jısas nöp mıdeia. Pen dum ilö lan mıdöm, nan ga u nııeila u, nın an anıb au nıbi bı rımnap kalıp hag nıagla.

*Nı pro kıkaki aban ala ap Jısas gö, kamıı la
(Mad 17:14-21; Mak 9:14-29)*

37 Pen ruö, dum ilö lan anıbu arö göm, adan au gıyan ap luglö nııöl gı, nıbi bı iru nöp ap kalıp nable pakla.

38 Bı ap nıbi bı an anıbu wın kub alöm haga, “Manö hag nıeb bı. Nı yad anı i, ne mög nıımön a gem dauabin.

39 Kıkaki aıön pi pör nıp aban al mıdöm nıp gö, wın kub yabıt alöm gı dam paköm, kını habkob gaıt goıt apöm, um dam an löl gı auöp. Nıp anıg göm, pör pör nöp gö gö me, nıpe ilön mab udöl gı mıdöp.

40 Bı ne gau kalıp, kıkaki mıdöp anıbu hag yuım, a gıpin u pen kale hag yu wasö nııöm arö gıpal,” a ga.

41 Anıg hageia, Jısas haga, “Nıbi bı mıını mıdpım mıınöı naböı ıt i, nın mai manö nıı udnabımıı Yad hadame nöp mııör kale ud ajpin; pen hainö nın aige gem mııör kale ud arnam?” ö ga. Anıg hagöm, bı anıbu nıp haga, “Nı ne anıbu söl aui dau,” a ga.

* 9:35: Luk 3:22

⁴² Jisas anig hageia, ñi anibu dap auö niñöl gi, kijaki aiön pi ñi u nip klö yabił göm, pa jö gi yuö gi dam piłab paka. Jisas pen kijaki aiön pi u nip hag gö, ke arö niñöl gi, ñi anibu kamın lö, Jisas dam nap nip ña.

⁴³ Nibi bi ap mideila gau, God klö nipe unbö ke anibu niñöm, ñaul udla.

*Jisas, “Yip mumug ginaböl,” a ga
(Mad 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Jisas nan niñön niñön ga u gasi niñöm, kale ñaul udöm niñmıdlö niñöl gi, Jisas bi nipe gau kalıp haga,

⁴⁴ “Manö hagnig gabin anibi, kale rimıd li niñ aij yabił gimim mıdaimim. Söl mıdöp, Bi ñi nipe nip mumug niñöm, bi rimnap kalıp ñinaböl,” a ga. *

⁴⁵ Pen manö haga anibu, kale rik niñöl rö laga. Pen piñın göm Jisas nip hag niñağla. *

*An nibi bi kub mideinaböl?
(Mad 18:1-5; Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Jisas bi nipe anib gau kale ke hag amıl apıl göm, bi ap haga, “Yad bi kub mideinam,” a ga. Pen bi ap pen haga, “Ne wasö, yad bi kub mideinam,” a ga. *

⁴⁷ Jisas bi nipe gau gasi niñla anibu ke niñöm, ñi pro ap dap nipe mideia ba au löm haga,

⁴⁸ “Nibi bi an yip gasi niñöm, ñi pai pro inbö rö udnab u, yip abe udnab. Pen nibi bi an yip udnab u, Bi yip yuö aunö nip abe udnab. Pen bi

* 9:44: Luk 9:22 * 9:45: Luk 18:34 * 9:46: Luk 22:24

an an kale au bi yiħariŋ yabił rö miðdöp, bi anıbu nöp nıpe bi kub yabił,” a ga. *

⁴⁹ Jisas anıg hageia, Jon haga, “Bi Kub, hon niŋbun, bi ap hib ne hagöm, kiŋaki aiön pi nan gau hag yua. Pen bi anıbu hon aip ajagpun rö, ‘Ne anıg gagmön,’ a gıno,” a ga.

⁵⁰ Hageia, Jisas haga, “Niħön giŋıg niŋ anıg hag giŋpen Niŋi bi kalöp niŋlö mulu lugagnab gau, bi niŋeb hon a giŋim niŋmim,” a ga. *

Sameria kai Jisas niŋ udagla

⁵¹ Pen Nap nıpe Jisas niŋ dam ram miŋnön nıpe kumi kabö adö laŋ ud arep ñın u söl ga niŋjöm Jisas, Jerusalem arnam a göm, gasi klö gi niŋjöm me ara.

⁵² Nıpe bi nıpe riŋnap nöd hag yua. Kale amöm nan niŋ gi jın giŋıg, ram miŋnön Sameria an au ram riŋıg ağıö ap arla.

⁵³ Pen Sameria niŋi bi ram riŋıg ağıö anıbu hanmiðal gau, Jisas Jerusalem arıg geia manö u niŋjöm, niŋ hag wiħai udagla.

⁵⁴ Anıg gailö, Jisas bi nıpe Jems aip Jon aip niŋmil, Jisas niŋ haglö, “Bi Kub, kumi kabö adö laŋ niŋbö mab miłan haglo, apöm niŋi bi anıg giŋpal gau kalıŋ innım aka?” giłö. *

⁵⁵ Anıg hagailö, Jisas ado göm kalıŋ miħön niŋjöm, anıg gagnabun a göm, kalıŋ miħön hag ga.

⁵⁶ Niŋi bi anıb gau Jisas niŋ udagnaböl u niŋjöm, ram riŋıg ağıö anıbu arö göm, ram riŋıg ağıö ke niŋbö ap arla.

* **9:48:** Mad 10:40 * **9:50:** Mad 12:30; Luk 11:23 * **9:54:** 2Ki 1:9-16

*Bi ap Jisas nɪp haga, “Yad ne aip ajeinabul,” a ga
(Mad 8:19-22)*

⁵⁷ Pen adan an gau arlō nɪŋöl gɪ, bi ap apöm, Jisas nɪp haga, “Ram mɪnön gai gai arnabön gau, yad aip ajeinabul,” a ga.

⁵⁸ Anɪg hageia, Jisas nɪp haga, “Yad aip uɫham ajeinabön. Kain hapeb gau ram haneb kale mɪnön mɪgan gau mɪdöp; yaur gau rin kale u ke mɪdöp; pen Bi Ñi nɪpe, ka haneb nɪpe ap mɪdagöp,” a ga.

⁵⁹ Pen Jisas bi ap nɪp haga, “Ne yad aip ajaiul,” a ga. Anɪg hageia, bi anɪbu pen pe haga, “Bɪ Kub, yɪp yau a gö, yad am bap yad rɪgöl gem aunam,” a ga.

⁶⁰ Hageia, Jisas nɪp pen haga, “Nɪbi bi yɪp nɪŋ udagpal rɪmnap umaiöl, nɪbi bi yɪp nɪŋagpal rɪmnap dam rɪgöl göl. Ne pen ammön, God nɪbi bi udöm abad mɪdeinab manö u hag ñö araŋ,” a ga.

⁶¹ Pen bi ap haga, “Yad ne aip ajeinabul u pen yɪp yau a gö, am ami bapi, añ mam yad gau kalɪp manö hag ñi aij gem, ñimago pakem, aunam,” a ga. *

⁶² Hageia, Jisas pen haga, “Nɪbi bi an wög adɪŋ il göm, gasɪ iru nɪŋöm, nab au arö gɪnab gau, God nɪbi bi udöm abad mɪdeinab manö aij u hag ñeb bi wög u gɪnɪm rö lagöp,” a ga.

* **9:61:** 1Ki 19:20

10

Jisas bi nipe iru nöp hag yuö am ram minöñ ke ke arla

¹ Hainö Jisas bi nipe ñinjuöl mihau nigan ado gi da migan lan (72) udöm, kalip baluöm mihau ke, mihau ke, ram minöñ gau ke ke yunig göm haga, “Kale nöd ammim, manö yad u hag ñibe, yad hainö ninabin,” a ga. *

² Pen kalip manö ap haga, “Nan wög kub yabiñ midöp u pen nibi bi nan magö ral daupep gau iru midagpal. Anib u, Bi Kub wög adiñ nap nibo u nip hag niñbe, nibi bi nan magö ral daupep rimnap halö hagö, am ral dauöl. *

³ Kale arim! Pen kalöp kaj sipsip pi rö kain hapeb midpal an au hag yuabin. *

⁴ Kale mani rin, wadñ, ma ririp gau halö ud aragmim. Nibi bi rimnap aip adan an au manö hag mlö midagaimim. *

⁵ Pen ram ap amjakmim, ram raul migan amöl gi, kalip manö aij hag ñimim haggim, ‘God kalöp abad mideian,’ a gimim.

⁶ Anig hageinabim, nibi bi God manö hain aij nipe udep rö ap mideinab u, manö hain kale anibu udnab. Wasö u, manö hain hagnabim u kalöp ke ado gi aunab.

⁷ Pen ram anibu nöp midaimim, nan magö dap ñinaböl u ñinöl gi midaimim. Bi wög gipal gau pen haji udpal. Anibu rö, kalip manö aij u hag

* **10:1:** Mak 6:7 * **10:2:** Mad 9:37-38; Jon 4:35 * **10:3:** Mad 10:16 * **10:4:** Mad 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5

ñinabim rö, kale pen nan magö dap ñinaböl. Pen kale ram ram gagmim. *

⁸ Pen daun ap araimim, kalöp hag wi+hai udöm, nan magö ñinaböl u, hałowatö ñin+mim. *

⁹ Ram m+nöŋ an+bu, n+bi b+ nan g+n+m gau kal+p gipe, kam+ŋ l+n+m. N+bi b+ gau magöŋhalö kal+p hag aij g+mim haggmim, ‘God n+bi b+ udöm abad m+deinab u, ma i+ kalöp u auöp,’ a g+mim.

¹⁰ Pen daun ap araimim, kalöp hag wi+hai udagaiöl, adan aŋ au ammim haggmim,

¹¹ ‘Ram m+nöŋ kalöp i auajun u, ha+pi+ ac+p ac+p ma hon udöp gau kale ke k+g+ yu arabun. Pen n+n aij gim! God n+bi b+ udöm abad m+deinab u, ma i+ kalöp u auöp,’ a g+mim. *

¹² Yad kalöp hagabin, hainö manö kub n+naböl ñin u, daun kub Sodom n+bi b+ nan si nan naij nöpg+lö g+lö in hab+k n+n ara u, manö kub n+nöm ilön pro rö udnaböl; pen n+bi b+ manö kale am hagpe udagnaböl gau, manö kub n+nöm ilön kub yab+il udnaböl. *

Pen ilön kub udnaböl

¹³ “Korasin n+bi b+ gau abe, Bedsaida n+bi b+ gau abe, nan gagep rö u g+nö, n+n+mim arö g+pim rö, ilön kub yab+il udnabim. Pen daun kub m+höp Daia Saidon n+bi b+ gau kal+p, nan gagep an+bu rö r+mn+p g+nö n+nblap u, kale wa+ŋ g+ dö g+ lugöp r+mn+p y+möm as+köm, run he ud yuöl g+ ud yuöl g+ m+döm, nan naij g+m+d+al an+bu arö g+blap.

* **10:7:** 1Ko 9:6-14; 1Di 5:18 * **10:8:** 1Ko 10:27 * **10:11:** Ap 13:51; 18:6 * **10:12:** Jen 19:24-25; Mad 10:15; 11:24

14 Manö kub niṅnaböl ñin u, Daia Saidon niḃi bi gau ilön pro rö udnaböl; pen kale Korasin niḃi bi gau abe, kale Bedsaida niḃi bi gau abe ilön kub yabiṭ udnabim.

15 Pen ñin anibu, kale Kapaneam niḃi bi gau u rö nöḃ, kumi kabö adö laṅ au aragnabim; böṅ nöḃ ulöm miḡan kub yaṅ arnabim,” a ga.

16 Jisas bi nipe gau kalip haga, “Niḃi bi manö kale udnaböl gau, manö kalöp nöḃ wasö, manö yad u u rö nöḃ udnaböl. Pen kalöp udagnaböl gau, kalöp nöḃ wasö, yip u rö nöḃ udagnaböl. Pen yip udagnaböl gau, yip nöḃ wasö, Bi yip hag yuö aunö u nipe u rö nöḃ udagnaböl,” a ga. *

Bi nipe hag yua gau ado gi aula

17 Pen hainö bi nipe ñinjuöl miḡau niḡan ado gi da miḡan laṅ (72) anib gau, ram minöṅ gau aj arö göm apöm, aij a göl gi Jisas nip hagla, “Bi Kub! Kijaki aiön pi niḃi bi aban albal gau, hib ne hagin, ‘Jisas midöp rö arim!’ a giṅo, hagin rö niṅöm arbal,” a giṭa.

18 Hageila, Jisas kalip haga, “Yad niṅ midnö niṅöl gi, kijaki aiön pi nap kale Seden, aṅim aṅim rö udöm kumi kabö adö laṅ niḃö ap lug paka. *

19 Kalöp hag libin u me, re haino sara, gaiwadö, hauaṭ, nan hapeb anib gau abe, Bi Koṭmaṭ klö nipe u abe, kalöp gi naiḡ göl rö lagöp. *

20 Pen kijaki aiön pi nan gau hagin rö niṅöm höṅ arbal a giṃim, miñ miñ gagmim; God nipe

* 10:16: Mad 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23

* 10:18: Jon 12:31; Rep

12:8-9 * 10:19: Sam 91:13; Mak 16:18

hib hon kumi kabö adö laŋ au kalı kliš rıköp, a gımim, mĩn mĩn gımim,” a ga. *

Jisas Nap God nıp aij a ga
(Mad 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Magö anıbu, Ana U† u Jisas nıp ajmaŋ rau mıdö nıŋöl gı, nıpe mĩn mĩn göl gı, Nap nıpe nıp haga, “Bapı, ne Bı Kub kumi kabö adö laŋ abe, mınöŋ naböŋ ıı i abe abad mıdpan u, gası ne ke nıŋö aij göp adö u nöp gıpan. Hon nıbi bı kub gası nıŋ kıd hııkun ke nıŋbun, a gıpal gau, kalıp manö aij ıı u yamagpan pen ñı paı pro gau, ne kalıp gası aij ñö, manö aij ıı u nıŋbal u me, nöp aij a gabin,” a ga.

²² Jisas anıg hagöm haga, “Nıbi bı rımnap yad bı aıgale bı rö mıdpin u nıŋagpal; Bapı nıpe nöp yıp nıŋöb. Pen Bapı nıpe bı aıgale bı rö mıdöp u, nıbi bı rımnap nıŋagpal; yad ke nöp nıŋbin. Nıpe yıp pıdöŋ nan nıpe gau magöŋhalö ñöb rö, nıbi bı kalıp yamnam a gınabin gau nöp, Bapı kalıp yamnö nıp nıŋnaböl. Nıbi bı rımnap halö Bapı nıp nıŋagnaböl,” a ga. *

²³ Jisas anıg hagöm, ado göm, bı nıpe gau nöp kalıp hagöm haga, “Nan anıbi nıŋabim u, mĩn mĩn gımim. God kalöp nöp me ud aij yabıı gö nıŋabim.

²⁴ God manö hagep bı gau iru nöp abe, kın gau iru nöp abe, nan amgö nıŋabim anıbi nıŋun a göm, abad mıdmıdal u pen kale nıŋagla; manö apdı nıŋabim anıbi nıŋun a göm, abad mıdmıdal u pen kale nıŋagla.

* **10:20:** Plp 4:3; Rep 3:5 * **10:22:** Jon 3:35; 10:15

Jisas, bî aij Sameria nîbö u, manö hod rîkôm haga

²⁵ Ñîñ ap aŋ au, bî lo manö hag ñeb bî ap, Jisas yîp nîhôn manö hagnîm a göm, apöm nîp hag nîŋöm haga, “Manö hag ñeb bî, yad nîhôn nîhôn gem, pör mîdep magö u udnam?” ö ga. *

²⁶ Hageia, Jisas nîp haga, “Lo manö u kalî kliñ rîkôm, nîhôn hagla?” ö ga.

²⁷ Hageia, bî lo manö hag ñeb bî anîbu haga, “Lo manö u nîŋbin, Mosîs kalî kliñ rîkôm haga, ‘God Bî Kub ne u nîp mîñ mîñ gîmön,

gasi rîmîd ne u nîp ñîmön,

klö ne u magöŋhalö nîp ñîmön,

nîp mîdmagö yabîlîmön.

Ne ke mîdmagö lîban rö,

nîbi bî rîmnap kalîp u rö nöp mîdmagö lîmön,’ a ga,” a ga. *

²⁸ Anîg hageia, Jisas bî anîbu nîp haga, “Ne kabö göl hagpan; adö anîbu nöp hain gîmön, pör mîdep magö u udnabön,” a ga. *

²⁹ Jisas anîg hageia, bî lo manö hag ñeb bî anîbu, hib yad u pro gînab a göm, Jisas nîp kauyaŋ hag nîŋöm haga, “Lo manö kalî kliñ rîka u, nîbi bî rîmnap kalîp mîdmagö lîmim a göm, kalî kliñ rîka. Anîb u, nîbi bî mai kalîp mîdmagö lîmim a göm, kalî kliñ rîka?” ö ga.

³⁰ Hageia, Jisas bî lo manö hag ñeb bî anîbu nîp, manö pen hagöl gî, aiud udöm haga, “Bî ap Jerusalem arö göm, daun kub Jeriko amnam a göm, adan aŋ au araia nîŋöm, bî nan si udep

* **10:25:** Mad 22:35-40; Luk 18:18 * **10:27:** Dud 6:5; Lep 19:18

* **10:28:** Lep 18:5

rɪmnap apöm, nɪp mɪñu magö paköm, walɪj nan nɪpe gau pɪɪ gɪ ud arlö nɪjöl gɪ, nɪpe adan anj au umnɪg göm gɪ mɪdeia.

³¹ Bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ ap, adan adö anɪbu amöm bɪ anɪbu umnɪg göm gɪ mɪdeia au nɪjöm, böj lau nöp adan löm ara.

³² Pen bɪ Lipai ɪɪ bɪ ap, adan adö anɪbu nöp amöm, bɪ anɪbu umnɪg göm gɪ mɪdeia au nɪjöm, mɪdeia söl au amöm nɪj aij göm, böj lau nöp adan löm ara.

³³ Pen bɪ Juda wasö, ram mɪnörj Sameria nɪbö bɪ ap, adan mɪlö añɪ anɪbu nöp amöm, bɪ anɪbu umnɪg göm gɪ mɪdeia au nɪjöm, nɪp mög yabɪɪ nɪja.

³⁴ Nɪp mög yabɪɪ nɪjöm, mɪdeia söl au amöm, wös nɪp gau wel rɪmnap löm, ñɪg wain rɪmnap löm, wös nɪp gau wama. Wös wamöm, ud donki adö nɪpe u löm, ram mani rauöm hanmɪdal u dam löm, abad mɪd aij yabɪɪ ga.

³⁵ Ruö arnɪg göm, bɪ ram abad mɪdmɪdöp anɪbu nɪp silpa kɪd mɪhöp ñöm haga, ‘Ne bɪ anɪbi nɪp abad mɪd aij gɪmön. Pen mani aigeg hagnabön u, ado gɪ apem nöp ñɪnabin,’ a ga,” a ga.

³⁶ Jisas aiud anɪbu udöm, nɪpe bɪ lo manö hag ñeb bɪ anɪbu nɪp hag nɪja, “Bɪ adan anj pak lɪla u, bɪ mɪhau nɪgaɲ padiöl göm arla gau, bɪ an nɪpe ke mɪdmagö la rö, nɪp mɪdmagö la?” ö ga.

³⁷ Hageia, bɪ lo manö hag ñeb bɪ u haga, “Bɪ nɪp mög nɪjöm gɪ aij ga u,” a ga.

Hageia, Jisas nɪp haga, “Nɪjö nöp hagpan. Me ne arammön, adö anɪbu nöp gɪmön,” a ga.

Jisas nɪpe Mada Maria añɪl mɪhau ram kale ara

³⁸ Pen Jisas bî nîpe gau aip ram mîñöŋ ap am-jakeila, nîbi ram mîñöŋ anîbu mîdeia ap apöm, kalîp uŧ gî dam ram nîpe u ara. Nîbi anîbu hib nîpe Mada.

³⁹ Ram nîpe u nîñîñ ap mîdeia. Hib nîpe u Maria. Maria nîpe Jisas mîdeia söl au ap asîkôm, Jisas manö hageia u nîñmîdeia. *

⁴⁰ Mada nîpe ke nöŋ nan magö lauöm, gasî iru nîñöm, ap Jisas nîp haga, “Bî Kub, Maria yîp arö gö, yad ke nöŋ nan magö hon lauabin u aij gagöp. Nîp hagö apöm yad aip nan magö lauul,” a ga.

⁴¹ Hageia, Jisas haga, “Mada, Mada, ne nan iru nöŋ gasî iru nîñban u aij wasö.

⁴² Maria manö aij yad nîñnam a göm, gasî aîñî u nöŋ nîñöm, ap manö yad nîñmîdöp. Nîbi bî ap nan aij udöp anîbu pîñî gî udnîm rö lagöp,” a ga.
*

11

*God nîp sabe gîñîg, anîg göl rö hagemim, a ga
(Mad 6:9-15; 7:7-11)*

¹ Ñîñ ap, Jisas ram mîñöŋ ke mîgan ap mîdöm, Nap God nîp sabe göl gî mîdeia. Sabe gî pîs gö nîñöl gî, bî nîpe ap apöm nîp haga, “Bî Kub, God nîp aigöl gun sabe gun? Jon bî nîpe gau kalîp hag ñö nîñbal rö, ne hanîp u rö nöŋ hag ñö nîñjun,” a ga.

² Hageia, Jisas kalîp haga, “God nîp sabe gîñîg gîmim, anîgöl hagemim,
‘Bapi, nîbi bî gau hib ne haglö adö aran.

* **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3 * **10:42:** Mad 6:33

Ne nîbi bî udmön abad mîdeinabön ñîñ u yîñîd
aunîm.

³ Nan magö hanîp ñîñ añî añî pör pör ñîban rö u
ñîmön.

⁴ Nîbi bî rîmnap hanîp gî naij gîlö,
kalîp pen nîñno mulu lugö gî naij gagpun rö,
hon nan si nan naij gîpun gau nîñmön arö
gîmön.

Hanîp abad mîdaimön,
gasî ap wakainîm, gî naij gagun, 'a gîmim,' a
ga.

⁵⁻⁶ Jisas manö anîbu hagöm, bî nîpe gau kalîp
manö hod rîköm haga, "Kale bî ap, sîbön an
kub yañ, bî nîñeb nîpe ram amöm hagnab,
'Mîdaimam, bî nîñeb yad ap mîlö gau nîbö apöm
ram yad u apjakajîp. Pen nan nîp ñîñö ñîññîm u
mîdagöp u me, nöp auabin. Yîp bred magö mîhau
nîgan ñî,' a gîñab. Hageinab, bî nîñeb nîpe anîbu
manö pen hagnab,

⁷ 'Sîbön an kub i yîp ap unbö hagagmön! Yad ñî
pai yad gau aîp ajöñ gîñun hanabun. Anîb u, yad
aigöl gem urakem, nöp nan hagabön anîb gau ud
ñîñnam?' ö gîñab.

⁸ Pen kalöp hagabin, bî ram nap nîbö u, bî
nîñeb yad a göm yîñîd ud ñagnab, jî nîp ñî a
göm abad mîdöl gî, klö gî mîdö mîdö, hagnab rö
ñîñab.

⁹ Anîb u, kalöp hagabin, nan nîhön
mîdagainîm, God nîp hag nîñbe, kalöp ñîñab.
Nan nîhön ulhai nîñnabîm u, udnabîm. Hanîp
ajöñ u hiîkan a gîmim, pak gu gu gîpe, hiîknab.

¹⁰ Nîhön gîñîg: nîbi bî God nîp hag nîñnaböl
gau, udnaböl. Nîbi bî nan ulhai nîñnaböl gau,

udnaböl. Nibi bi hanip ajöŋ hiikanj a göm, pak gu gu gïlö, kalip ajöŋ hiiknab.

¹¹ Kale ñi pai nap gau, ñi kale ap kabsaŋ nan a geinab, re ap ñinabön aka?

¹² Aka ji, yaur magö nan a geinab, hauaŋ ap ñinabön akanj U rö nöŋ anig gagnabön.

¹³ Kale nibi bi aij wasö u pen ñi pai kale gau nan aij gau nöŋ ñinabim. Bapi kumi kabö adö laŋ au midöp u Bi aij yabiŋ. Nipe nan naij ap ñagnab. Ana Uŋ u hanip ñimön a geinabim u, Bapi kalöp ñinab,” a ga.

*Jisas Seden klö udöm nan gagep rö gab, a gïla
(Mad 12:22-30; Mak 3:20-27)*

¹⁴ Pen bi ap nip kijaki abanj alö, manö hagöm wasö, yiharinj nöŋ mideia. Jisas kijaki anibu hag yuö, bi abanj almidia u manö hagö niŋöl gi, nibi bi niŋmideia gau aiö waiö gïla.

¹⁵ Pen nibi bi anib gau rimnap hagla, “Nipe kijaki aiön pi nap kale Bielsebul klö nipe u udöm, kijaki aiön pi gau hag yuab,” a gïla. *

¹⁶ Pen nibi bi anib gau rimnap, Jisas nihöŋ ginab a göm, hagla, “Nan niŋagep ap ke kumi kabö adö aulik gö niŋun me, God nöŋ hag yuö auna u, niŋnabun,” a gïla. *

¹⁷ Pen Jisas gasi piral kale ke niŋla u ke niŋöm haga, “Ram minöŋ kub aŋi ap, ud asik ke ke löm, nibi bi kale ke aip pen pen geinaböl u, ram minöŋ anibu lug paknab. Nibi bi iŋ aŋi ap, u rö nöŋ ud asik ke ke löm, nibi bi kale ke aip pen pen aleinaböl u, nibi bi iŋ aŋi anibu lug paknab.

* **11:15:** Mad 9:34; 10:25 * **11:16:** Mad 12:38

18 Anib unbö rö nöp, Seden it u ud asik ke ke leinab u, aigegö göm mid aij ginimn Pen kale yip hagpim, 'Bielsebul klö u udöm, kijaki aiön pi hag yuö höñ araböl,' a gipim.

19 Anig hagpim u, yam kale ke gau kijaki aiön pi gau aigegö göm hag höñ yubaln Yam kale ke hagnaböl, nibi bi anig göl rö lagöp.

20 Pen yad God klö nipe udem, kijaki aiön pi nan gau hag höñ yubin rö, kale niñnabim, God nibi bi udöm abad middep ñin u hanip hadö auöp i, a gimim niñnabim.

21 "Pen bi klö ap, wim po nipe li aij göm, ram nipe u niñ midleinab, nibi bi rimnap nan nipe ap pilä gi udöl rö lagnab.

22 Pen bi klö yabıl ap ke apöm, nip aip pen pen göm pakeinab u, wim po ram au li aij ga u halö pilä gi udöm, nan si udnab gau dam nime li ñinab. *

23 "Nibi bi yip pig midagpal gau, wög yad gipin u rıb wal gıpal. Nibi bi kale nibi bi rimnap yip dauageinaböl gau, nibi bi yip aunig gaböl gau kalip ridik dam yubal. *

Kijaki aiön pi nan gau kauyan ado gi aunim rö löp, a ga

24 "Kijaki aiön pi ap, nibi bi aban li midö, hag höñ yuö arnab u, am ram minöñ nöp an gau aramöm, ka ap ulhai niñem midleinam, a göm, am an anib gau aj aj wasö niñöm, 'Ram raul migan nöd midem aubin u arnam,' a ginab.

* 11:22: Kol 2:15 * 11:23: Luk 9:50

25 Hagöm, amöm niṇnab, ram anibu lik gi aij gi, kuö aij nöp mideinab.

26 Nipe niṇjöm gau amöm, nipe rö wasö, kijaki aiön pi naij yabiṭ unbö mudun jiṇ u halö uṭ gi dapöm, miḡan anibu am mideinaböl. Anig gö, bi anibu nöd aij pro rö midmidöp rö wasö; uri nipe böṇ nöp naij yabiṭ mideinab,” a ga.

27 Jisas manö anibu hagö, niṇbi bi iru mideila aṇ anib au niṇbi ap uraköm, wiñ al hagöm haga, “Name nöp yag dap ci ña u, miñ miñ yabiṭ giṇim,” a ga. *

28 Hageia, Jisas pen pe haga, “Anig hagpan u pen niṇbi bi an an God Manö u niṇjöm hagöp rö giṇaböl gau, kale miñ miñ giṇaböl,” a ga.

Nan ap ke gö niṇjun, a giṭa

(Mad 12:38-42; Mak 8:12)

29 Pen niṇbi bi iru yabiṭ nöp ap magum giṭö niṇjöl gi, Jisas kalip haga, “Niṇbi bi miñi midpim aṇ auṭ, nan si nan naij göl gi midmim hagpim, ‘Nan gagep rö ap kumi kabö adö laṇ gö niṇjun,’ a giṇim. Pen yad kalöp hagabin, nan ap ke giṇö niṇagnabim. Bi God manö hagep Jona nip ga adö u nöp yip gö, niṇnabim. *

30 Daun kub Ninepa niṇbi bi gau, God manö hagep bi Jona apöm ga rö niṇjöm God nip niṇ udla rö, niṇbi bi uri midpim gau, yad Bi Ñi nipe giṇabin rö niṇmim, niṇnabim.

31 Pen hadame nöp niṇbi kwin ram miṇnönj miṭö mideia gau niṇbö apöm, Kiṇ Solomon manö aij hagab u niṇin a göm aua. Pen kale niṇbi bi miñi

* 11:27: Luk 1:28,42,48 * 11:29: Mad 16:4

mıdpım gau, bı kub Solomon rö wasö, yad Bı Kub yabıl apem anı kalöp aui mıdem, kalöp manö aij yabıl hag nınö udagpım. Anıb u, manö kub hagep nın u, kwin anıbu uraköm kalöp nıbi bı mıñi mıdpım gau manö kub hagnab. *

³² Hadame nöp Jona am Ninepa nıbi bı gau kalıp hagö, nan sı nan naij gımdal gau, nıhön gıng anıg gıpun a göm arö göm, God nıp nıñ udla. Jona nıpe hagö nıñ udla u pen mıñi yad Bı Kub yabıl apem anı kalöp aui mıdem, manö aij yabıl hag nınö, nan sı nan naij gıpım gau arö gagpım. Anıb u, manö kub hagep nın u, Jona nıpe uraköm kalöp nıbi bı mıñi mıdpım gau manö kub hagnab. *

Sıb anı gau rö mıdagaimım

(Mad 23:1-26; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³³ “Nıbi bı gau hapö lauöm rin cög mıgan gau pi gagnaböl; adö au gılanı rık lılo mailö gö, nıbi bı gau ram raul mıgan anıbu apöm waiö nıñnaböl. *

³⁴ Pen amgö magö u hapö mailö rö mıdöp. Amgö magö u mıd aij gınab u, hañ romanı anı danı mailö göm mıd aij gınab, pen amgö magö mıd aij gagnab u, hañ romanı anı danı sıb göp u rö mıdnab.

³⁵ Kale nıñ aij gımım, anı kalöp danı mailö mıdöp aka sıbön mıdöpñ Kale gası nıñbım, anı honı danı mailö mıdöp a gı gası nıñbım u pen sıbön aunım rö löp rö, kale ke nıñ aij gımım.

³⁶ Hañ romanı kale anı danı magöñhalö mailö gı mıdöl gı, mıgan pro marap sıbön mıdageınab u,

* **11:31:** 1Ki 10:1-10 * **11:32:** Jo 3:5-10 * **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16

hapö mailö gö kalöp mailö pak ñinab unbö rö linab,” a ga.

Kale Perisi prî halö mîdpim, a ga

³⁷ Pen Jisas manö hag juö nîñöl gî, bî Perisi ap nîp haga, “Auö ram yad amul nan ñîñul,” a ga. Hageia, Jisas ram nîpe amöm, raul mîgan yan nan ñîñîg asîka.

³⁸ Asîkôm, nan ñîñö nîñöl gî, bî Perisi anîbu, gasî nîpe ke an gau nöp nîñöm, bî anîbi nîhön gîñîg hon Juda kai pör gîpun rö, ñîmagö nîpe u ñîg lî yuöm wasö, yîharîñ nöp nan ñîñab a göm, gasî u nîña.

³⁹ Jisas gasî nîña anîbu ke nîñöm nîp haga, “Kale Perisi kai, pler kap gau hön adö gau ñîg pak aij gîpal rö u gîpim u pen an kale yan nan sî nan naij gîpim prî u ajman rauöm mîdöp. Kale nîbi bî nan aij kale gau udun a gîmim, gî naij yabîl nöp gîmîdim.

⁴⁰ Kale hauî halö yabîl. God kalöp hañ u nöp gî laga; an yan abe gî la.

⁴¹ Anîb u, nan pler kap mîgan yan mîdöp u, nîbi bî mög gep rö gau kalîp ñîmim. Anîg gîñabim u, nan kale magöñhalö uî gîñab.

⁴² “Pen kale Perisi kai, nîñ aij yabîl gîmim: kale marö kub yabîl udnabim. Kamöñ, dil, nan yîharîñ halîñ aij auép wög adîñ ranab gau nîñbe, nan kub rö lö, wö ral nîñ dammim, sîduñ lan arö, nîme lun God nîp añî ap ñun a gîmim, pör nîñbim. Nan pro pro gau pör anîg gîmim gîpim u aij, pen nîhön gîñîg manö îl yabîl u nîñmim hain gagpimñ Nîbi bî gau kalîp kabö rö gîñîm adö u

gagpim; kalip naj gɨnɨm adö u nöp gɨpim. God nɨp mɨdmagö lagpim. Anɨg gɨmim, gɨ naj gɨpim.

⁴³ “Pen kale Perisi kai, nɨɨ aij yabɨl gɨmim: kale marö kub yabɨl udnabim. Kale Juda magum gep ram gau amdim, bɨ kub mab po asɨkpal adö u nöp asɨkpim. Gasɨ kale nɨɨbim u, nɨbi bɨ iru mɨdpal anɨ gau arno, ‘Manö hag ñeb bɨ auabön e!’ gɨlö, hanɨp aij gɨnab a gɨmim, nɨɨbim.

⁴⁴ Pen kale Perisi kai, nɨɨ aij yabɨl gɨmim: kale marö kub yabɨl udnabim. Nɨbi bɨ rɨmnab nɨɨm, kalöp bɨ aij yabɨl a gɨpal u pen wip rɨgöl gɨpal hij naj mɨdöp mɨgan gau nɨbi bɨ nɨɨagöm adö lan aipal rö mɨdpim,” a ga.

⁴⁵ Jisas anɨg hagö, lo manö hag ñeb bɨ ap nɨp haga, “Manö hag ñeb bɨ, manö klö yabɨl lɨ hagpan anɨbu, hanɨp u rö nöp hag juban,” a ga.

⁴⁶ Hageia, Jisas haga, “Pen kale lo manö hag ñeb bɨ gau, nɨɨ aij yabɨl gɨmim. Kale marö kub yabɨl udnabim. Manö kliñ aij hagpim u, wadɨ marö kub gau rö, nɨbi bɨ gau kalip gam ñɨbim u pen kalip mög nɨɨmim hag rau udagpim.

⁴⁷ Pen kale lo manö hag ñeb bɨ gau, nɨɨ aij yabɨl gɨmim. Kale marö kub yabɨl udnabim. Nahai ɨlan kale gau hadame nöp bɨ God manö hagep bɨ gau kalip al pak lɨla. Pen kale God manö hagep bɨ gau wip rɨgöl kale gɨ lɨbim.

⁴⁸ Gɨpim anɨbu, aij nöp pakla a gɨmim gɨpim. Nahai ɨlan God manö hagep bɨ gau al pak lɨla; kale pen wip rɨgöl kalip gɨ lɨbim.

⁴⁹ Anɨb u, God gasɨ aij ke nɨɨöb u haga, ‘Bɨ manö yad hagep gau, bɨ manö aij yad ud arep gau kalip

yunabin, pen kalip ji niñöm, rımnap gi naij göm, rımnap böñ nöp al pak linaböl,' a ga.

⁵⁰ Pen hadame nöp, God mınön nabön it i gi linig ga ñın u riköm, bi God manö hagep gau kalip pör paklö auöp rö, niñi bi mıñi midpim gai i, nan nabön anıbu pen udnabim.

⁵¹ Marö anıbu me, bi Ebol nip nöd it göm al paköm, al pak dapöm, al pak dapöm, hainö Sekaraia nip, ka nan sabe gi ñeb ram raul migan u lödañ, kabö kañum ud gıla biñ adö au i, an au al pak lıla. Kalöp niñö yabiñ hagabin, manö marö anıbu magöñhalö, niñi bi mıñi midpim gau udnabim.

⁵² Pen kale lo manö hag ñeb bi gau, niñ aij yabiñ gimim. Kale marö kub yabiñ udnabim. Manö aij u, gasi aij niñeb ram raul migan ajön ki u kale udmim, gau pi gipim. Gau pi gipim u, niñi bi ram raul migan am niñun a göm gasi niñbal gau, kalip pör adan magrem hag rikpim," a ga.

⁵³⁻⁵⁴ Jisas kalip anig hagöm höñ arö niñöl gi, lo manö hag ñeb bi gau abe, bi Perisi gau abe nip ji niñöl hagla, "Manö niñön u hagno, pen hagö niñun, nip dam manö kub hagin," a göm, Jisas nip manö piral piral adö rımnap haglö ara.

12

*Nan pi göm gıpal gau waiö niñnaböl
(Mad 10:26-27)*

¹ Pen ñın ap, niñi bi iru yabiñ nöp ap magum göm, pen pen cıro cıro ñöm niñi bi rımnap ma abö jö ma jö gılö niñöl gi, Jisas bi niñe gau kalip haga, "Perisi kai pör gi naij gıpal u pi göm, mid aij

gipun, a gi gasi niŋbal. Kale anib unbö rö gimim rö löp u, kale yis kale u niŋ aij yabɪ gimim.

² Nan pi gimim gipim gau, hainö waiö lö niŋnaböl. Manö agamij hag pi gipim gau, u rö nöp waiö lö niŋnaböl. *

³ Pen manö sibön yaŋ haggim u, mailö halö haglö niŋnaböl. Manö agamij raul migan yaŋ haggim u, meg magö dap ranöm ram adö laŋ haglö, yag dam ram minöŋ gau ud arnaböl,” a ga.

*God nɪp nöp piñiŋ gimim
(Mad 10:31)*

⁴ “Niɪ bi yad gai i, kalöp hagabin, God nɪp cig giŋno, hanɪp al paknaböl a gimim, piñiŋ gagmim. U yiɪharɪŋ hañ roman adö u nöp gi naij giłö, hij giɪnab. Hainö kale nan ap kalöp göl rö lagnab.

⁵ Anib u, yad kalöp hagabin, kale piñiŋ giɪŋg, Bi kalöp hañ roman al pak löm, hainö kalöp mab ke inab migan yaŋ ud yuniɪm rö löp, Bi anibu nöp piñiŋ gimim. Niɪpe nöp Bi piñiŋ gep me; nɪp nöp piñiŋ gimim.

⁶ “Kale niŋbim, niɪ bi yaur pro unbö mamid u siɪkim göm, mani aɪɪ pro miɪhöp nöp udpal. Yaur pro anib gau, God aɪɪ ap niŋagnɪm rö lagöp; magöŋhalö niŋjöb u nöp miɪdöp.

⁷ Pen kale niɪ bi gau nan yabɪ; yaur gau kale aip adɪp adɪp rö wasö. God nabɪc cög umagö kale u magöŋhalö wö ralöp u me, kale piñiŋ gagmim, gasi halö miɪdaimim,” a ga. *

* 12:2: Luk 8:17 * 12:7: Luk 12:24; Ap 27:34

Jisas nîbi bî nîpe mîdpim u, nîbi bî gau waiö hagnim

(Mad 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Kalöp manö nîñö hagabin, nîbi bî Jisas lau adö mîdpun a göm, nîbi bî mîdpal an au waiö hag hi+keinaböl gau, yad kalîp pen abe nîbi bî gai i yîp lau adö mîdpal a gem, God ejol nîpe mîdpal an au waiö hag hi+knabin.

⁹ Pen nîbi bî Jisas lau adö mîdagpun a göm, nîbi bî mîdpal an au waiö hageinaböl u, yad kalîp pen abe nîbi bî gai i yîp lau adö mîdagpal a gem, God ejol nîpe mîdpal an au waiö hagnabin.

¹⁰ “Bî Ñî nîpe nîp hag jueinaböl u, God nîñöm arö gîñîg arö gîñab; pen Ana U† u nîp hag jueinaböl u, God nîpe nîñöm arö gagnab.

¹¹ “Pen kalöp manö kub hagnîg göm, ud Juda magum gep ram au, aka gapman bî kub mîdpal an au, aka kin mîdpal an au, daueinaböl u, pen manö nîhön u udun hagun a gîmim, gasî iru nîñagmim. *

¹² Urak hagpe nîñöl gî, magö anîbu nöp Ana U† nîpe kalöp gasî ñö nîñöl gî, nîñmim hagnabim,” a ga.

Nan iru udun, a gîmim, gasî u nîñagmim

¹³ Nîbi bî iru mîdeila an anîb au, bî ap Jisas nîp haga, “Manö hag ñeb bî, ne mam yad u nîp hagö, bapi nan nîpe ud löm uma gau, nîme lî yîp bön lau ke ñan,” a ga.

¹⁴ Hageia, Jisas nîp pen haga, “Yîp an hagöp, ‘Bî nan ud asîk ñeb u mîdaimön,’ a ga nîñem nan kalöp gau ud nîme lî ñînam?” ö ga.

* **12:11:** Mak 13:11; Luk 21:12-15

15 Jisas anig hagöm, nibi bi mideila gau kalip haga, “Niñ aij yabił gımim. Nan iru nöp udun a gımim, gasi u niñagmim. Nan iru udun a gımim, gasi niñnabim u, mid aij gımim rö lagnab,” a ga.
*

16 Pen Jisas manö ap kalip manö hod riköm haga, “Bi mani iru mideinab ap, wög adiñ nipe u, wid magö nan gau iru yabił nöp mideinab.

17 Gasi nipe gau nöp ke niñ damöm, ‘Nan ñiñeb yad iru nöp midöp gau, ram raul migan mai dap lem, ñiñ mideinam?’ ö gınab.

18 Pen gasi ap niñöm, ‘Ram pro gau rib wał gi yuem, ram kub kub gau nöp gi lem, wid magö yad abe, nan yad gau abe magöñhalö ud ram raul migan anib gau dam linabin.

19 Yad anig gem, yip ke hagnabin, “Bi me. Ne nan aij iru yabił midöp u mi iru yabił nöp midöm pis gagnab. Anib u, wög ne u arö gımön, nan ne anib gau nöp ñiñöl gi, ñig ñiñöl gi, miñ miñ göl gi, gi midaimön,” a gınabin,’ a gınab.

20 Anig hagöm gasi niñnab, pen God nip hagnab, ‘Ne bi hauł halö yabił! Miñi sib an yan nöp umnabön. Nan ne iru nöp gi jin gi lö midöp anib gau, an rö ud niñ mideinab?’ ö gınab.

21 “Anibu rö me, nibi bi nan aij gau iru nöp ud magum göm miñ miñ gıpal u, pen God amgö ilö nipe au kale nibi bi mög gep rö midpal,” a ga. *

God hanip abad mideinab, a gımim, gasi iru niñagmim

* 12:15: 1Di 6:9-10

* 12:21: Mad 6:19-20

22 Jisas anig hagöm, bi nipe gau kalip haga, “Anib u, ‘Nan magö gai nibö udun ñiη midaiun, waliη gai nibö udun yim midaiun,’ a gimim, gasi kub u niηagmim.

23 Nan ñiηeb u nan kub wasö. Kamiη midep magö u nan yabił. Waliη nan gau nan kub wasö. Hañ romanη u nan yabił.

24 Yaur midpal gau niηim. Yaur gau, nibi bi gipal rö, wid wög gi yimlö, po gö rik dauagpal. Wid magö rik dap magum gep ram kale ap midagöp. God nöp me nan ñiηeb kalip ñöb. Nipe nan pro gau gasi niηöm anig göp u, kale niñön giñig hanip nibi bi abad midageinab a gimim, gasi iru niηbimη Yaur gau nan pro; kale nan pro wasö.

25 Pen kale gasi iru niηeinabim u, umniη giñabim ñin u arö gimim, magö ap halö mideinabim aka?

26 U nan pro, pen kale ke nan pro anibu gimim rö lagöp. Anib u, kale niñön giñig nan yiñariη adö rimnap gasi iru niηbim?

27 Nan be gau ranöm, magö pilöm pipił yuöp u pen ke waliη göm rib adik giñim rö lagöp. God nöp gö, rib adik aij yabił gimidöp. Pen Kiη Solomon rib adik aij yabił gimidöp u, gausi gau rib adik aij gimidöp u rö gagmidöp.

28 Nan be gau ranöb anib gau nan yiñariη; pör midageinab. Miñi rö midöm, rol ruö rib gi dö gi mab laulö innab. God nipe nan yiñariη gau gasi niñöm anig göp u, kale niñön giñig hanip waliη ñagnab a gimim, gasi iru niηbimη Niη udep magö kale u mülö midagöp.

29 Hon nan magö, ñig, nan gau gai nibö udun

ñiηun a gımim, gası marö u niηagmim.

³⁰ Niηi bi God niη niηagpal gau, gası anıbu rö niηbal. Pen Nap kale u kalöp hauı gagöp; nan kalöp mıdagöp gau niηöb.

³¹ Anıb u pen, God niηi bi udöm abad mıdeinab u, hanıη halö udnım a gımim, gası añı niηmim gıpe arö me, kalöp abad mıdöl gı, nan anıb gau kalöp ñınab.

Ram mınöη kumi kabö adö laη au nan aij aij ud magum gımim

³² “Kaj sipsip bad pro yad gai i, Nap kale u, kalöp udem abad mıdeinabin a göm niηöb u me, kale pıñıη gıgımim.

³³ Nan kale mıdöp rö gau, sıkim gı mani udmim, niηi bi nan mıdagöp gau kalıη ñımim. Anıg gınabim u, mani rin kale papıı gagöm pör pör nöp mıdeinab; nan aij aij kale kumi kabö adö laη au mıdöm ur gıgnab; bi si udep apöm si udagnab; sıpsop nan gau ñiηagnab. *

³⁴ Pen nan aij kale gau mınöη naböη adö ıı i ud magum geinabim u, hibur gası mıdmagö kale u u rö nöp mınöη naböη adö ıı i mıdeinab. Pen nan aij kale kumi kabö adö laη au ud magum geinabim u, hibur gası mıdmagö kale u u rö nöp anıb laη mıdeinab.

Gıjın gımim mıdaimim

³⁵ “Anıb u, waıj kale u söl söl pa jö gımim, dip nagı pıg ıı aij gımim, hapö lau ımim niηöl gı mıdaimim. *

* 12:33: Luk 18:22 * 12:35: Mad 25:1-13

³⁶ Bî wög gî ñeb gau hagnaböl, ‘Bî kub hon u, bî nîjeb nîpe nîbi udöm aip nan kub ñîj mîdlö nîjöl gî, söl ado gî aunab,’ a göm, nîj nöp mîdeinaböl. Bî kub kale u ado gî apöm, ajön pak gu gu gö, yîjîd hiîknaböl. Anîb unbö rö kale anîg gîmim.

³⁷ Pen nîpe ado gî apöm, kale nîj mîdeinaböl u nîjöm, kalîp ud aij yabîl gî nab. Bî kub anîbu nîpe ke, waîj nîpe u söl söl pa jö göm, dip nagî pig lî aij göm, kalîp hagö, ap nan ñîjeb lî ñîjbal ka u asîk gîgabö gîlö, nîpe ke nan ñîjeb gau dam kalîp ñî nab.

³⁸ Pen bî kub sîbön aij kub yaîj aka kîlakîl hagnab magö u apöm nîjnab, bî nîpe gau uhön hanageinaböl, kalîp ud aij yabîl gî nab.

³⁹ Anîb u, nîjim. Nîbi bî ram nap nîbö gau, bî nan si udep bî aunab ñî n u a göm, nîj mîdaîblap u, ram kalîp pîlaköm, nan kale gau si udagbö. *

⁴⁰ Anîb unbö rö, Bî Ñî nîpe aunab a gîmim, abad mîdaimim. Auagnab a gîmim gasî nîjabim magö anîbu nöp aunab,” a ga.

God nîp wög gî aij gîmim

(Mad 24:45-51)

⁴¹ Jisas anîg hagö, Pida haga, “Bî Kub, manö hod rîkmön hagabön anîbu, hanîp nöp hagabön aka nîbi bî magöñhalö hagabön?” ö ga.

⁴² Hageia, Bî Kub pen haga, “Bî an gasî aij mîdö, wög gî aij gî nab u, bî kub nîpe ram nîpe u arnîg göm nîp hagnab, ‘Bî wög yîp gîpal rîmnap kalîp

* **12:39:** Mad 24:43-44; 1De 5:2

abad mɨdmön, nan ñɨɲeb kalɨp gau nɨme li ñöl gɨ mɨdaimön,' a göm, arnab.

⁴³ Anɨb u, hainö ado gɨ apöm, hagnab rö nöp gɨnab u nɨɲöm, nɨp ud aij yabɨl gɨnab.

⁴⁴ Yad kalöp hagabin, bɨ kub anɨbu hagö, bɨ nɨpe gɨ aij gɨnab anɨbu nan nɨpe gau magöŋhalö abad mɨdeinab. *

⁴⁵ Pen bɨ wög gɨ ñeb nɨpe u, bɨ kub yad u yɨɲɨd auagöp a göm, nɨbi bɨ wög gɨ ñeb rɨmnap kalɨp mɨñu magö paköm, nan kub ñɨɲöm, ñɨg wain iru ñɨɲöm, hauɨ alöm, gɨ mɨdeinab.

⁴⁶ Pen bɨ kub nɨpe auagnab a göm nɨɲnab ñɨn u nöp apöm, nɨp rɨb gɨ dö mɨ dö göm, nɨbi bɨ manö nɨp nɨɲagpal aɲ kalɨp au hag yunab.

⁴⁷ “Bɨ wög gɨ ñeb bɨ ap, bɨ kub nɨpe manö hagnab u nɨɲ aij gɨnab, pen manö nɨp u rɨb juöm, hagnab rö gagnab u, bɨ kub hagö, kale nɨp rapɨn paknaböl. *

⁴⁸ Pen bɨ wög gɨ ñeb bɨ ap, bɨ kub nɨpe manö hagnab u nɨɲagöm, manö hagnab rö gagnab u, bɨ kub hagö, kale nɨp paköm ilön pro rö ñɨnaböl. God nɨbi bɨ kalɨp nan iru ñɨnab gau, yɨp pen nan iru ñɨmim, a gɨnab; pen nɨbi bɨ kalɨp nan iru yabɨl ñɨnab gau, yɨp pen nan iru yabɨl ñɨmim, a gɨnab.

Nɨbi bɨ rɨmnap Jisas nɨp udagöm asɨk ke ke lɨnaböl

(Mad 10:34-36)

⁴⁹ “Yad aubin u, mɨnönɲ nabönɲ adö ɨɨ i hapö pɨg yunɨg aubin. Ram mɨnönɲ gau magöŋhalö hadö ɨnböp u aij!

* 12:44: Mad 25:21,23 * 12:47: Jem 4:17

⁵⁰ Yip ilön pak ñinig gaböl u, yip marö kub yabił göp. Marö kub anıbu mid dam dam, yip ilön pak pis gınaböl ñin u nöp pıta gınab. *

⁵¹ Kale yip hagnabim, nıbi bı ud jım ñinig auub a gınabim u, pen u wasö. Yad aubin rö, nıbi bı gau gası adö ke ke niñöm asık ke ke lınaböl.

⁵² Mıñi ñin i riköm, amılap apılap unbö mamıd rö mideinaböl u, mıhau nıgan yip udlö, mıhöp yip udagmil, asık ke ke lınabil. Pen wasö u, mıhöp yip udlö, mıhau nıgan yip udagöm, asık ke ke lınaböl.

⁵³ Bı apıl mıhau, ñi nıpe aka nap yip udagö me, asık ke ke lınabil. Nıbi amıl mıhau, pai nıpe aka nıme yip udagö me, asık ke ke lınabil. Nıme aip ñi nıpe nıbin u aip, u rö nöp gınabil; nıme aka ñi nıpe nıbin u yip udagö, asık ke ke lınabil,” a ga.
*

*Krais u auub a göm niñagla
(Mad 16:2-3; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Pen Jisas manö ap halö kalıp haga, “Sıdö wad arab lau adö kumi wamöb niñmim, mıñi möñ alnig gab a gımim niñ midpe, midö midö hagpim rö nöp möñ alnab.

⁵⁵ Yıgön kub gamıñ nıbö gai i gı auöp niñmim, mıñi sıdö kub lınig gab a gımim niñ midpe, midö midö hagpim rö nöp sıdö kub lınab.

⁵⁶ Kale bı pir alep! Nan mınöñ naböñ ıl i niñ aij gımim, nan kumi kabö adö lañ niñ aij gımim gıpim u, pen niñhön gınig ñin kub pör abad midmidim u, mıñi hadö auöp a gımim niñagpim?” ö ga.

* 12:50: Mak 10:38-39 * 12:53: Mai 7:6

Bɪ nöp manö kub hagnab u aip manö ud asɪkmim

(Mad 5:25-26)

⁵⁷ “Kale ai gɪnɪg, adan anɪbu aij, adan anɪbu naij, a gɪmim nɪɲagpim?”

⁵⁸ Pen bɪ ap nöp manö kub hagnɪg dam arabin a gainɪm, manö kub anɪbu nɪhön gɪnɪg arabul a gɪmön, adan aɲ au amöl gɪ, nɪp aip manö hag ud asɪk aij gɪmil. Wasö u, nöp dam bɪ kub manö nɪɲeb ñɪmagö adö nɪpe u yuö, nɪpe pen nöp dam polisman ñɪmagö adö kalɪp gau lö, nöp böɲ nöp dam nagɪ lɪnaböl.

⁵⁹ Anɪb u, yad nöp hagabin, ne nagɪman nöp mɪdmön, nan naböɲ ne gau böɲ nöp naböɲ ral pɪs gɪmön me, höɲ arnabön,” a ga.

13

Kale nan si nan naij gɪpim u arö gagnabim u, umnabim

¹ Magö anɪbu, nɪbi bɪ rɪmnap apöm, Jisas nɪp hagöm hagla, “Galili nɪbi bɪ rɪmnap apöm, God sabe gep ram u nan sabe gɪ ñɪlö nɪɲöl gɪ, magö anɪbu nöp gapman bɪ kub Pailod kalɪp böɲ nöp al pak la,” a gɪla.

² Hageila, Jisas kalɪp haga, “Galili nɪbi bɪ anɪb gau nöp, nan si nan naij unbö ke gɪlö anɪg göp, pen Galili nɪbi bɪ rɪmnap nan si nan naij pro pro gɪpal rö anɪg gagöp, a gɪmim, nɪɲbim ar? *

³ U wasö! Yad kalöp hagabin, nan si nan naij gɪpim gau nɪhön gɪnɪg anɪg gɪpun, a gɪmim, arö

* 13:2: Jon 9:2

gagnabim u, nîbi bî anîb gau umla rö nöp, kale magöñhalö u rö nöp umnabim.

⁴ Pen Siloam wanö söl au, ram mîlö kub pa jö göm nîbi bî unbö kagoł bön dan (18) kalîp pak la u, nan si nan naij unbö ke gîlö anîg göp, pen nîbi bî Jerusalem mîdmîdal rîmnap nan si nan naij pro pro gîpal rö anîg gagöp, a gîmim, nîñbim ar?

⁵ U wasö! Yad kalöp hagabin, nan si nan naij gîpim gau nîhön gîñîg anîg gîpun, a gîmim, arö gagnabim u, nîbi bî anîb gau umla rö nöp, kale magöñhalö u rö nöp umnabim.

Mab ap magö pîlagöp

⁶ Pen Jisas manö hod rîkôm kalîp haga, “Bî ap ułthem magö ap pîlan, a göm, yîñ u ju dapöm, nagî wain wög nîpe au yîmnab. Hainö ado gî apöm nîñnab magö ap pîlagnab.

⁷ Bî wög gep nîpe u nîp hagnab, ‘Mî mîhau nîgan mî añî añî inö nîñöl gî, pör apem nîñbin ułthem yîmnö u magö ñîñeb ap pîlagöp. Anîb u, wög adîñ yad an au mîdöp u aîj gagöp. Rîb yu!’ a gîñab. *

⁸ Hageinab, bî wög gî ñeb nîpe hagnab, ‘Bî kub, ułthem îl anîbu mîñî rîb yuagep. Yad ułthem îl anîbu kîpîl gî aîj gem, nan ułan ułan rîmnap dap lîñö, *

⁹ mî hainbö u magö pîlnîm u arö gîmön; pen magö pîlagnîm u rîb yumön,’ a gîñab,” a ga.

Jisas nîbi jöl magö dudu ga u gö, yîdun ga

* 13:7: Luk 3:9 * 13:8: 2Pi 3:9,15

¹⁰ Pen Juda God nîp sabe gep ñîñ ap, Jisas Juda magum gep ram ap amöm, kalîp manö hag ñî mîdeia.

¹¹ Ram raul mîgan anîbu nîbi ap ap mîdeia. Nîbi anîbu nîp kîjaki aiön pi gö, jöl magö nîpe u dudu badu göl nöp ajmîdöp mî unbö kagoł böñ dañ (18) ina.

¹² Jisas nîbi anîbu nîp hagö auaia haga, “Nan nöp göp u kamîñ löp,” a ga.

¹³ Anîg hagöm, nîp ud nîñö nîñöl gî, magö anîbu nöp jöl magö u yîjîg gö, God hib nîpe u hagö adö ara.

¹⁴ Pen Jisas God nîp sabe gep ñîñ u gö kamîñ la u nîñöm, bî kub Juda magum gep ram anîbu abad mîdmîdöp u, Jisas nîp nîñö mulu lugö, nîbi bî ap mîdeila gau kalîp haga, “Kale nîbi bî nan göp gau, wög gep ñîñ unbö kagoł jîñ nöp aube kamîñ lînim. Mîñi God nîp sabe gep ñîñ i anîg gagmim,” a ga. *

¹⁵ Anîg hagö, Bî Kub nîp pen haga, “Kale bî pir alep! Kaj kau, kaj donki kale gau adîk lîbe mîdeinab au, God nîp sabe gep ñîñ u ñîg nan gö, kalîp nagî hubîkmim, dam arbe ñîg ñîññaböl aka wasö? *

¹⁶ Pen bac îlañ hon Ebrahim rîkôm, rîk dap lîla pai i, Seden nîp hadame nöp adîk lö, mî in kagoł böñ dañ mîdöp u, nîp mög nîñagpim arñ Mîñi God nîp sabe gep ñîñ i, nagî nîpe hubîk yuajîñ, manö kub hagabim ar?

¹⁷ Jisas anîg hagö, bî nîp nîñlö mulu luga gau nable yabîł ga. Pen nîbi bî rîmnap gau, Jisas nan

* **13:14:** Eks 20:9-10; Dud 5:13-14 * **13:15:** Luk 14:5

gagep rö gîmîdöp gau niŋöm, miñ miñ yabił gila.

Mab masded magö u, manö hod rîkôm haga

¹⁸ Jisas manö ap halö hagöm haga, “God niŋi bi udöm abad mîdeinab manö u kalöp hag niŋig gabin u, aige gem hagnö, kale niŋ aij gînabim?”

¹⁹ Me manö adö hagnig gabin inbö rö mîdöp. Bi ap mab masded magö u dam wög naböŋ nipe u yîmö, ran kub göm ramö löm gau gau arnab, yaur gau apöm lö lö gau gau mîdeinaböl,” a ga.

²⁰ Manö ap pen kauyaŋ haga, “God niŋi bi udöm abad mîdeinab manö u, aige gem hagnö, kale niŋ aij gînabim?”

²¹ Adö aniŋbu rö, niŋi ap yîs bad pro pro ap udöm, plaua rin kub yaŋ halö ud ado malo gö mîdöl gi, kub yabił rannab rö u gînab,” a ga.

Ajöŋ pro u

(Mad 7:13-14,21-23)

²² Pen Jisas Jerusalem arnig göm, yîjig göl araga. Nipe daun gau abe, niŋi bi ram riŋig aglö mîdeila gau abe, aŋ aŋ hanöl gi, manö hag nöl gi ara.

²³ Niŋi bi mîdeila aniŋb gau, bi ap Jisas niŋp haga, “Bi Kub, God yöp niŋi bi mîhöp nöŋ ud kamîŋ yunab aka?” ga.

Hageia, Jisas kalip haga,

²⁴ “Aniŋb u, kale klö gîmim nöŋ, ajöŋ ił pro ramö aniŋbu arnabim. Niŋi bi iru yabił nöŋ, adan ramö pro aniŋbu arun, a göm, am rua rîk wasö niŋnaböl.

²⁵ Niŋhön gînig, bi ram nap niŋbö u adan gînnab, kale höŋ gau nöŋ mîdmim, pak gu gu gîmim hagnabim, ‘Bi kub, adan hiik!’ a gîpe, nipe pen

pe hagnab, ‘Kale gai nîböŋ Yad kalöp nîŋagpin!’ a gî nab. *

²⁶ Hageinab, kale pen hagnabim, ‘Ne nöd ram mîŋnöh hon u apön, nöŋ aip nan ñîŋjun ñîg ñîŋjun gîmîdun; ne hanîp manö hag ñîmîdan,’ a gî nabim.

²⁷ Kalöp pen hagnab, ‘Yad kale nîŋagmîdin. Kale gai nîbö yad nîŋagpin. Kale nîbi bî nan si nan naij gîpim u me, kalöp ajöh hiîkagnabin. Arim!’ a gî nab. *

²⁸ Hainö kale nîŋnabim, Ebrahim, Aisak, Jekop, bî God manö hagep bî gau, God ram mîŋnöh pör mîdep u God aip mîdeinaböl, pen kalöp hag höh yuö, mîŋöh kub göl gî, meg magö hau rîbîköl gî nöŋ mîdeinabim. *

²⁹ Pen nîbi bî mîlö gau nîbö, sîdö auab lau adö nîbö, sîdö wad arab lau adö nîbö, gamîŋ gau nîbö, gajîŋ gau nîbö, God ram mîŋnöh pör mîdep nîpe u apöm, asîkôm jîm ñöl nan kub ñîŋnaböl. *

³⁰ Pen nîbi bî uri jöl adö yabîl au mîdpal gau, hainö rîmnap nöd am mîdeinaböl. Pen nîbi bî uri nöd araböl gau, hainö rîmnap jöl adö yabîl gau mîdeinaböl,” a ga. *

Jisas Jerusalem nîjö mög ga

³¹ Magö anîbu nöŋ, bî Perisi rîmnap apöm Jisas nîp hagla, “Gapman bî kub Herod nöŋ al pak lîŋg gab. Anîb u, ne ram mîŋnöh i arö gîmön, ram mîŋnöh ke ap aru,” a gîla.

* 13:25: Mad 25:10-12

* 13:27: Sam 6:8

* 13:28: Mad 8:11-12

* 13:29: Sam 107:3

* 13:30: Mad 19:30

³² Hageila, Jisas haga, “Kale am kain hapeb anibu nɪp hagpe, nɪŋ mɪdainɪm. Mɪñi abe, rol abe, nɪbi bɪ kɪjaki aiön pi aban alöp gau gɪnö kamɪŋ löm, nɪbi bɪ nan göp gau gɪnö kamɪŋ löm, gɪnab. Ruö pen, ñɪn mɪhau nɪgan u me, wög yad u gɪ haknabin.

³³ Pen mɪñi, rol, ruö yad adan arɪn a gabin u arnɪg gabin. Bɪ God manö hagep gau kalɪp Jerusalem nöp al pak lɪnaböl.

³⁴ “Jerusalem! Jerusalem! God nɪpe manö hagep bɪ nɪpe kalöp a göm yua gau, nɪhön gɪnɪg pör kabö ud pak lɪbimɪ Kɪlakɪ pi ud auan mo gau löp rö u, yad pör ñɪ pai ne gau ud aij gɪnam, a gem, nɪŋbin u pen yɪp iru nɪŋmim wɪhö gɪpim.

³⁵ Anɪb u, nɪŋim. Ram kale u kuö nöp mɪdöp. Mɪdö, kale yɪp nɪŋagnabim; hainö gau, ‘Bɪ anɪbi Bɪ Kub hag yuöp auab i, God gö, hib nɪpe adö lan aran,’ a gɪnabim ñɪn u me, yɪp kauyan nɪŋnabim,” a ga.

14

Jisas, bɪ ñɪmagö ma hu ga ap nɪp gö, kamɪŋ la

¹ Juda God nɪp sabe gep ñɪn ap, Jisas am Perisi bɪ kub ap ram nɪpe u nan ñɪŋö nɪŋöl gɪ, nɪbi bɪ mɪdeila gau, nɪpe nɪhön rö gɪnɪm, a göm, nɪŋ ij halö lɪ mɪdeila.

² Nɪhön gɪnɪg: ñɪn anibu, bɪ ñɪmagö ma hu ga ap ap mɪdeia.

³ Jisas, bɪ Perisi gau abe, bɪ lo manö hag ñeb bɪ gau abe, kalɪp haga, “God nɪp sabe gep ñɪn i, bɪ

nan göp ap gino kamın lınab u aij aka wason Lo manö nıhön hagöp?” ö ga. *

⁴ Hageia, manö ap pen hagagla. Anıb u, Jisas bı ñımagö ma hu ga u nıp ud nınö kamın la. Kamın lö, Jisas bı anıbu nıp hag yuö ara.

⁵ Jisas bı anıbu hag yuöm, bı anıb gau kalıp haga, “Ñı pai kale ap aka kaj kau kale ap, God nıp sabe gep ñın u ñıg mılbum ulöm mıgan yan lugeinab u, kale yınıd am ud yunabim aka wasö?” ga. *

⁶ Hageia, kale pen manö ap hagöl rö laga.

Hon hib kub mıdeian, a gımim, gası u nınıagmim

⁷ Pen nıbi bı anıb gau nan magö ñınınıg apöm, ka asıkep aij aij gau nöp nınun asıkun, a göm asıkla u, Jisas nınöm, manö ap manö hod rıköm haga,

⁸ “Bı ap nıbi udnıg göm, nan kub ñınınıg kalöp wıñ alö ammim, ka asıkep aij lınım adö u asıkagmim. Nıhön gınıg: nıbi bı kub rımnıap auöl rö löp. *

⁹ Anıb u, kale ka asıkep aij adö anıbu asık geinabim, bı kalöp wıñ alnab u apöm hagnab, ‘Ne ke gau aru, bı kub i adö anıb au asıkan,’ a gö, nöp nable gö nınöl gı, am lılı gı am ba gau asıkıabön.

¹⁰ Pen kalöp, nan nınun, a göm, wıñ alaiöl, am goł gau asık mıdpe me, bı kalöp wıñ alnab u apöm hagnab, ‘Bı mıdeimam. Ne aumön ka adö aij i asık gı,’ a gö, nıbi bı nan nınınıg ap mıdeinaböl gau nöp nınöm, bı u an i bı kub nöp mıdöp, a gınaböl.

* 14:3: Luk 6:9

* 14:5: Mad 12:11; Luk 13:15

* 14:8: Pro

11 Anib unbö rö, nibi bi hon hib kub midöp, a göm, niñbal gau, God hib kalpe gö ap lugnab. Pen nibi bi ana udöm midpal gau, God hib kalpe gö ap rannab,” a ga. *

12 Jisas manö anibu hagöm, bi nan kub niñnig nibi bi wiñ ala u nip haga, “Ne nan kub niñnig, bi niñeb ne gau, nañin namam yam ne gau, nibi bi ram minöy alog ne mani iru midöp gau, kalip wiñ alagmön. Nibi bi anib gau, naböy ñun, a göm, nöp pen nan niñnig wiñ alöl rö löp.

13 Ne nan kub niñnig, nibi bi mög gep rö gau, nibi bi niñmagö ma kila göp gau, nibi bi ma naij göp gau, nibi bi amgö we göp gau, kalip wiñ albe, aueinaböl, nan niñmim.

14 Nibi bi mög gep rö anib gau, nöp pen ñöl rö lagnab u me, hainö God nibi bi kamih aij nipe gau gö uraknaböl ñin u, nipe ke nöp pen ñinab,” a ga. *

Nan kub niñnaböl u, manö hod riköm haga

15 Pen manö anibu niñöm, bi kale aip nan niñeila ap Jisas nip haga, “God nibi bi nipe udöm abad mideinab u, nipe aip jim ñöl nan kub niñnaböl gau, miñ miñ yabih ginaböl,” a ga. *

16 Hageia, Jisas haga, “Bi ap nan kub niñnig göm, nibi bi iru nöp wiñ alnab.

17 Pen nan kub niñeb ñin anibu aueinab, bi wög gi ñeb nipe u nip hagnab, ‘Miñi am nibi bi nöd hag labin gau kalip am panid dau,’ a ginab. Bi wög gi ñeb nipe pen amöm hagnab,

* 14:11: Mad 23:12; Luk 18:14 * 14:14: Jon 5:29 * 14:15: Luk 13:29

‘Nan magöṛḥalö dap giḵin giḵpun; aube arun!’ a giḵnab.

¹⁸ Hageinab, niḇi bi anḇb gau ap hagnab, ‘Yad arnam u pen minöṇ naböṇ ap raubin u niṇnig arabin,’ a giḵnab.

¹⁹ Pen ap hagnab, ‘Yad arnam u pen kaj kau unbö siduṇ laṇ raubin u, wög gi aij göl aka gem, am niṇnabin,’ a giḵnab.

²⁰ Ap hagnab, ‘Yad arnam u pen niḇi yad giḵsön nöṇ uḍpin u me, aunam rö lagöp,’ a giḵnab. *

²¹ Anḵg hageinaböl, bi anḇbu ado gi amöm, niḇi bi gau kale niḥön niḥön hagnaböl u, bi kub niṇpe u niṇp hagnab. Hageinab, bi kub u hibur niṇpe u naij gö, bi niṇpe u niṇp kauyaṇ hag yuöm hagnab, ‘Ne yiṇḵid am adan kub gau abe, adan pro gau abe ammön, niḇi bi mög gep rö gau, niḇi bi niḵmagö ma kḷa göp gau, niḇi bi amgö we göp gau, niḇi bi ma naij göp gau, kalḵp paṇḵd dau,’ a giḵnab.

²² Hageinab, hagnab rö göm, hainö bi wög gi ñeb anḇbu hagnab, ‘Bi kub, hagpan rö giḵpin u pen miḵan riḵnap kau nöṇ miḵdöp,’ a giḵnab.

²³ Hageinab, bi kub u bi wög gi ñeb niṇpe niṇp hagnab, ‘Ne adan kub gau abe, adan pro gau abe ammön, niḇi bi manö klö giḵmön hagö, kale aulö, ram raul miḵan yad u böṇ nöṇ riḇ uḍniḵm.

²⁴ Pen niḇi bi nöḍ wiḵñ alnö auagpal gau, niḇi bi ap nan yad pro pro riḵnap niṇḵagnab, wasö yabiḷ,’ a giḵnab,” a ga.

*Gasḵ niṇ aij giḵmim, yiṇ lau adö aumim, a ga
(Mad 10:37-38)*

* 14:20: 1Ko 7:33

25 Jisas adan araia u, nîbi bî iru yabîl nîp hain gîla. Nîpe ado göm kalîp haga,

26 “Nîbi bî gau yîp lau adö arun a gî naböl u pen gasî kub kale areinab nîme nap, nîbi nî pai, nî nî nîmam kale, aka hañ roman kale ke u, yad nî nî nî nîbi bî yad mî daiöl rö lagöp. *

27 Nîbi bî rî mnap hagnaböl, Jisas nîbi bî nîpe mî daiun u pen anîg gî no, nîbi bî rî mnap hanîp gî naij göl rö löp, a göm, hañ roman kale ke nöp gasî nî nîöl gî mî deinaböl u, nîbi bî yad mî daiöl rö lagöp.

28 Pen bî kale ap, ram mî lö kub i adö lan ap gî nîg, nöd mani aige gö rö udem gî nam, a göm, gasî nî nî aij göm gî nab.

29 Pen, gî nam gî nam, a göm, kabö nöd nöp gî nab u pen hainö mani ulep gö, ram ulep gö, nîbi bî gau nîp hag juöm hagnaböl,

30 ‘Ake! Bî mî lö i ram gî nîg göm rö gî damöm, ram adî nî arö göp,’ a gî naböl.

31 Pen anîbu rö, bî kî nî ap, bî kî nî ap aip pen pen gî nîg, nöd gasî nî nî aij göm arnab. Pen nîpe gasî nî nî damöm, ami bî yad u den dausan nöp mî dö p; pen kî nî anîbu ami bî nîpe dwedi dausan mî dö p; pen pen gun, nîpe ami bî yad al pak lî nîm rö löp, a gî nab.

32 Gasî anîbu nî nîöm, kî nî ap mî lö gau hain auö nî nîöl gî, manö yuöm hagnab, ‘Hol aige gul, manö hag jî m nî l?’ ö gî nab.

33 Anîb u, nî nî aij gî mim. Nan kale gau magö nî halö arö gî mim, yîp aip auagnabim u, nîbi bî yad mî daimim rö lagöp.

* 14:26: Luk 9:23

³⁴ “Dö nan aij yabił u pen dö kal nıpe arnab u, kale nıhön gılo kauyan dö gınab?

³⁵ Dö anıbu rö, ud wög adıñ aka kılakıl hib au yulö nan magö ran aij gagnab. Dö anıbu rö wög ap mıdagöp; ud yuep rö nöp löp. Kale nıbi bı gası rımıd mıdainım gau, manö hagabin i rımıd lı nıñ aij gımim,” a ga.

15

Kaj sipsip ap ur ga (Mad 18:12-14)

¹ Pen bı dakıs udep gau abe, nıbi bı nan si nan naij gıla gau abe, Jisas manö hagab u nıñun, a göm, ap nıñ mıdeila.

² Pen bı Perisi gau abe, bı lo manö hag ñeb bı gau abe, Jisas nıp hag juöm hagla, “Nıpe nıhön gınıg bı nan si nan naij gıpal gau udöm, aip nan magö jım ñöl ñıñab?” ö gıla. *

³ Anıg hageila, Jisas manö ap hod rıköm kalıp haga,

⁴ “Bı kale ap, kaj sipsip ñıñjuöl unbö mamıd u (100) muk mıdeinab. Pen añı nıbö ap ur geinab u, rımnab dam mınöñ hañın hañın mıdöp gau löm, am kaj sipsip nıpe ur gınab u ulhai nıñ aj aj aj, nıp ulhai nıñ dam dam nıñ udnab. *

⁵ Kaj sipsip nıpe anıbu ulhai nıñ udöm, aij a gö nıñöl gı, ud sıduñ nıpe u adö lañ lınab.

⁶ Sıduñ lañ dap ram amöm, nıbi bı nıñeb nıpe gau, nıbi bı ram mınöñ alog nıpe gau, kalıp wıñ alöm, ap magum gınaböl hagnab, ‘Kaj sipsip yad

* 15:2: Luk 5:30 * 15:4: Esi 34:11,16; Luk 19:10

ur göp u, ulhai niŋ adog udpin u, köl yad aip miñ miñ gun,’ a gɨnab.

⁷ Anig unbö rö me, niɓi bi iru nöp gau, hon gi aij gun nan si nan naij gagpun, a göm, gasi niŋbal gau, kumi kabö adö laŋ au miɗpal gau niŋöm miñ miñ gagnaböl; pen niɓi bi aña ap, nan si nan naij gipin gau niñhön ginig anig gipin, a göm, arö geinab u, kumi kabö adö laŋ au niŋöm miñ miñ gɨnaböl.

Mani kabö magö ap ur ga

⁸ “Aka pen, niɓi ap mani silpa magö nipe unbö siɗun laŋ miɗeinab. Pen magö ap, ram raul miɗan gau agamiɗ ap lugeinab u, nipe niñhön gɨnabŋ Nipe hapö lau adö aulɨk löm, ulhai niŋ niŋ ka acip acip ɨk ɨk, kabö magö nipe anɨbu udnab.

⁹ Mani silpa magö nipe anɨbu ulhai niŋ udöm, aij a gö niŋöl gi, niɓi bi niñeb nipe gau, niɓi bi ram miñnön alog nipe gau, kalip wiñ alöm, ap magum gɨnaböl hagnab, ‘Kabö magö yad lugöp magö aña anɨbu, ulhai niŋ adog udpin u, köl yad aip miñ miñ gun,’ a gɨnab.

¹⁰ Anɨbu rö me, niɓi bi aña ap, nan si nan naij gipin gau niñhön ginig anig gipin, a göm, arö geinab u, kumi kabö adö laŋ au God ejol nipe gau niŋöm miñ miñ gɨnaböl,” a ga.

Ñi ap nap nɨp arɨk ara u, manö hod rɨköm haga

¹¹ Jisas manö anɨbu hagöm haga, “Bi ap ñi nipe miñhöp miɗeinab u.

¹² Ñi nipe hain u, ap nap nɨp hagnab, ‘Bapi, nan halip miñhöŋ hagpan gau, ud asɨk yɨp gau ke ñi,’ a gö, nap nan kalpe miñhöŋ gau ud asɨk ke ke ñinab.

13 Ñö, ñi nipe hain u magö ulep magö ap mîdöm, nap nan nîp ud asîk ña gau magöñhalö sîkim göm, mani udöm, dam ram mîñöñ mîlô gau arnab. Am anîb gau mîdöm, nîbi si nan naij gau göl gi, mani nan nipe ud arnab gau, halôwatö nîbi bi gau ñi pis ginab.

14 Anîg gö, mani nipe pis gö, ram mîñöñ anîbu kîyö kub yabiî lî nab. Pen nan magö rau ñîññîm mani ap mîdageinab.

15 Anîg gö, nipe amöm, bi ram mîñöñ anîbu nîbö nap kale ap hag nîñö, nîp kaj mukep wög u hag lî nab.

16 Pen nîp kîyö kub yabiî u lö gi mîdö mîdö, kaj mukmîdal womai hañ gau rîmnap ñîññam a ginab u pen nîbi bi rîmnap nîp nan magö ñagnaböl.

17 Pen gasî magö nipe nîñ ud arö gasî aij magö u auö hagnab, 'Bapi yad bi nîp wög gaböl gau, nan magö iru mîdöp. Yad aui mîdpin, yîp kîyö kub yabiî löp.

18 Anîb u, yad ram mîñöñ i arö gem, bapi mîdöp au kauyan ado gi amem, nîp hagnabin, "God amgö ilö adö nipe u gi naij gem, amgö ilö adö ne u gi naij gem, gîpin rö, *

19 ne yîp ñi yad a gi hagagmön. Yîp bi wög gi ñeb ne ap rö hag lîmön ginabin," a ginabin, a ginab.

20 Gasî anîbu nîñöm, bapi ram ado gi arnabin, a göm, hadnab. Am am am, nap nipe mîlô gau nîbö ñi nipe anîbu nîp yîjig nîññab. Nap ñi nipe nîñöm, nîp mög yabiî ginab. Nipe dip gi dö gi am

* 15:18: Sam 51:4

nɪp ud wabi göm, ud bom haluöm mulu ñiŋnab.

²¹ Nap anig gö, ñi hagnab, 'Bapi, God amgö ilö adö nɪpe u gi naij gem, amgö ilö adö ne u gi naij gem, gipin rö, ne yip ñi yad a gi hagagmön,' a ginab.

²² Nap pen, bi wög gi ñeb nɪpe gau kalip hagnab, 'Kale yinid nöp am wali mälö kub yad u dap nɪp yim ñimim, ñimagö nɪpe u rin li ñimim, ma rirup li ñimim, gim.

²³ Anig gimim, am kaj kau pi marep halin aij yabit u pak dam laube, min min göl gi nan kub ñinun.

²⁴ Ñi yad u böŋ nöp uma rö la u, pen mini nɪpe kauyan kamŋ midöp. Nöd nɪpe böŋ nöp hir ga u, pen mini nɪp adog udpin,' a ginab. Nap hagö, kale am kaj kau pi pak dapöm, nan magö laulö, min min ginaböl. *

²⁵ "Pen ñi nɪpe nöd u, wög adin gau gi aj arö göm, ado gi yöp ram söl au apöm ninab, cacin, mab ij paköm, kugom ralöm, min min göl gi mideinaböl.

²⁶ Anig geinaböl, nap bi wög gi ñeb nɪpe ap nɪp hag ninöm hagnab, 'Nihön gaböl?' ö ginab.

²⁷ Hageinab, hagnab, 'Namam hain ne umöb a göm ninöb u pen mini ado gi auö, nap kaj kau pi marep halin aij u pak lau ninöl gi min min gaböl,' a ginab.

²⁸ Hageinab, nɪp mulu kal yabit lugö, ram raul migan aragnab; höŋ au yan nöp mideinab. Nap pen höŋ amöm, auö ram raul migan arul, a göm, nɪp manö hain hain hagöm hagnab.

* 15:24: Ep 2:1,5

²⁹ Nap nipe manö hain hain hageinab pen ñi nöd nipe hagnab, ‘Yad manö ne hagpan rö pör nöp hain gem, bi nagı wög gep ne rö midem, wög nöp pör pör gınö gınö mi iru yabıt nöp lugöp. Pen yıp kaj meme pi ap ñö, mideimam yad gau aip pak lau ñıjun miñ miñ gagpun.

³⁰ Pen ñi ne anıbu, nan nıme li ñına gau damöm, nıbi si nan gau göm gi ñıj yu haköm auub, nıp mög nıjmon, kaj kau pi marep haın aij yabıt u pakpan!’ a gınab.

³¹ Anıg hageinab, nap ñi nipe nöd nıp hagnab, ‘Hol apıl pör midpul rö, nan yad gau magörhalö ne udnabön.

³² Namam hain ne u böj nöp uma rö la u, pen miñi nipe kauyan kamıj midöp. Nıpe böj nöp hir ga u, pen miñi nıp ulhai nıj adog udpin. Anıb u me, hon miñ miñ gun,’ a gınab,” a ga.

16

Bı wög abadep bı u, manö hod riköm haga

¹ Jisas bı nipe gau kalıp haga, “Bı kub nan iru midnab ap, bı nan nipe abad middep bı ap hag lö, nan nipe gau abad mideinab. Pen bı kub u, manö ap nıjnab, bı nan nipe abad midnab anıbu, nan nipe gau hałowalö gınab.

² Bı kub manö anıbu nıjöm, nıp wiñ alö aueinab hagnab, ‘Nan yad gau abad mid aij gagpan u, yıp hag ñılö nıjbin. Anıb u, ne ammön, nan yad aigeg midöp gau magörhalö wö ral nıj aij gımön, nıbi bı gau kalıp nan naböj yad aigeg midöp gau magörhalö wö ral nıj aij gımön, ap

yip hag ñimön, wög yip gipan u hainö gagnabön,' a gïnab.

³ Hageinab, bï nan nipe abad mïdep anïbu, an nipe gau nöp gasi iru niñöm hagnab, 'Bï kub u yip hag yunig gab u pen yad niñhön gïnamŋ Yad bï pïdön mïdagpin rō, mïnōŋ bïniŋ jō gïnam rō lagöp. Nïbi bï rïmnap nan kale u asib hag gi ñiñeinabin u, yip nable gïnab,' a gïnab.

⁴ Pen hainö gasi niñ aij göm hagnab, 'Yad niñhön gïnam u uri niñbin. Adö anïbu gïnö, hainö bï kub yad yip hag yunab ñin u, nïbi bï rïmnap yip udlō, ram kale au han mïdeinabin,' a gïnab.

⁵ Anig hagöm, nïbi bï rïmnap kalip bï kub nipe nan nabōŋ mïdeinab gau wiñ alnab. Wiñ alō, bï nōd aunab u nïp hagnab, 'Ne bï kub yad nan nabōŋ aigeg mïdöp?' ö gïnab.

⁶ Hageinab hagnab, 'Wel ñiñeb dïlam ñinjuöl añi ap,' a gïnab. Hageinab hagnab, 'Diker i ud, yinid asikmön dïlam unbö sïduŋ laŋ kali kliñ rik,' a gïnab. Hageinab, hagnab rō nöp gïnab.

⁷ Hainö bï ap aueinab, hagnab, 'Ne bï kub yad nan nabōŋ aigeg mïdöp?' ö gïnab. Hageinab hagnab, 'Wid beg ñinjuöl unbö mamid u,' a gïnab. Hageinab hagnab, 'Diker i ud, yinid asikmön beg ñinjuöl mïhau mïhau kali kliñ rik,' a gïnab. Hageinab, hagnab rō nöp gïnab.

⁸ Anig geinab, hainö bï kub nipe u niñöm hagnab, 'Bï nan yad abad mïdep bï anïbu, gasi niñ aij göm, niñhön niñhön gem mïd aij gïnabin a göp u, nipe gi aij göp,' a gïnab. Anib u niñim. Nïbi bï mïnōŋ nabōŋ adö it i gasi niñbal gau hagpal, 'Miñi aigöl gun hainö asik mïdep hon u mïd aij

gɪnɪm?' ö göm, gasɪ u nɪŋöl gɪ gɪlō arab. Pen mailō aij nɪŋbal nɪbi bɪ gau, anɪg unbō rō nöp gɪlō arböp u aij.

⁹ “Mani nan mɪnönj nabönj ɪl i mɪdöp gau, nɪbi bɪ rɪmnap gau ñɪbe me, hainö nan anɪb gau bönj nöp pɪs gɪnab ñɪn u, God ram mɪnönj pör mɪdep nɪpe au kalöp hag wɪhai udnab.

¹⁰ Mani nan pro ap, nɪbi bɪ ap ñɪmagö adö u ɪlöl, abad mɪd aij gɪnab u, nan kub gau ñɪlöl, u rō nöp gɪnab. Pen mani nan pro ap, nɪbi bɪ ap ñɪmagö adö u ɪlöl, abad mɪd aij gagnab u, nan kub gau ñɪlöl, u rō nöp gɪnab. *

¹¹ Pen kale mani nan mɪnönj nabönj adö ɪl i mɪdöp u udmim, pir aldim, abad mɪd aij gagnabim u, bɪ an kalöp nan aij yabɪl adö laŋ nɪbö ñɪnab?

¹² Bɪ ap mani nan nɪpe ud ñɪmagö adö kalöp ɪnab u, kale pir aldim, abad mɪd aij gagnabim u, bɪ an mani nan kalöp ke ñɪnab?

¹³ Bɪ aɪɪ ap, bɪ kub mɪhöp kalɪp wög gɪnɪm rō lagöp. Bɪ mɪhönjöl kalɪp wög gɪnab u pen nɪpe bɪ kub ap nɪp mɪdmagö löm, bɪ ap nɪp mɪdmagö lagnab. Aka bɪ kub ap nɪp mɪdmagö löm, bɪ ap nɪp mɪdmagö lagnab. Unbō rō, kale mani nan gau nan aij yabɪl a gɪmim nɪjeinabim u, God nɪp wög gɪpim u arö gɪmim rō löp,” a ga. *

¹⁴ Bɪ Perisi gau, gasɪ kub kale mani adö u nöp nɪŋmɪdal u me, Jisas manö haga u nɪŋöm mɪhol göm hag jula.

¹⁵ Hag jueila, kalɪp haga, “Kale nɪbi bɪ amgö ilö adö u, hon nɪbi bɪ aij mɪdpun, a gɪpim u, pen God

* **16:10:** Luk 19:17-26 * **16:13:** Mad 6:24

hibur gasi midmagö an kalöp dan niñöb. Nan nibi bi niñlö aij göp gau, God niñö nan naij rö löp. *

¹⁶ “Jon bi ñig pak ñeb auaga ñin u, lo manö kalı kılın rıkla u abe, bi God manö hagep manö kalı kılın rıkla u abe haglö, nibi bi niñöm, adö anıbu gılö armıdöp. Pen Jon aua ñin u rıkö, God nibi bi udöm abad mideinab manö aij u haglö, nibi bi niñöm kale magöñhalö adö anıbu nöp arun, a göm, klö göm gılö arab. *

¹⁷ Kumi kabö adö lañ abe minöñ naböñ il i abe ur ginim rö löp, pen lo manö u adıñ pro ap ur ginim rö lagöp. *

¹⁸ “Pen, bi ap nibi udöm arö göm, am nibi hain nibö ap udnab u, nibi si udnab. Pen bi ap uraköm, nibi u, bi udöm arö ginab nibi anıbu, udnab u, nıpe u rö nöp nibi si udnab.

Bı mani halö bı ap aip, Lasaras aip

¹⁹ “Bı ap mani nan nıpe iru yabıl midmidöp. Nıpe walıj aij aij nöp yımöm, nan ñıñeb aij aij nöp ñıñmidöp.

²⁰ Pen ram ajöñ il goı nıpe au, bi use use halö nan midagmidöp bı ap dap lılö midmidöp. Hib nıpe Lasaras.

²¹ Gası nıpe u nöp niñöm, ‘Bı nan iru midöp i nan ñıñö, nan naböñ naböñ abañ mo gai i lagnab u, yad ñıñnabin kıyö lagnab,’ a göm, niñmidöp. Pen kain gau apöm, wös nıpe gau batö gı ñıñmidal.

* **16:15:** Mad 23:28; Luk 18:9-14

* **16:16:** Mad 11:12-13

* **16:17:** Mad 5:18

22 Hainö bi yigön anibu uma. Nipe umö, ejol gau apöm, níp dam ram m+nöñ adö lañ au amöm, Ebrahim böñ nipe lau lö nan kub ññña. Pen bi gep anibu abe umö, rigöl gila.

23 Bi gep anibu umöm, am mab ke inab yañ au, níp ilön kub yabit gö nññöl gi midmidöp. Pen midöm gilañ gi nñña, Ebrahim Lasaras aip ke ke au lañ midailö.

24 Nññöm, wiñ al hagöm haga, 'Bapi Ebrahim, yíp mög nññmön, Lasaras níp hagö, ññmagö mälö nipe ap ñig ap rauöm, dap añab yíp u ud nññö, yíp hain gañ. Mab u inöm, yíp ilön kub yabit göp,' a ga.

25 Hageia, Ebrahim haga, 'Ñññ nöñ! M+nöñ naböñ adö il yañ midmidan ñññ u, ne nan aij aij ne udmidan, pen Lasaras nan naij naij nöp udmidöp. Pen mññi ram m+nöñ i, nipe hain aij midö nññöl gi, nöp ilön kub gab.

26 God nipe moñ kub yabit añ i gi la u me, hon nñbi bi böñ lai rañ gun böñ lau nun rö lagöp; pen kale böñ lau rañ gñmim böñ lai aumim rö lagöp,' a ga.

27 Hageia, bi anibu haga, 'Anig hagpan rö, Lasaras níp hagmön, nipe bapi yad ram amöm,

28 mam yad unbö mamid u kalip manö klö yabit hagö, ram m+nöñ ilön ke naij pör nöp göp aui auagöl,' a ga.

29 Hageia, Ebrahim haga, 'Mosís abe, bi God manö hagep bi gau abe, manö kalí klññ ríkla u nññöl,' a ga.

30 Hageia, haga, 'Bapi, anig gagnaböl; pen nñbi bi ap umöm uraköm, am hageinab me, nññö hagöp, a göm, nan si nan naij gñpal adö u, nññön

gɪnɪg anɪg gɪpun, a göm, arö gɪnaböl,' a ga.

³¹ Hageia, Ebrahim haga, 'Kale Mosıs abe, bɪ God manö hagep bɪ gau abe, manö kalɪ kliñ rɪkla manö anɪbu nɪŋagpal rö, bɪ ap umöm uraknab u, kale u rö nöp nɪŋagnaböl,' a ga," a ga.

17

*Nan si nan naij gep magö u
(Mad 18:6-7; Mak 9:42)*

¹ Jisas bɪ nɪpe gau kalɪp haga, "Bɪ ap aka nɪbi ap nagɪ naij adö u göm, nɪbi bɪ rɪmnab kalɪp gasɪ ñö, kale abe nagɪ naij adö anɪbu göm ap lug paknaböl. Nagɪ adö anɪbu nöd gɪmɪdal, mɪñi gɪpal, hainö u rö nöp gɪnaböl. Pen nɪbi bɪ kale gasɪ naij ñɪnaböl gau, kale ilön unbö ke yabɪt udnaböl.

² Pen bɪ ap aka nɪbi ap, ñɪ pai gau añɪ ap anɪg gɪnɪg gɪnab u, nɪp kabö kub wid paib jakep kabö ap, uŋam u halö nagɪ lɪ rɪbɪköm, dam ñɪg solwara yublap u aij. Nɪhön gɪnɪg: nɪpe kamɪŋ mɪdöm, ñɪ pai ap nɪp gö ap lug paknab u, ilön kub yabɪt udnab.

³ Anɪb u, kale ke gasɪ nɪŋ aij gɪmim gɪmim.

"Nañɪn namam ne ap nan si nan naij gainɪm, nɪp sɪlɪk hagpe, nɪhön gɪnɪg anɪg gɪpin, a göm, gasɪ nɪŋeinab u, gɪ naij ga anɪbu nɪŋmim arö gɪmim.*

⁴ Nan kalöp rö rɪmnab gɪ naij göm, hainö apöm, nɪhön gɪnɪg anɪg gɪpin, a göm, hageinab u, nan naij ga anɪbu nɪŋmim arö gɪmim. Pen ñɪn añɪ ap, anɪg gö gö unbö mudun jɪŋ u gɪnɪm u, u rö nöp nɪŋmim arö gɪmim," a ga.

* 17:3: Mad 18:15

Niŋ udep magö u

⁵ Jisas aniŋ hageia, bi manö nipe ud arep gau hagla, “Ne hanip gö, niŋ udep magö hon kub giŋim,” a giŋla.

⁶ Hageila, Jisas kalip haga, “Niŋ udep magö kub wasö, niŋ udep magö kale mab masded magö pro yabiŋ u rö nöp mideinab u, kale mab aniŋbi, iŋ halö ju niŋ solwara aŋ au daŋ ran midai, a giŋim hagpe, hagnabim rö giŋab. * ”

Bi wög gi ñeb ap wög nipe

⁷ “Kale gasi niŋhön niŋbimŋ Bi wög gi ñeb bi ap minöŋ naböŋ binig ral piŋ göm, aka kaj sipsip muk piŋ göm, ado gi ram auö, bi nap nipe u niŋ manö niŋhön hagnabŋ ‘Nöp kiŋyö löp u, ne aui asiŋkmön nan magö ñöŋ,’ a giŋab aka?”

⁸ Wasö. Aniŋ hagagnab. Nipe hagnab, ‘Waŋiŋ udö auö, dip nagŋ u piŋ limön, niŋ nan yad gau dap ñö niŋnam, hainö niŋ nan ne gau ñöŋ,’ a giŋab.

⁹ Kale gasi niŋhön niŋbimŋ Bi wög gi ñeb aniŋbu, bi kub hagnab rö geinab u, bi kub manö aij riŋmnap niŋ hagnab akan Wasö. Bi wög gi ñeb nipe midöp u me, hagnab rö giŋab.

¹⁰ Aniŋ unbö rö me kale. God kalöp wög hag linab rö, gi piŋ giŋim, hagnabim, ‘Hon niŋbi bi wög gi ñeb aij wasö. Nan adö ap ke gagpun; wög hon ke gep u rö nöp giŋpun,’ a giŋabim,” a ga.

Bi unbö siŋduŋ laŋ wös giŋsa la gau, Jisas gö, kamŋ la

* 17:6: Mad 17:20; 21:21

¹¹ Jisas Jerusalem arnam a göm, ram m+nöñ Sameria i, ram m+nöñ Galili lödan an au g+dan am am,

¹² ram r+ig aglö ap ajö n+ñöl g+, b+ wös g+sa la unbö s+duñ lañ, n+p nable paköm, ke ke au dan m+dom,

¹³ meg magö dap ranöm hagla, “Jisas, B+ Kub, han+p mög n+ñmön,” a g+la. *

¹⁴ Hageila, kal+p haga, “Kale ammim, b+ God n+p nan sabe gep gau kal+p hañ kale gau yam-mim,” a ga. An+g hagö, kale amöm, adan an au arlö n+ñöl g+, kal+p kam+ñ la. *

¹⁵ Pen kal+p an+g göl kam+ñ lö, b+ Sameria n+bö ap, n+p kam+ñ la u n+ñöm, manö kub hagöl g+, God hib u hagö adö arö n+ñöl göm,

¹⁶ ado g+ apöm, Jisas m+deia söl ma it au lug paköm, mulu ad+ñ n+pe g+yan g+ m+nöñ yan n+ñöm, Jisas n+p aij a ga.

¹⁷ N+pe an+g gö, Jisas haga, “Yad gas+ n+ñbin e, b+ unbö s+duñ lañ kam+ñ löp u, pen b+ unbö aj+p lañ gau mai?

¹⁸ B+ r+imnap n+hön g+n+g auagpalñ B+ m+lö gau n+bö, b+ Juda wasö u nöp apöm God n+p aij a göp ar?” a ga.

¹⁹ Jisas an+g hagöm b+ an+bu n+p haga, “Jisas y+p gö kam+ñ l+nab, a g+mön, n+ñ udpan rö, nöp kam+ñ löp aru,” a ga.

*God n+bi b+ udöm abad m+deinab
(Mad 24:23-28)*

²⁰ Pen ñ+n ap b+ Perisi gau Jisas n+p hag n+ñöm, “God n+bi b+ udöm abad m+deinab ñ+n an+bu ñ+n

* 17:13: Lep 13:45-46 * 17:14: Lep 14:2-3; Jon 3:3; 18:36

mai aunab?” ö gıla. Hageila, Jisas haga, “God nıbi bı udöm abad mıdeinab, a gıpım anıbu, kın rımnab gau, nıbi bı abad mıd mıd, nıı aij gılö gılö, hainö kın kale auö, nıbi bı nıp amgö nııöm, urı auöp, a gıpal, unbö rö gagnab.

21 ‘Mıdöp i,’ aka ‘Mıdöp dan,’ hagagnaböl. Nıhön gıııg: nıpe agamıı apöm, an kalöp aui hadö mıdöp,” a ga.

22 Anıg hagöm, bı nıpe gau kalıp haga, “Hainö gau, Bı Nı nıpe auö nıp nııun, a gımım, mıdmagö kalöp bıg nılöp nöp mıdnab, pen nıp nııagnabım.

23 Nıbi bı rımnab kalöp hagnaböl, ‘Mıdöp i,’ aka ‘Mıdöp dan,’ a gıııaböl u pen manö anıbu nııö hagpal, a gımım, gı dö gı ammım, kalıp aıp aragmım. *

24 Nıhön gıııg: Bı Nı nıpe aunab nıın u, aııım aııım udöm, mailö mılöbö aröp nııbal u rö aunab.

25 Pen kale nıbi bı mıııı mıdpım gai i, Bı Nı nıpe nıp ıru nııımım, nıp udagmım, nıp marö kub yabıl nıııabım.

26 Bı Nı nıpe aunab nıın anıbu, hadame nöp Noa mıdeia nıın u ga rö, gıııab.

27 Noa mıdeia nıın u, nıbi bı gau nan magö nııöl gı, nııg nııöl gı, nıbi pen pen nıl gı, gı mıdlö nııöl gı, Noa amılap apılap nııg magıb kub raul mııan arlö nııöl gı, möı asad kub yabıl alabın, a gö, nııg ul apöm nıbi bı gau kalıp magöııhalö ud yuö yuö umhakla.

28 Pen bı Lod mıdeia nıın u, Sodom nıbi bı gau u rö nöp nan nııöl gı, nııg nııöl gı, nan gau sıkim

* 17:23: Mak 13:21; Luk 21:8

göl gî, nan wög adîŋ gau göl gî, ram göl gî, gî mîdlö nîŋöl gî, *

²⁹ Lod ram mînönŋ anîbu arö göm, ram mînönŋ mîgan ap ke arö nîŋöl gî, magö anîbu nöp, mab mîŋaŋ kub kumi kabö adö laŋ nîbö apöm, Sodom nîbi bî kalîp magöŋhalö in habîk ñîŋ ara.

³⁰ Bî Ñî nîpe aunab ñîŋ u, anîg unbö rö nöp gînab.

³¹ “Ñîŋ anîbu, nîbi bî ram adö laŋ mîdaiöl u, nan kale ram raul mîgan yaŋ mîdöp u udnîg ram raul yaŋ aragnaböl. Pen nîbi bî wög adîŋ gau ajaiöl gau, nan rîmnap udnîg ado gî ram aragnaböl. *

³² Lod nîbin nîp ga adö u nöp gasî nîŋmim, nîŋ aij gîmim.

³³ Nîbi bî an, yad ke nîŋ aij gem kamîŋ mîdeinabin a göm nîŋnab u, umnab; pen nîbi bî an, Krais manö aij hagöp rö wög nîp gî damem umnabin a göm nîŋnab u, kamîŋ mîdeinab. *

³⁴ Kalöp hagabin, ñîŋ anîbu sîböŋ yaŋ bî mîhöp abañ adö añî ap haneinabil u, ap udem, ap arö gînabin.

³⁵ Pen nîbi mîhöp wid magö pa jö ma jö ługaług geinabil u, ap udem, ap arö gînabin.

³⁶ Bî mîhöp wög adîŋ gau wög gî mîdeinabil u, ap udem, ap arö gînabin,” a ga.

³⁷ Jisas anîg hageia, kale hagla, “Bî Kub, manö hagabön anîbu, ram mînönŋ mai anîg gînab?” ö gîla.

* **17:28:** Jen 18:20; 19:25 * **17:31:** Mad 24:17-18 * **17:33:** Luk 9:24

Hageila, Jisas haga, “Wal wayöŋ ap umöl m+deinab au, yaur gılgalö n+ŋöm ap s+baibai g+naböl,” a ga.

18

B+ manö ud as+kep ap, n+bi adu ap

¹ Jisas, b+ yad gau gas+ iru n+ŋagöl, God n+p sabe göl g+ nöp m+daiöl, a göm, kal+p manö ap manö hod r+köm haga, *

² “Ram m+nöŋ ap, b+ kub manö ud as+kep b+ ap m+deinab. Pen b+ an+bu, God n+p gas+ u n+ŋagöm, n+bi b+ gau kal+p mög n+ŋagnab.

³ Pen n+bi adu ram m+nöŋ an+bu n+bö ap, pör nöp apöm n+p hagnab, ‘B+ kołmał yad ap manö hal+p u n+ŋmön,’ a g+nab.

⁴ An+g hagnab u pen b+ manö ud as+kep b+ kub an+bu manö n+pe u udagnab. Pen n+bi adu an+bu, n+pe pör pör apöm hag n+ŋ gö gö, hainö b+ kub an+bu hagnab, ‘Yad God n+p p+ñ+ŋ gagpin; n+bi b+ gau kal+p mög n+ŋagpin;

⁵ pen n+bi kaŋ+ł i y+p pör pör apöm hag n+ŋ gö gö y+p iru göp u me, yad am manö kub an+bu n+ŋnam,’ a g+nab,” a ga.

⁶ B+ Kub an+g hagöm haga, “B+ manö ud as+kep an+bu n+bi b+ mög gaga, pen n+pe manö n+hön haga u n+ŋ aij g+mim.

⁷ Kale gas+ n+hön n+ŋbimŋ God n+pe n+bi b+ n+pe ke hag löp gau, s+do aŋ s+bön yaŋ n+p sabe geinaböl u, manö kal+p n+ŋöm mög n+ŋagnab, a g+mim, n+ŋbimŋ Kale m+łö padö abadnaböl, a g+mim, n+ŋbim?

* 18:1: Kol 4:2; 1De 5:17

8 Yad kalöp hagabin, nipe manö hagnaböl anibu niñöm, kalip mög niñöm, yiñid nöp bi kołmał kale gi naij ginaböl gau adan pił ginab. Pen Bi Ni nipe m+ñöñ naböñ il i ado gi aunab niñ u, niñi bi r+mnab n+p niñ udöl gi m+deinaböl aka wasö?” ga.

B+ Perisi ap, bi dak+is udep ap

9 Niñi bi r+mnab, hon niñi bi aij, niñi bi r+mnab gau niñi bi naij, a göm, niñla rö, Jisas kalip manö ap manö hod r+köm haga,

10 “Bi Perisi ap, bi dak+is udep ap, God n+p sabe giñig, God sabe gep ram u arnabil.

11 Bi Perisi anibu, añ nipe gau nöp God n+p sabe göm hagnab, ‘Nöp aij yabił a gabin. Yad bi r+mnab giñal rö, nan aij iru nöp udem, nan si udem, niñi si udem, gagpin. Yad bi dak+is udep inbö i rö wasö.

12 Wik pör pör, niñ m+höp nan magö niñagpin halö. Pör nan yad unbö siñduñ lañ udem, nöp añi niñbö ap niñbin,’ a ginab. *

13 Pen bi dak+is udep anibu, n+p nable gö, kumi kabö adö lañ niñagöm, ke ke au dañ ubör yiñhöñ göm, pabił nipe ke paköm, gasi iru niñöm hagnab, ‘God, yad bi nan si nan naij giñpin u, yiñ mög niñmön,’ a ginab. *

14 Kalöp hagabin, bi dak+is udep u anig hagö, God n+p, nan si nan naij giñpan u niñem arö ginabin, a ginab. Pen bi Perisi u n+p God anig hagagnab. Niñhön giñig: niñi bi hib kale ke dap rannaböl gau, God gö ap lug paknaböl. Pen niñi

* 18:12: Ais 58:2-3; Mad 23:23 * 18:13: Sam 51:1

bî ana udnaböl gau, God gö kale hib mîdeinab,”
a ga. *

Jisas ñî pai pro gau kalîp ud niŋa
(*Mad 19:13-15; Mak 10:13-16*)

¹⁵ Nîbi bî gau, Jisas ñî pai pro hanîp gai i ud niŋaŋ a göm, daueila. Jisas kalîp ud niŋö niŋöl gi, bî nîpe gau anîg gajal u niŋöm, nîbi bî anîb gau kalîp siŋik hagöm hagla, “Kale unbö gagmim,” a gîla.

¹⁶ Jisas pen ñî pai anîb gau wiñ alö aueila, bî nîpe gau kalîp haga, “Nîhön giŋig kalîp anîg hag gabimŋ Ñî pai pro anîb gau arö giŋe yîp aulan. God nîbi bî udöm kumi kabö adö laŋ abad mîdeinab u, ñî pai pro anîb gau rö mîdeinaböl,” a ga.

¹⁷ God Manö hag ñöm anîg göl mîdöp a geinaböl u, ñî pai pro gau God Manö anîbu niŋöm, yîŋid niŋ udnaböl. Anîb u, yad kalöp niŋö hagabin, nîbi bî ñî pai pro yîp niŋ udpal rö, niŋ udeinaböl gau, God kalîp udöm abad mîdeinab. Pen nîbi bî ñî pai pro yîp niŋ udpal rö, niŋ udageinaböl gau, God ram mînön nîpe au aragnaböl. *

Juda bî kub ap nan iru mîdeia
(*Mad 19:16-22; Mak 10:17-22*)

¹⁸ Juda bî kub ap Jisas mîdeia au apöm haga, “Bî manö hag ñeb bî aij yad. Yad nîhön gem, pör mîdep u udnam?” ö ga. *

¹⁹ Hageia, Jisas haga, “Yîp nîhön giŋig, ‘Bî aij,’ a giŋan? Nîbi bî ap aij mîdagöp; God añî me Bî aij mîdöp.

* 18:14: Mad 23:12 * 18:17: Mad 18:3 * 18:18: Luk 10:25

20 Pen ne God lo manö u n+ñban: ‘N+bi si b+ si gagmim; wip alagmim; nan si udagmim; manö kub hagnaböl gau am manö piral hagagmim; name nap hagmil adö u nöp n+ñmim, hain g+mim,’ ” a ga. *

21 An+g hageia, b+ an+bu haga, “Yad ñ+ pro nöp rikem, lo manö adö an+ b+ gau magöñhalö g+ dap dap, m+ñi ñ+n i u rö nöp g+ m+dpin,” a ga.

22 Jisas manö an+bu n+ñöm haga, “Nan añ+ ap nöp gagpan. Nan ne gau magöñhalö s+kim g+mön, mani udmön, n+bi b+ mög gep rö gau kal+p ñ+mön me, m+d aij gep ne u m+deinab God ram m+nöñ kumi kabö adö lañ au. Hagpin rö g+mön, aumön, yad aip ajaiul,” a ga.

23 Juda b+ kub an+bu, mani nan n+pe gau iru nöp m+deia rö, Jisas manö an+bu hagö, nan n+pe hib gö, gas+ m+lö la.

24 Gas+ m+lö leia u, Jisas n+p n+ñöm haga, “N+bi b+ nan iru m+deinab gau, u+ham yab+ God n+bi b+ n+pe m+dlö, kal+p udöm, ram n+pe au abad m+dnab.

25 Kaj kamel gau kal+ mauöt nag+ yubal m+gan u arn+g, u+ham arnaböl u pen n+bi b+ u+pö k+no nan gau iru nöp m+döp gau, God ram m+nöñ n+pe u u+ham yab+ arnaböl,” a ga.

26 An+g hageia, n+bi b+ m+deila gau hagla, “Manö hagabön an+bu, God n+pe n+bi b+ ap ud kam+ñ yun+m rö lagöp aka n+hön?” ö g+la.

27 Hageila, Jisas haga, “Adö r+mnab n+bi b+ göl rö lagöp u pen God n+pe g+n+g, g+n+m rö nöp löp,” a ga.

* 18:20: Eks 20:12-16; Dud 5:17-20

28 Anig hageia, Pida haga, “Nöŋ! Ram nan hon gau magönhalö arö gun, nöŋ aip nöŋ se gi ajmidun,” a ga.

29 Hageia, Jisas kalip haga, “Kalöp niŋö hagabin, niŋi bi, God manö aij nipe u ud ajaiun, a göm, ram, niŋin, niŋmam, niŋme nap, niŋi pai kale gau arö ginaböl gau, God kalip hauŋ gagnab.

30 Miŋi midpun niŋin an i, God nipe kalip abad mid aij gö, nan kale gau, niŋi bi kale gau iru nöŋ mideinab. Pen niŋin hain u, nipe aip pör pör nöŋ mideinaböl,” a ga.

Jisas kauyan, “Yip al pak lilö, umem uraknabin,” a ga

(Mad 20:29-34; Mak 10:46-52)

31 Jisas bi nipe unbö miŋan lan kalip dam goŋ gau amöm haga, “Niŋim. Miŋi Jerusalem arabun. Amjaknabun u, Bi Niŋi nipe nip, God manö hagep bi gau hadame nöŋ God Manö u kal i kliŋ riköm hagla rö nöŋ ginaböl. *

32 Nip udöm, bi Juda wasö gau niŋmagö adö kalip lilö, nip hag juöm, niŋlon löŋ göm, kiŋu alöm, nag i ud paköm, böŋ nöŋ al pak linaböl. *

33 Pen niŋin miŋhöp midöm, ruö niŋin miŋhau niŋan u kauyan uraknab,” a ga.

34 Pen Jisas anig hageia, bi nipe gau gas i piral hiŋknim rö lagö, manö hagab adö u, a göm, niŋagla. *

Jisas bi amgö we ga u gö, amgö niŋi niŋa

(Mad 20:17-19; Mak 10:32-34)

* 18:31: Luk 24:44 * 18:32: Luk 9:22,44 * 18:34: Mak 9:32

³⁵ Pen hain, Jisas am Jeriko amjakö nîjöl gi, bi amgö we ap mîdeia. Bi anîbu nîpe adan goî au asîk mîdöm, mani nan ñim, a göm, asîb gi mîdeia.

³⁶ Nîbi bi iru nöp manö hag padilö nîjöl gi, nîbi bi rimnap kalîp hag nîjöm haga, “Nîhön gaböl?” ö ga.

³⁷ Hageia hagla, “Jisas bi Nasared nîbö u apöm padiab,” a gîla.

³⁸ Anîg hageila, nîpe wiñ kub alöm haga, “Jisas, Depid Ñî nîpe, yîp mög nîjmön!” a ga.

³⁹ Hageia, nîbi bi padieila gau nîp hag göm hagla, “Nîhön gînîg ap ranabön? Agamîj mîd!” a gîla. Anîg hagla u pen nîpe agamîj mîdageia. Wiñ kub yabîl alöl gi haga, “Jisas, Depid Ñî nîpe, yîp mög nîjmön!” a ga.

⁴⁰ Hageia, Jisas nîjöm pîdöŋ göm, nîbi bi gau kalîp haga, “Paŋîd söl aui dauim,” a ga. Hagö, paŋîd daueila haga,

⁴¹ “Nöp nîhön gînam?” ö ga.

Hageia haga, “Bi Kub, yîp gö amgö magö u kauyaŋ nîjîŋ,” a ga.

⁴² Hageia, Jisas nîp haga, “Jisas yîp gö, amgö magö ñîl nîjnabin, a gîmön, gasî nîj udpan rö, amgö magö ñîl nöŋ,” a ga.

⁴³ Hagö, magö anîbu nöp amgö ñîl nîjöm, God hib nîpe u hagö adö arö nîjöl göm, Jisas areia au hain ga. Nîbi bi magöŋhalö Jisas ga anîbu nîjöm, God hib nîpe u haglö adö ara.

19

Sakias, bi dakîs udep ap

¹ Jisas Jeriko amöm, anîb au ap padia.

² Pen Jeriko au, bɪ mani nan gau iru mɪdmɪdöp ap, bɪ dakɪs bɪ udmɪdal gau kalɪp magöŋhalö abad mɪdmɪdöp. Hib nɪpe Sakias.

³ Jisas daun aŋ au padiö nɪŋöl gɪ, nɪbi bɪ iru nöp ap nɪŋnɪg geila. Sakias nɪpe bɪ ulep magö u me, Jisas bɪ aigale bɪ rö mɪdöp u nɪŋɪn, a göm, nɪŋa u pen nɪŋaga.

⁴ Anɪg gö, nɪpe nöd gɪ dö gɪ am mab ur ap ran adö laŋ amöm, Jisas auaia padö jɪŋ nɪŋöl gɪ mɪdeia.

⁵ Jisas pen mab ran mɪdeia ɪl anɪb au apöm, gɪlaŋ gɪ nɪŋöm, Sakias nɪp haga, “Sakias, ne yɪŋɪd ɪl i lug! Mɪñi am ram ne u aip mɪdeinabin,” a ga.

⁶ Hageia, Sakias ɪl yaŋ lugöm, mɪñ mɪñ göl gɪ, Jisas nɪp uɭ gɪ dam ram nɪpe ud ara.

⁷ Nɪbi bɪ gau ga anɪbu nɪŋlö mulu lugö hagla, “Bɪ anɪbu am bɪ nan si nan naij göp ram u hannɪg arab,” a gɪla. *

⁸ Pen Sakias uraköm, Jisas nɪp haga, “Bɪ Kub, ne nöŋ! Mɪñi nan yad gau nɪme lɪ böŋ u lem, böŋ u nɪbi bɪ mög gep rö gau kalɪp ñɪnabin. Pen yad nöd pir alem, nɪbi bɪ rɪmnap nan kale si udnö rö löp gau pen ñɪnabin, a gem, nan añɪ ap si udnö rö, pen mɪhau mɪhau ñɪnabin; pen nan mɪhöp si udnö rö, pen unbö raleb jɪŋ u ñɪnabin. Anɪg gɪ dam dam magöŋhalö naböŋ ral pɪs gem, arö gɪnabin,” a ga. *

⁹ Hageia, Jisas haga, “Bɪ i Ebrahim ñɪ nɪpe ap. Uri God nɪpe yam ram aui hanbal nan si nan naij gɪpal gau nɪŋöm arö göm ud kamɪŋ yuöp. *

* 19:7: Luk 15:2 * 19:8: Eks 22:1; Nab 5:6-7 * 19:9: Ap 16:31; Luk 13:16

10 Bî Ñî nîpe aua u, nîbi bî hir gîpal gau, kalîp ulhai nîjem ud kamîŋ yunam, a gôm, aua,” a ga.
*

Bî unbö sîduŋ laŋ mani udla u, manö hod rîkôm haga

(Mad 25:14-30)

11 Pen nîbi bî anîb gau, Jisas me, Bî Kub pör abad mîdpun u, Jerusalem arö, nîp kiŋ hag lîno, hanîp abad mîdö, mîd aij yabîl gînabun, a gôm gasî u nîŋla. Jisas, gasî kalpe nîŋla anîbu, ke nîŋöm, kalîp manö ap halö hod rîkôm haga.

12 Jisas manö hod rîkôm haga, “Bî kub ap, bî kub abad mîdep yad mîdöp au arnö, yîp kiŋ hag lö, ado gî apem, nîbi bî ram mînön yad gai i kalîp kiŋ abad mîdeinam, a gôm, ram mînön mîlö kub gau arnab.

13 Pen nöd bî wög gep nîpe unbö sîduŋ laŋ kalîp wiñ alö aueinaböl, bî kub nîpe kabö magö gol aŋî aŋî ke ke nîme löm hagnab, ‘Mani ñabin i udmim, sîkim gî ado malo gîmim, iru ud lîmim; hainö yad kauyaŋ aunabin,’ a gînab.

14 Anîg hagöm arnab u, pen nîbi bî ram mînön nîpe abad mîdeia gau, nîp mulu lugö nîŋöl gôm, bî rîmnap hag yulö, hain amöm, bî kub yabîl u nîp hagnaböl, ‘Bî anîbi nîpe kiŋ hon mîdagnab,’ a gînaböl.

15 “Pen bî kub yabîl u manö kale u udagöm, bî kub anîbu nîp kiŋ kale hag lînab. Anîg gö, nîpe kauyaŋ ado gî apöm, bî wög gî ñeb nîpe gau kalîp wiñ alö aueinaböl, kiŋ kale u hagnab, ‘Kabö magö

* 19:10: Luk 15:4; Jon 3:17; 1Di 1:15

gol ñîbin gau, kale ud sîkim gî ado malo gîmim, pen aigöl gî udpim?’ ö gî nab.

¹⁶ Hagö, bî nöd u apöm hagnab, ‘Bî kub, kabö magö gol añî yîp ñîna u, sîkim gî ado malo gem, pen unbö sîduñ lañ kabö magö gol udpin,’ a gî nab.

¹⁷ Hageinab, bî kub nîpe u hagnab, ‘Ne gî aij gîpan. Nan pro u ñînö wög gî aij gîpan rö, mîñî daun kub unbö sîduñ lañ nöp hagnö, abad mîdeinabön,’ a gî nab. *

¹⁸ Pen bî ap apöm hagnab, ‘Bî kub, kabö magö gol añî yîp ñîna u, sîkim gî ado malo gem, pen unbö mamîd u kabö magö gol udpin,’ a gî nab.

¹⁹ Hageinab, bî kub nîpe u hagnab, ‘Gîpan anîbu rö, mîñî daun kub unbö mamîd u nöp hagnö, abad mîdeinabön,’ a gî nab.

²⁰⁻²¹ Pen bî wög gep nîpe ap apöm hagnab, ‘Bî kub, yad nöp nîñbin. Ne bî kal yabî. Nîbi bî rîmnap nan kale gau, ne sîkim gî aij gîmön wasö, rau pîlî gîmön rö udpan. Nan wög uñham gî yîmbal gau, ne klö gîmön nöp ñîñban. Anîb u, yad nöp pîñîñ gem me, kabö magö gol añî yîp ñîna u, dam apo rin ugan gî lînö mîdeia. Magö gol añî ne u mîñî daubin i,’ a gî nab.

²² Hageinab, bî kub nîpe u hagnab, ‘Manö ne hagpan u ud ado gem, manö kub ne aip hagnabin. “Ne bî kal yabî, nîbi bî rîmnap nan kale gau, ne sîkim gî aij gîmön wasö, rau pîlî gîmön rö udpan; nan wög uñham gî yîmbal gau, ne klö gîmön nöp ñîñban,” a gîpan ar?’

²³ Anîb u, nîhön gîñg kabö magö yad u dam

* **19:17:** Luk 16:10

beg pasbuk lö, ado gi apem sinin rimnap halö udagpin?’ ö ginab.

²⁴ Anig hagöm, bi söl au mideinaböl gau kalip hagnab, ‘Kabö magö gol yad u pit gi udmim, bi au kabö magö gol sidun lan midöp u nip nim,’ a ginab.

²⁵ Hageinab hagnaböl, ‘Bi kub. Nipe kabö magö gol sidun lan hadö midöp!’ a ginaböl.

²⁶ Hageinaböl hagnab, ‘Kalöp hagabin, pör nibi bi nan kale iru mideinab gau rimnap halö udnaböl, pen nibi bi nan kale pro pro mideinab gau gilö, nan pro anibu böj nöp lug li arnab. *

²⁷ Pen nibi bi yip ninlö mulu lugö, bi anibu nipe kin hon midageinab, a gila gau, kalip am dapim, amgö ilö adö yad aui al pak lim,’ a ginab,” a ga.

Jisas Kin rö Jerusalem ara

(Mad 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Jisas kalip manö anibu hagöm, bi nipe gau aip Jerusalem arun, a göm, nipe nöd ga.

²⁹ Am am Olip Dum au, ram ritig aglö Bedpagi Bedani gof au söl amjaköm, bi nipe mihöp kalip nöd hag yuöm haga,

³⁰ “Ram ritig aglö migan lödan ammil ninhabil, kaj donki marep nibi bi ud ajagpal ap, nagit adik lilö mideinab u, hubik daumil.

³¹ Pen nibi bi rimnap apöm, ‘Kaj donki u nihön ginig hubik ud arabil,’ a gaiöl u, hagmil, ‘Bi Kub u wög midö halip hag yuajip, udnig aubul,’ a gimil,” a ga.

³² Anig hagö, ammil ninlö, haga rö nöp mideia.

* 19:26: Mad 13:12; Luk 8:18

³³ Am nagi hubik gilo niñöl gi, bi kaj donki nap nibö gau apöm hagla, “Kaj donki marep u nihön ginig gimil nagi hubikabil?” ö gila.

³⁴ Hageila haglö, “Bi Kub u wög midö halip hag yuajip, apul nagi hubikabil,” a gilo.

³⁵ Anig hagmil, kaj donki marep anibu nagi hubikmil, ut gi dam Jisas mideia au amjakmil, watij kale bad rimnap ud jumil, ud kaj donki adö u limil, Jisas nip ud kaj donki adö anib lan lila.

³⁶ Jisas donki adö lan asiköm, adan adö u arö niñöl gi, nibi bi gau watij nan kale rimnap dap adan adö anibu lilö niñöl gi, kaj donki Jisas asik mideia anibu watij nan kale adö anibu abö göl gi abö göl gi ara.

³⁷ Am am Jerusalem sösöl gilo niñöl gi, Olip Dum adan ramö giyan gep ka au, nibi bi nipe gau iru yabit nöp, magöñhalö nip miñ miñ yabit göl gi, nan nihön nihön ga gau gasi u niñöl gi, wiñ kub alöl gi, God hib nipe dap ranöm hagla,

³⁸ “Bi Kub nipe Kin hanip hag yuö auöp i,
God nip ud aij ginim!

God ram minöñ kumi kabö adö lan au,
hibur hain hain magö u nöp midöp.

God nipe adö i gilan midöm,

nipe mailö aij unbö ke halö midöp,” a gila. *

³⁹ Anig haglö niñöl gi, bi Perisi rimnap an anib au mideila gau, Jisas nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Nibi bi ne gau kalip hag gö, anig unbö rö hagaglan,” a gila.

* **19:38:** Sam 118:26; Luk 2:14

⁴⁰ Hageila, Jisas pen haga, “Kalöp hagabin, kale manö anibu rö hagageinaböl u, kabö gau ke wiñ alnaböl,” a ga.

Jisas Jerusalem niñöm miñtöñ ga

⁴¹ Jisas Jerusalem sösöl göl gi, daun kub anibu niñöm, amgö ñig lugö niñöl gi haga,

⁴² “Ram minöñ Jerusalem i, kalöp mög yabiñ niñabin. Yad kalöp ud God aip jim ñem, hibur hain hain magö u kalip ñinñig aunö u niñbep u, aij yabiñ giñöp. Pen miñi kale niñagmim, amgö we rö miñpim.

⁴³ Hainö bi koñmañ kale apöm, daun kub kale i, uñinñiñ li giñabö gi miñdöm,

⁴⁴ apöm gi naij yabiñ giñö, wög waryö, ram gau magöñhalö, kabö ap kabö ap adö lañ waköm miñdageinab; niñi bi, ñi pai, kabö waryö raul añ yañ miñdeinaböl gau ram halö pa jö ma jö gi yunaböl. God kalöp udnig auöp ñin i niñagpim u me, anig giñab,” a ga. *

*Jisas God sabe gep ram raul miñgan yañ ara
(Mad 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)*

⁴⁵ Jisas anig hagöm, God sabe gep ram u amöm, niñi bi sikim geila gau kalip hag höñ yuöl gi haga,

⁴⁶ “God Manö u kali kñiñ riköm hagla, ‘Ram yad u, yip sabe gep ram miñdeinab,’ a giñla u pen kale sikim gi giñe giñe, niñi bi nan si udöm, dap pi göl hanbal ram ap rö löp,” a ga.

⁴⁷ Pen Jisas niñe pör pör, ñin añi añi am God sabe gep ram raul miñgan u, niñi bi gau kalip manö hag ñimiñdöp. Bñ God niñ nan sabe gep

* 19:44: Luk 21:6

bɪ kub gau, bɪ lo manö hag ñeb bɪ gau, bɪ manö ud asɪkep gau, nɪp al pak lun, a göm, gasɪ aɳɪ u nɪɳeila. *

⁴⁸ Anɪg gasɪ nɪɳla u pen nɪbi bɪ magöŋhalö, manö aij nɪpe nɪɳun, a göm, nɪp ñɪñɪ lɪlö nɪɳöl gɪ, kale Jisas nɪp al pak löl rö laga.

20

*“Nöp an hagö anɪg gɪ aɳabön?” ö gɪla
(Mad 21:23-27; Mak 11:27-33)*

¹ Pen ñɪn aɳ anɪb au, Jisas nɪpe God sabe gep ram raul mɪgan u amöm, nɪpe nɪbi bɪ ud God aip jɪm ñöl lɪnab manö aij u hag ñɪ mɪdeia nɪɳöm bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub gau abe, bɪ lo manö hag ñeb bɪ gau abe, bɪ manö ud asɪkep gau abe aula.

² Apöm nɪp hagla, “An nöp hagö, ne apön anɪg gɪ aɳabön?” ö gɪla.

³ Hageila haga, “Yad kalöp pen hag nɪɳeb ap hag nɪɳnɪg gabin.

⁴ Jon nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ñɪmɪdöp u, God nɪp hagö anɪg ga aka gasɪ nɪpe ke nɪɳöm ga?” ö ga.

⁵ Hageia, kale ke hag nɪɳ hag nɪɳ göm hagla, “ ‘God hagö, Jon nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ña,’ a gɪnabun u, nɪpe hagnab, ‘Anɪb u, manö nɪpe u nɪhön gɪnɪg udagpim?’ ö gɪnab.

⁶ Pen, ‘Jon gasɪ nɪpe ke nöp nɪɳöm, nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ña,’ a geinabun u, nɪbi bɪ gai i, God nɪpe Jon manö hagep bɪ nɪpe rö hag lö apöm

* 19:47: Luk 21:37

gaia a göm niṅbal rö, kal juöm hanip kabö ju pak linaböl,” a gila.

⁷ Pen kale gasi anibu niṅöm, Jisas nip pen hagla, “Jon apöm nibi bi gau kalip manö hag ñöm, ñig pak ñöm ga u, hon niṅagpun, God hagö ga aka gasi nipe ke ga u niṅagpun,” a gila.

⁸ Anig hageila, Jisas kalip haga, “Kale yip pen hag ñagpim rö, yad pen an hagö apem gabin u, kalöp u rö nöp hag ñagnabin,” a ga.

Bi wain wög adiṅ abad mideila gau, manö hod riköm haga

(Mad 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Jisas nibi bi gau kalip manö hod riköm haga, “Bi ap wain wög adiṅ ap gi yimöm, nibi bi rimnap hag löm, am ram minöṅ mlö gau mideinab.” *

¹⁰ Pen wain magö po ginab magö u, bi nipe ap hag yuöm hagnab, ‘Am nibi bi wain wög gi midpal gau kalip hagö, wain magö yip rimnap ñilö daumön,’ a ginab. Hagö amjakö, nibi bi wain wög gi mideinaböl gau nip pak pak löm, yiharṅ hag yulö ado gi aunab.

¹¹ Anig gilö, bi wain wög nap nibö u, bi ap pen hag yuö arnab. Areinab nip u rö nöp pak pak löm, yiharṅ hag yulö ado gi aunab.

¹² Anig gilö, bi hainbö ap hag yuö amjakö, nip miñu magö paköm, tip gi dam höṅ au yan yunaböl.

¹³ Anig gilö, bi wög adiṅ nap nibö u hagnab, ‘Yad ai ginamṅ Ñi midmagö yad u yunabin u,

* 20:9: Ais 5:1

manö nipe hageinab rö niñöl rö löp,' a göm yunab.

¹⁴ Yuö amjakö, nibi bi wain wög gi mideinaböl anib gau hagnaböl, 'Ñi auöp i, nap wain wög u nipe udnim rö löp. Nip böñ nöp al pak lun, hon udun,' a ginaböl.

¹⁵ Anig hagöm, nip tip tip gi dam höñ gau amöm, böñ nöp al pak lölö umnab.

"Pen anig geinaböl u, bi wög adiñ nap nibö u kalip niñhön ginab?"

¹⁶ Nipe apöm, nibi bi anib gau kalip al pak löm, wög adiñ anibu nibi bi rimnap kalip pen hagö abad mideinaböl," a ga.

Jisas anig hageia, nibi bi niñ mideila gau hagla, "Hagpan anibu rö gagnim!" a gila.

¹⁷ Hageila, Jisas kalip niñ gusgus göm haga, "Anig hagnim u pen anib u, God Manö kali klin rikla adiñ ap rik niñmim il u yip hag ñimim. Adiñ hagabin anibu anig göl midöp,

'Bi ram gep gau, kabö ap aij gagnim a göm arö gila u

pen miñi ram padö an yan u binig ñöl midöp,' a gila.

¹⁸ "Nibi bi an an ap lug kabö adö anibu paknaböl gau, kalip böñ nöp pa jö ma jö gi linab. Pen kabö anibu pig ju ap lug nibi bi pak ribiknab u, kalip böñ nöp paib waib jö gi linab," a ga. *

¹⁹ Jisas anig hageia, hanip nöp hagab a göm, bi lo manö hag ñeb bi gau abe, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, uri nöp nip manö kub hagun

* **20:18:** Ais 8:14-15

a göm niŋla u pen niŋbi bi iru nöp niŋ mideila gau niŋjöm, piñiŋ göm arö gila.

*“Rom bi kub Sisa niŋ dakis ñun aka wasö?” gila
(Mad 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ Pen Jisas niŋ aige göl gun dam manö kub hagnig arun a göm, am niŋbi bi riŋnap kalip mumug göm hagla, “Kale niŋbi bi aij rö halu limim, am manö pir pir alimim, niŋ manö riŋnap hagpe, pen niŋhön hagainim niŋjun, niŋ dam gapman bi manö kub ud asikep u ud arnabun,” a gila. *

²¹ Anig haglö, amöm niŋ manö riŋnap piral hagöm hagla, “Manö hag ñeb bi, hon niŋbun ne böŋ lap nöp aragpan; kabö göl nöp hagpan. God Manö u niŋbi bi gau kalip hag ñiban u, u rö nöp kabö göl nöp hagpan.

²² Anib u, hon niŋhön gun? Rom gapman bi kub Sisa niŋ dakis ñun aka wasö?” gila.

²³ Kale manö pir pir hagla anibu niŋjöm, Jisas kalip haga,

²⁴ “Mani dakis ñibal anibu ap yiŋ ud yambe niŋin,” a ga. Hageia, ud yamla niŋjöm haga, “Mani ba u, ana an rö midöpŋ Hib kalikliñ rikla anibu, an hib rö midöp?” ö ga.

Hageia hagla, “Sisa ana niŋpe u midöm, hib niŋpe u midöm göp,” a gila.

²⁵ Hageia, kalip haga, “Anib u, Sisa nan niŋpe midainim, Sisa niŋ ñimim. God nan niŋpe midainim, God niŋ ñimim,” a ga.

²⁶ Jisas niŋpe niŋbi bi mideila aŋ anib au anig hageia, manö niŋpe riŋ juöl rö lagö, gasi iru niŋjöm manö ap hagagla.

* **20:20:** Luk 11:54

*Nibi bi uraknaböl u, hag niheb ap
(Mad 22:23-33; Mak 12:18-27)*

²⁷ Sadyusi gau, nibi bi umöm urakagnaböl a göm, gasi u niñmidal. Pen Sadyusi bi rimnap Jisas mideia au apöm, nip hag niheb ap hag niñla.

²⁸ Hag niñöm hagla, “Manö hag ñeb bi. Mosi manö ap hanip kali klin riköm haga, ‘Bi ap nibi udöm, ñi pai yag dapöm wasö yiħariñ umnab u, nimam nipe ap pen nibi anibu udöm, ñi pai nipe u, a göm, yag daunim,’ a ga.

²⁹ Anib u, bi il halö unbö mudun jñ u mideinaböl. Nimam nöd u nibi udöm, ñi pai yag dapöm wasö yiħariñ umnab.

³⁰ Umö, nimam yigwö an nibö u pen nibi anibu udöm, u rö nöp ñi pai yag dapöm wasö, yiħariñ umnab.

³¹ Anig gö, nimam yigwö niğan nibö u pen nibi anibu udöm, u rö nöp ñi pai yag dapöm wasö, yiħariñ umnab. Anig gi dam dam, nimam unbö mudun jñ magöñhalö ñi pai yag dapöm wasö yiħariñ umnaböl.

³² Hainö nibi anibu u rö nöp umnab.

³³ Pen umöm uraknaböl a gipan u, nibi añi anibu bi nipe unbö ud mudun jñ linab u, hainö bi an nibi mideinab?” ö gila.

³⁴ Hageila, Jisas kalip haga, “Miñi midpun ñin i, nibi gau bi udpal, bi gau nibi udpal.

³⁵ Pen nibi bi God gö uraköm, ram nipe kumi kabö adö lañ au arnaböl gau, nibi gau bi udagnaböl, bi gau nibi udagnaböl.

³⁶ Pen kale kauyañ umagnaböl; ejol gau rö pör pör nöp kamñ mideinaböl. Kale uraknaböl u me, God ñi pai nipe mideinaböl.

37 Nibi bi umöm urakpal manö u, Mosıs u rö nöp mab ineia aiud u hagöm kalı kliš rıka. Mosıs manö anıbu kalı kliš rıköm haga, ‘Bi Kub nıpe Ebrahim, Aisak, Jekop, God kale mıdöp,’ a ga.

38 Nibi bi nöd umla gau, ‘God kale mıdöp,’ a ga rö, hon nıñbun, nıbi bi nöd umla gau uri kamıñ mıdpal. God nıñöb, nıbi bi nıpe magöñhalö kamıñ mıdpal,” a ga.

39 Jisas anıg hageia, bi lo manö hag ñeb bi rımnap hagla, “Manö hag ñeb bi, manö kabö göl nöp hagpan!” a gıla.

40 Manö hag aij ga anıbu nıñöm, pıñıñ göm, hainö manö rımnap nıp hag nıñagla.

“Nihön gıñıg yıp Mesaia a göm nıñagpal?” ö ga

41 Pen Jisas kalıp haga, “Nibi bi gau nihön gıñıg, Mesaia u Depid ñı nıpe u nöp mıdöp, a gıpal?

42 Depid nıpe ke God Manö adıñ Sam a gıpal u kalı kliš rıköm haga,

‘Bi Kub nıpe Bi Kub yad nıp haga,

“Ne ñımagö yijig yad lau adö asık mıdmön;

*

43 mıd damöm yad kołmał ne gau kalıp gıñö, ma mo ne gau kalıp abö gı rıbıknabön,” a ga.

44 Pen Depid nıpe Mesaia u nıp, ‘Bi Kub yad,’ a ga rö, nihön gıñıg, Mesaia u Depid ñı nıpe u nöp mıdöp, a gıpal?” ö ga.

Lo manö hag ñeb bi gau gıpal rö gagmim, a ga (Mad 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

45 Nibi bi gau nıñmıdlö nıñöl gı, Jisas bi nıpe gau kalıp haga,

* 20:42: Sam 110:1

⁴⁶ “Kale lo manö hag ñeb bî gau gîpal rō gîmim rō lōp u, nîŋ aij gîmim. Kale gîpal adō u, hon gau ajno hib hon u nōp ñîlanj a gôm, watîj mîlō rol gôm, nîbi bî gau aip magum gîlō, nîbi bî gau kalîp nîŋöm, ‘Bî kub auabim e!’ gînaböl u, mîñ mîñ gînaböl; Juda magum gep ram gau amöm, bî kub asîkpal sea adō u asîkpal; pen nan kub ñîŋnaböl ñîn u, am bî kub asîkpal ka u nōp asîknaböl.

⁴⁷ Bî lo manö hag ñeb bî gau, nîbi paîpaî ram nan kale gau si udöm, God nîp sabe gînabun u, nîbi bî nîŋöl, a gôm, manö mîlō kub pir pir adō rîmnap hagpal. Anîg gîpal u, hainö ilön kub ke yabîl udnaböl,” a ga.

21

*Nîbi adu ap God nîp nan kub ña
(Mak 12:41-44)*

¹ Jisas God sabe gep ram raul mîgan am mîdöm nîŋa, nîbi bî mani halö gau mani rîmnap dap mab ij mîgan u yueila.

² Pen nîbi adu mög gep rō ap mani aîî pro magö mîhöp dap yua.

³ Anîg ga nîŋöm Jisas haga, “Yad kalöp nîŋö hagabin, nîbi bî rîmnap mani pro yubal; pen nîbi adu mög gep rō i mani nîpe kub yabîl yuöp. *

⁴ Pen nîbi bî rîmnap mani kale iru nōp mîdö nîŋöl gî mani yubal; jî nîbi adu mög gep rō i mani nîpe mîdöp rō magöŋhalö yuöp. Nan rau ñîŋeb ap mîdagöp,” a ga.

*God sabe gep ram u gî naij gînaböl, a ga
(Mad 24:1-2; Mak 13:1-2)*

* 21:3: 2Ko 8:12

⁵ Pen bi nipe rimnap hagla, “God sabe gep ram i kabö aij aij, nan aij aij dap God nîp ñöm rîb adîk ñîla u, aij yabił mîdöp,” a gîla. Anîg hageila, Jisas kalîp haga,

⁶ “Anîg hagpim u pen hainö nan aij nîñabim anîb gau mîdageinab. Magöñhalö ud wał gî yulö, kabö ap kabö ap adö u mîdageinab,” a ga. *

Hainö mîñör kub aunab, a ga

(Mad 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Hageia, nîp hag nîñöm hagla, “Manö hag ñeb bi. Nan anîbu ñîñ mai rö anîg gîñabî Pen nan nîñhön rö gö nîñun, mîñî gîñîg gab a gîñabun?” ö gîla.

⁸ Hageila, Jisas kalîp haga, “Nîñ aij gîmim! Nîbi bi iru nöp apöm pir alöm, hib yad u udöm hagnaböl, ‘Yad nöp auabin. Ñîñ kub u auöp,’ a gîñaböl. Anîg hageinaböl u, nîñö hagaböl a gîmim kalîp hain gagmim.

⁹ Pen ram mîñöñ mîgan rîmnap uraköm, ram mîñöñ mîgan rîmnap aip pen pen gîñaböl. Ram mîñöñ mîgan rîmnap kale ke nöp pen pen gîñaböl. Anîg geinaböl u nîñmim, ñîñ kub hagpal u aunîg gab nîñöm anîg gaböl a gîmim, pîñîñ gagmim. Ñîñ kub anîbu hainö aunab,” a ga.

¹⁰ Anîg hagöm kalîp haga, “Ram mîñöñ mîgan rîmnap uraköm, ram mîñöñ mîgan rîmnap aip pen pen gîñaböl. Kîñ rîmnap yam kale uraköm, kîñ rîmnap yam kale aip pen pen gîñaböl.

¹¹ Ram mîñöñ gau iru nöp munmon kub yabił udöm, kîyö kub alöm, mîña kub yabił göm gîñab.

* 21:6: Luk 19:44

Nan kumi kabö adö laŋ au ke hain nɪbö löm, nan unbö ke pɪñɪŋ gep rö adö laŋ au lɪnab.

¹² Nan anɪb gau hainö anɪg gɪnab jɪ nöd yɪp pɪg aip mɪdpim rö, kalöp gɪ naij gɪnaböl. Kalöp manö kub hagnɪg, dam Juda magum gep ram gau amöm, manö kub hagöm, kalöp nagi löm, dam kin gapman bɪ kub gau ud arnaböl.

¹³ Kalöp gɪnaböl anɪbu, manö aij yad u kalɪp waiö hag ñɪmim rö lɪnab.

¹⁴ Pen kalöp manö kub hagaiöl u, manö nɪhön rö pen hagun a gɪmim, nöd ulhai nɪŋagmim. *

¹⁵ Yad ke kalöp gasɪ aij ñem manö magö ñɪnö, kale manö anɪbu nöp hag ñɪbe, kale pen hagöm ud yuep rö lagnab. *

¹⁶ Pen name nap, namam bɪ, bɪ rɪdɪk nɪɟeb, bɪ nɪɟeb kale ke rɪmnap kalöp mumug göm, ud koɪmaɪ ñɪmagö adö lɪlö, kalöp rɪmnap böŋ nöp al pak lɪnaböl. *

¹⁷ Yɪp nɪŋ udpim rö, nɪbi bɪ gau magöŋhalö kalöp mulu kal nɪŋnaböl.

¹⁸ Pen nabɪc umagö kale aɳɪ ap ur gagnab.

¹⁹ Pen yɪp cɪg pɪdöŋ gɪ mɪdeinabim u, kamɪŋ mɪdep magö u udmim, pör pör nöp mɪdeinabim.

Jerusalem gɪ naij gɪnaböl, a ga

(Mad 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Pen ami bɪ gau apöm, Jerusalem bɪnöm yu gɪgabö gɪnaböl ñɪn u, mɪñi söl mɪdöp Jerusalem gɪ naij gɪnaböl, a gɪmim nɪŋnabim.

²¹ Nɪbi bɪ ram mɪnön Judia mɪdaiöl gau, pɪñɪŋ gɪ no ilö gau aröl. Nɪbi bɪ Jerusalem mɪdaiöl gau,

* **21:14:** Luk 12:11-12 * **21:15:** Ap 6:10 * **21:16:** Mad 10:21-22

piñiñ gi höñ adö aröl. Pen nibi bi höñ adö midaiöl gau, Jerusalem waryö raul aragöl.

²² Nihön ginig: ñin anibu me, kale God nip arö gipal rö, God manö hagep bi gau magöñhalö God Manö kali kliš rüköm hagla rö nöp ginab niñöm kale pen ilön kub udnaböl. *

²³ Pen ñin anibu, nibi ñi mudun mideinaböl gau abe, nibi ñi painaŋ ci ñeinaböl gau abe, kalip miñör kub yöl ginab. God Juda nibi bi kalip miñör kub yabiñ ginam a göm, nibi bi ram minöñ anibi midpal kalip gi naij yabiñ ginab.

²⁴ Bi milö gau nibö apöm, nibi bi rimnap kalip ru milö kid udöm rib linaböl, nibi bi rimnap kalip nagi löm dam ram minöñ ke gau gau magöñhalö ud arnaböl. Pen Juda nibi bi wasö gau apöm, Jerusalem gi naij gilö gilö, God ñin nipe haga u ap auö, arö ginaböl. *

*Bi Ñi nipe mailö halö aunab, a ga
(Mad 24:29-31; Mak 13:24-27)*

²⁵ “Pen hainö, sidö rakin gapi nan ke ap waiö löm, ñig si ral apöm gu kub geinab. Pen ram minöñ il i nibi bi ram minöñ gau gau magöñhalö gasi iru niñöm, nihön gab a göm, gasi milö löm piñiñ ginaböl. *

²⁶ Nan kumi kabö adö lañ midöp gau, dañ nibö i nibö gö, minöñ naböñ i nihön ginig göm gab, a göm, piñiñ göm, gasi magö rik auö umeb rö linab.

* **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 * **21:24:** Sam 79:1; Rep 11:2

* **21:25:** Ais 13:10; Esi 32:7; Joe 2:31; Rep 6:12-13

27 Anig gɨnab ɲɨn u, Bɨ ɲɨ nɨpe kumi an au auö nɨɲöl gɨ, nɨbi bɨ kale pɨdöŋ nɨpe u abe, mailö aij unbö ke yabɨl nɨpe u abe nɨɲnaböl. *

28 Nan hagabin i geinab u, Bɨ Kub hanɨp ud kamɨɲ yunab ɲɨn u söl mɨdöp, a gɨmim, amgö gɨlan gɨmim nɨɲöl gɨ mɨdaimim,” a ga.

Mab wasɨɲad u, manö hod rɨköm haga

(Mad 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Jisas anig hagöm, kalɨp manö hod rɨköm haga, “Mab wasɨɲad abe, mab rɨmnap abe,

30 sɨɨp lö, mɨɲɨ sɨdö lɨnɨg göm gab a gɨmim, nɨɲbim.

31 Anɨb u rö, nan hagpin gau gö, God nɨbi bɨ udöm abad mɨdeinab ɲɨn u söl auub a gɨmim, nɨɲnabim.

32 “Yad kalöp nɨɲö hagabin, nɨbi bɨ uri mɨdpal gai i magöŋhalö umagnaböl; rɨmnap kamɨɲ mɨdlö nɨɲöl gɨ, nan hagabin i magöŋhalö gɨnab.

33 Kumi kabö adö lan abe, mɨnön naböŋ ɨl i abe ur gɨnab, jɨ manö magö yad gau ur gagnab.

Nɨɲ aij gɨmim mɨdaimim, a ga

34 “Pen nɨɲ aij gɨmim. Kale ɲɨg wain ɲɨg klö iru ɲɨɲmim hauɨ lɨmim, nan mɨnön naböŋ adö ɨl i nöp gasɨ nɨɲ mɨdeinabim ɲɨn anɨbu nöp, yaur kaj wal wayöŋ hel lɨlö yɨɲɨd nöp udöp rö u gɨnab.

35 Gai i nöp gagnab; nɨbi bɨ ram mɨnön ɨl kɨgɨn yɨma magöŋhalö mɨdpal rö gɨnab.

36 Anɨb u, kale pör pör nɨɲ aij gɨmim, God nɨp sabe göl gɨ nöp mɨdmim hagnim, ‘Nan anɨb gau hanɨp al pak lagnɨm; ne hanɨp abad mɨdö

* 21:27: Dan 7:13; Mad 26:64; Rep 1:7

kamɨŋ arun, am Bɨ Ñɨ nɨpe amgö ilö adö nɨpe u mɨdaiun, a gɨmim,” a ga.

³⁷ Ñɨn pro bad anɨbu, Jisas pör am God sabe gep ram raul mɨgan u am mɨdöm, nɨbi bɨ gau kalɨp manö hag ñɨmɨdöp. Pen sɨbön gö nɨŋöl göm, Jisas nɨpe am ram mɨnön ap Olip Dum a gal u hanmɨdöp.

³⁸ Nɨbi bɨ gau magöŋhalö, manö nɨp u nɨjun, a göm, hilɨm halö yabɨl uraköm, God sabe gep ram u armɨdal.

22

Judas Jisas nɨp mumug ga

(Mad 26:1-5; Mak 14:1-2,10-11; Jon 11:45-53)

¹ Juda kai Bred Yɨs Halö Ñɨŋagep ñɨn kub kale u, Pasopa a gɨpal ñɨn kub kale u, sösöl ga.

² Bɨ God nɨp nan sabe gep bɨ kub gau abe, bɨ lo manö hag ñeb bɨ gau abe, Jisas nɨp alun a gɨla u pen nɨbi bɨ gau kalɨp pɨñɨŋ göm, aigöl gun alun a göm, hag nɨŋ mɨdeila.

³ Hag nɨŋ mɨdlö nɨŋöl gɨ, Seden nɨpe apöm, Judas hib nɨpe ap Iskariod a gɨmɨdal u, nɨp yuö hiɨka. Bɨ anɨbu Jisas bɨ nɨpe unbö mɨgan lan gau bɨ ap. *

⁴ Yuö hiɨkö, nɨpe am God nɨp nan sabe gep bɨ kub gau abe, God sabe gep ram abad mɨdmɨdal polisman bɨ kub kale gau abe mɨdeila gau amöm, Jisas nɨp aigöl gem mumug gɨ dam ñɨnö nɨp al pak löl, a göm, manö anɨbu kalɨp aip hag nɨŋa.

⁵ Hagö, kalɨp aij a gö nɨŋöl gɨ hagla, “Nöp mani ñɨnabun,” a gɨla.

* 22:3: Jon 13:2,27

⁶ Hageila, Judas nipe, magö mai rö Jisas nibi bi gau aip midageinab u, nip mumug gi dam bi kub gau kalip ñinabin, a göm, abad niñ mideia.

*Pasopa nan ñiñnig giñin giñla
(Mad 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)*

⁷ Pen Bred Yis Halö Ñiñagep ñin anibu auö, Pasopa kaj sipsip pi pak sabe gep ñin uri, a göm,
*

⁸ Jisas nipe Pida aip Jon aip kalip mihöñ hag yuöm haga, “Kale mihöñ am Pasopa nan ñiñnabun u gi li aij gimil,” a ga.

⁹ Hageia haglö, “Gai anig gul?” ö gیلو.

¹⁰ Hageila, Jisas haga, “Kale mihöñ daun kub u ammil niñnabil, bi ap ñig mıl daueinab. Nip nable pakmil, arnim ram u ammil,

¹¹ bi ram nap nibö anibu nip hagmil, ‘Manö Hag Ñeb Bi nöp hag niñöb, “Ram raul migan mai bi yad gau aip Pasopa nan ñiñnabun?” ö göp,’ a gimil.

¹² Anig hageinabil, kalöp mihöñ dam ram raul migan kub debol nan gau halö mideinab adö lañ u hageinab u, Pasopa nan ñiñnabun gau raul migan anibu gi jın gimil,” a ga.

¹³ Hagö ammil niñlö, haga haga rö nöp mideia. Anib u, Pasopa nan ñiñnig giñla gau gi li aij gیلو.

*Jisas bi nipe gau kalip bred wain ña
(Mad 26:26-30; Mak 14:22-26; 1Ko 11:23-25)*

¹⁴ Pen ram dugöp magö u nan ñiñnig göm, bi manö nipe ud arep gau aip debol u asik gıgabö göm,

* 22:7: Eks 12:1-27

15 kalip haga, “Gası yad pör nıñbin u, kalöp aip Pasopa nan ñıñnıg gabun i ñıñun me, hainö ilön kub udnam, a gem, gası u nıñbin.

16 Pen yad kalöp hagabin, Pasopa nan u hainö kauyan ñıñagnabin; hainö Pasopa kaj sipsip pi pör pak ñıñbun it anıbu waiö lınab nıñöm God nıbi bı nıpe udöm abad mıdeınab ñın u nöp nan kub ñıñnabun,” a ga.

17 Jisas anıg hagöm, ñıg wain kap udöm, God nıp aij a göm, bı nıpe gau kalıp ñöl gı haga, “Ñıg ñabin i kale ke ud ñıñim.

18 Pen kalöp hagabin, mıñı ñın i rıkö, ñıg wain kauyan ñıñagnabin; God nıbi bı nıpe udöm abad mıdeınab ñın u nöp ñıg wain kauyan ñıñnabin,” a ga.

19 Anıg hagöm, bred ap udöm, God nıp aij a göm, ud jö göm kalıp ñöl gı haga, “Hañ roman yad i kalöp ñabin. Kale udmim gası yıp nöp nıñöl gımim ñıñim,” a ga.

20 Kale nan ñıñ haköm, Jisas ñıg wain kap u udöm, kalıp ñöl gı haga, “Hagape yad lugö umnö me, God kalöp nıbi bı yad, a göm, udnabin a ga manö adö u am pıdöñ gınab u me, kalöp ñıg wain i ñabin.

21 Pen bı yıp kain gı dam arnab u aip asık mıdpun. *

22 Bı Ñı nıpe, God hadame ram haga adan adö u nöp hain göm umnab u pen bı nıp kain gı dam arnab u nıp mög nıñabin,” a ga.

* 22:21: Sam 41:9; Jon 13:21-22

²³ Jisas anig hageia, bi nipe gau kale ke nöp, an rö anig gınab, a göm, pen pen hag niñöl gi mideila.

Bi nipe gau, “Kale wasö, yad nöp bi kub midpin,” a gila

²⁴ Jisas bi nipe gau, kale wasö, yad nöp bi kub midpin, a göm, kale ke nöp pen pen hageila. *

²⁵ Anig hageila, Jisas kalip haga, “Kin gau Juda nıbi bi wasö gau klö göm abad midöl gi hagnal, ‘Kalip ud aij yabıl gıpun,’ a gıpal. *

²⁶ Pen kale unbö rö gagmim. Bi kub kale gau, ni praj rö midaiöl; bi kub yabıl gau, bi wög gi ñeb rö midaiöl. *

²⁷ Minön nabön il i gıpal nagi adö u, bi kub am asıklö, bi wög gi ñeb gau nan magö nan kalpe gau pıta pıta gıpal. Pen yad an kalöp bi wög gi ñeb rö nöp midpin. *

²⁸ “Yip marö yabıl gımidöp u niñmim yip arö gagpim; yip abad midpim.

²⁹ Anig gıpim u, God yip hagöp, ‘Ne Kin midmön, nıbi bi gau kalip abad mideinabön,’ a göp rö, yad pen u rö nöp kalöp hagabin, kale kin rö midmim nıbi bi gau kalip abad mideinabim.

³⁰ Niñ anıbu kale ram minön yad u ammim, yad aip asıkmim nan magö niñmim niñg niñmim gınabim; kale kin asıkpıal sea adö u asıkmim, Isrel il ke ke unbö migan lan kalip manö kub niñnabim,” a ga. *

* **22:24:** Luk 9:46 * **22:25:** Mad 20:25-27; Mak 10:42-45

* **22:26:** Mad 23:11; Mak 9:35 * **22:27:** Jon 13:12-15 * **22:30:** Mad 19:28

*Pida, "Jisas nɪp nɪŋagpin," a gɪnab
(Mad 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)*

³¹ Jisas nɪpe Pida nɪp haga, "Saimon, Saimon, nŋ. God nɪpe Seden nɪp yau a gö, kalöp bɪ, wid magö hon gɪlö hon gɪlö, magö yabɪl u ke lŋm, adɪŋ adɪŋ u ke lŋm gɪpal rö u göm, kale gɪ naij gɪnabim aka wasö gɪ nɪŋnab," a ga.

³² Pen yad God nɪp sabe gɪpin rö, yɪp böŋ nŋp arö gagnabŋ. Pen nan si nan naij gɪnabŋ u, nɪhŋn gɪnɪg anɪg gɪpin, a gɪmŋn, yɪp kauyan ado gɪ aunabŋ. Pen anɪg gɪmŋn, hainö apŋn namdamam ne rɪmnab kalɪp manö hag ñɪ aij gö, kale klö göm yɪp hain göl," a ga. *

³³ Jisas anɪg hageia Pida haga, "Bɪ Kub, yad nŋp arö gagnabin. Mɪhŋngöl nŋp ajeinabul, nŋp nagɪ löm, yɪp abe nagɪ löl. Pen nŋp al pak löm, yɪp abe al pak löl," a ga.

³⁴ Hageia, Jisas haga, "Pida, yad nŋp hagabin, mɪñi sɪbŋn yan kɪlakɪl wɪñ alagnab magö u, Jisas nɪp nɪŋagpin a gɪmŋn, ij mɪhau nɪgan wai ñɪnabŋ," a ga.

Mani rin, wadɪ, ru mɪlö kɪd

³⁵ Jisas anɪg hagŋm kalɪp haga, "Nöd kalöp hag yuem hagnö, 'Mani rin, wadɪ, ma rɪrup gau udmim ud aragmim; yɪharɪŋ armim,' a gɪnŋ. Hagnö arbe ñɪn anɪbu, nan kale rɪmnab mɪdeia aka mɪdageia?" ö ga.

Hageia hagla, "Wasö, nan hon ɪlep laga; mɪdeia nŋp," a gɪla. *

* 22:32: Jon 17:15 * 22:35: Luk 9:3; 10:4

³⁶ Hageila, Jisas haga, “Pen miñi kale mani rin, wadi midainim u, halö ud armim. Bi an ru mlö kid midagainim u, kolsior nipe u bi rimnap kalip sikim göm mani udöm ru mlö kid ap raunim.

³⁷ Pen nñjim! Nöd God manö hagep bi Aisaia God Manö adiñ ap kalı kliñ riköm haga, ‘ “Nipe bi nan si nan naij gep bi ap,” a gınaböl,’ a ga. Haga anıbu yıp nöp haga. Manö hagöm kalı kliñ rıka anıbu miñi gıñig gab,” a ga. *

³⁸ Jisas anig hageia, kale hagla, “Bi Kub, ru mlö kid hon mihöp midöp,” a gıla.

Hageila haga, “U anig hagagmim,” a ga.

Jisas Olip Dum au Nap nıp sabe ga

(Mad 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisas anig hagöl göm Jerusalem höñ amöm, pör Nap nıp sabe gımidöp Olip Dum au ara; bi nipe gau hain gıla.

⁴⁰ Ram minöñ anıbu amjaköm kalip haga, “Gası naij auö gı naij gımim rö löp u, God nıp sabe göl gı midaimim,” a ga.

⁴¹ Anig hagöm, kalip arö göm, nipe ke ke au amöm, kugom yımöm God nıp sabe göm haga,

⁴² “Bapi, gası yad nıñbin u ñig ası kap yıp ñinıg gabön u ñagmön. Pen yad gası nıñbin adö u gagmön; gası ne ke nıñban adö u nöp gımön,” a ga.

⁴³ Jisas anig hagö, ejol ap kumi kabö adö lan au nıbö apöm nıp pidöñ ña.

⁴⁴ Nıp marö yabıl gö, Jisas nipe Nap nıp klö yabıl göm sabe göl gı midö nıñöl gı, hapıl u hagape rö pa gı dö gı il yañ luga.

* 22:37: Ais 53:12

⁴⁵ Nap nîp sabe gî mîd juöm amöm nîŋa, bî nîpe gau mîŋör lûgö nîŋöl gî, hon haneila.

⁴⁶ Anîg geila u nîŋöm kalîp haga, “Nîhön gînîg hon hanabimŋ Seden nîpe gasî ñö kale gî naij gîmim rô löp u, urakmim, sabe göl gî mîdaïim,” a ga.

Jisas nîp ud sîsî lîla

(Mad 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Jisas manö anîbu hag mîdö nîŋöl gî, bî nîpe Judas bî ugan kub ap uŋ gî dap apjaköm, Jisas nîp ud bom halunam a geia.

⁴⁸ Anîg geia, Jisas nîp haga, “Judas, ‘Bî me i al pak lîmim,’ a gîmön, yîp Bî Ñî nîpe ud bom halunîg gabön ar?” a ga.

⁴⁹ Anîg hagö nîŋöl gî, bî nîpe gau nan nîhön gînîg geila anîbu nîŋöm hagla, “Bî Kub, hon kalîp ru mîlö kîd ud rîbun aka?” gîla.

⁵⁰ Anîg hagöl göm, bî ap ru mîlö kîd nîpe u udöm, bî God nîp nan sabe gep bî kub yabîl bî wög gî ñeb nîpe u, nîp rîmîd yîjîg lau böŋ nöp rîb gî dö gî yua.

⁵¹ Anîg geia, Jisas nîŋöm haga, “Anîg gagmim! Me aij,” a ga. Anîg hagöm, rîmîd u ud nîŋö kamîŋ la.

⁵² Pen God nîp nan sabe gep bî kub gau abe, God sabe gep ram abad mîdmîdal polisman bî kub kale gau abe, bî manö ud asîkep gau abe, ap nîp udnîg geila gau, kalîp haga, “Kale ru mîlö kîd udmim, ur pakep udmim daubim u, yîp bî pen pen alep bî ap rô a gî gasî nîŋmim, ud sîsî lînîg aubim ar?

⁵³ Yad kale aip pör pör God sabe gep ram u mɨdainö yɨp udagpe. Pen miñi Seden, bi sibön lau adö mɨdöp u, ñin nipe u me, anig gabim,” a ga.

Pida, Jisas nɨp nɨŋagpin, a ga

(Mad 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-12)

⁵⁴ Jisas anig hagö nɨŋöl gi, nɨp ud sisi löm, dam God nɨp nan sabe gep bi kub yabiɩ ram u ud arla. Pida pen hain hain nɨŋ ara. *

⁵⁵ Ram anibu apjaköm, ram goɩ au mab lauöm asik mɨdeila. Pida hain apjaköm kalɨp aip asika.

⁵⁶ Pida aip asik mɨdö nɨŋöl gi, pai ram anibu wög gi ñimɨdöp ap nɨp nɨŋ dap ran lugöl gi haga, “Bi i abe Jisas aip mɨdmɨdöp,” a ga.

⁵⁷ Hageia, Pida haga, “Pai, bi anibu yad nɨŋagpin!” a ga.

⁵⁸ Anig hagöm, yöp pro magö ap mɨdö nɨŋöl gi, bi ap pen apöm Pida nɨp nɨŋöm haga, “Ne u rö nöp Jisas bi nipe ap,” a ga.

Hageia, Pida haga, “Bi me, yad wasö!” ga.

⁵⁹ Pen hainö pro pro magö ap mɨdö, bi ap pen apöm, klö göm haga, “Bi i Jisas aip mɨdmɨdöp me. Nipe abe ram mɨnön Galili nɨbö,” a ga.

⁶⁰ Hageia, Pida haga, “Bi me, manö hagabön u yad nɨŋagin me!” a ga.

Anig hagö nɨŋöl gi, adiŋ kiɩakiɩ wiñ ala.

⁶¹ Anig gö, Jisas ado göm, Pida nɨp nɨŋ ij halö lö, Pida pen Jisas, “Miñi sibön yan kiɩakiɩ wiñ alagnab magö u, Jisas nɨp nɨŋagpin a gimön, ij mɨhau nigan wai ñinabön,” a ga manö u gasi nɨŋa.

* 22:54: Sam 31:11

⁶² Anig niñöm, rugu mitep gö, maľuť ral auö, höñ amöm miťöñ ga.

*Jisas niþ hag juöl gi, pakla
(Mad 26:67-68; Mak 14:65)*

⁶³ Bi Jisas niþ ud mideila gau niþ hag juöl gi, paköl gi gila.

⁶⁴ Kale waľij bad ap ud amgö niþ u paľu gi ñöm, niþ paköm hagla, “Ne bi ke niñban u, nöþ an pakab u hanip hag ñi!” a gila.

⁶⁵ Pen manö naj anibu rö, niþ rapin iru nöþ hagla.

Juda bi kub manö ud asikep gau Jisas niþ manö kub hagla

(Mad 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶ Hilim halö, Juda bi manö ud asikep gau löm, God niþ nan sabe gep bi kub gau löm, bi lo manö hag ñeb gau löm, ap magum gilo, Jisas niþ uť gi Kansol kub anibu mideila an au ud daula.

⁶⁷ Pen Kansol bi gau kale Jisas niþ hagla, “Pen ne ke hagemön, ne Mesaia u aka wasö,” gila.

Hageila, Jisas kalip haga, “Pen yad kalöp hageinabin u, niñö hagöp a gimim, niñagnabim.
*

⁶⁸ Pen hag niñeb yad midöp u kalöp hag niñeinabin u, yip pen hagagnabim.

⁶⁹ Pen miñi riköl mid damöm hainö gau, Bi Ñi nipe God Bi kľö unbö ke halö midöp u, ñimagö yijig adö nipe au asik mideinab,” a ga. *

⁷⁰ Anig hageia, bi kansol gau magönhalö niþ hagla, “Anib u, ne ke God Ñi nipe u aka?” gila.

* 22:67: Jon 3:12 * 22:69: Ap 7:56

Hageila, Jisas haga, “Me kale ke hagpim me u,” a ga.

⁷¹ Hageia hagla, “Nihön g+nig manö kub rapin hag m+idun, b+ r+imnap hag n+yno, Jisas anig göp anig göp a gaiöln Maj m+igan n+pe ke hagöp n+nbun u,” a g+la.

23

Gapna Pailod Jisas n+p manö n+ja

(Mad 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Anig hagöm, magöñhalö uraköm, Jisas n+p dam gapman b+ kub Pailod m+deia au arla.

² Damöm, n+p manö kub hagnig, manö gau n+bö gau n+bö dapöm hagla, “Hon ulhai n+ynun n+nbun, b+ an+bi n+bi b+ hon gau manö piral hagöm hagöp, ‘B+ kub Sisa n+p dak+s ñagmim, gapman kai manö u u rö nöp n+ñagmim,’ a göp. Pen manö ap hagöp, ‘Yad ke Mesaia u, yad ke kin an+bu,’ a göp,” a g+la.

³ Hageila, Pailod Jisas n+p hag n+ñöm haga, “Ne Juda kai kin kale u aka?” ga.

Hageia haga, “Me ne ke hagpan me u,” a ga.

⁴ Hageia, Pailod pen b+ God n+p nan sabe gep b+ kub gau abe, n+bi b+ y+har+ñ ap m+deila gau abe kal+p haga, “Yad n+nbun, b+ i n+p manö kub hagep il ap m+dagöp,” a ga.

⁵ Anig haga u pen kale manö klö hagöm hagla, “Gapman manö n+ñagöl, a göm, manö hag ñ+ ajöm, Juda n+bi b+ ram m+nöñ hon gau magöñhalö hag ñ+ ajm+idöp. Ram m+nöñ Galili r+köm, hag ñ+ aj dam dam m+ñi Jerusalem aui auöp,” a g+la.

Jisas n+p dam kin Herod m+deia au arla

⁶ Hageila, Pailod kalip hag niñöm haga, “Bî anibi Galili nibö aka?” ga.

⁷ Hageia, yau a gila. Pen kin Herod ram minön Galili abad midmidöp u, ñin an u apöm Jerusalem midmidöp. Anib u, Jisas nipe Galili nibö bi ap a gila u niñöm, nip Herod ñimagö adö yunö manö kub i niñnim, a göm, Pailod kalip hagö, Jisas nip dam Herod mideia au ud arla. *

⁸ Herod, Jisas nan nihön nihön gimidöp u pör manö nöp niñöm, ñin mai rö nan gagep rö ap gö niñnabin, a göm, gasi u nöp niñ midmidöp rö, ñin anibu Jisas nip ut gi dapjaklö, nipe miñ miñ yabil ga.

⁹ Pen Herod nipe Jisas nip manö iru nöp hag yigin wagin ga, pen Jisas manö ap pen hagaga.

¹⁰ Pen bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi lo manö hag ñeb bi gau abe, manö klö göm, bi iru nöp dagol dagol hagla.

¹¹ Herod abe, ami bi nipe gau abe, Jisas nip gi naj göl göm, ñiñlon löl göm, gapman bi kub rol gipal walij aij ap rol gi ñöm, kauyan Pailod mideia au yula.

¹² Nöd Herod aip Pailod aip kołmał midmidil pen ñin anibu manö niñ jim ñilö.

Juda nibi bi gau, “Jisas nip al pak limim,” a gila (Mad 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

¹³ Pen Pailod, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi manö ud asikep bi kub gau abe, nibi bi yiharin gau abe kalip hagö ap magum gila.

¹⁴ Kale ap magum geila, nipe kalip haga, “ ‘Bi i manö an ral hagöm, nibi bi gau kalip anig anig

* 23:7: Luk 3:1

hagöp, a gipim u pen mĩni amgö ilö adö kalöp i manö nĩnbin u, nĩpe nan naij göp manö i ap nĩnagpin.

¹⁵ Herod u rö nöp manö i ap ulhai nĩnagöp u me, adog hanpe ke ñöb. Yad nĩnbin, nan naij ap gagöp; anib u nĩp al pak lep rö lagöp.

¹⁶ Anib u, ami bi yad gau hagnö, nĩp yĩharĩn paköm, hag yulö aran, a ga.

¹⁷ Pen Juda kai ñĩn kub kale Pasopa u auö, Pailod pör mi añi añi nagĩman kale añi ap yĩharĩn hag yumĩdöp.

¹⁸ Pen ñĩn anibu kale magöñhalö maj mĩgan blätö gi wiñ klö alöm hagla, “Bi anibu al pak lĩmim! Barabas nĩp hag yube hanĩp auan!” a gĩla.

¹⁹ Bi Barabas anibu nĩpe daun kub anibu nĩbi bi rĩmnap udöm, ram mĩnön anibu abad mĩdmĩdöp bi kub anibu aip pen pen göm, wip ap böñ nöp al pak la rö, nĩp manö kub hagöm nagĩ lĩla.

²⁰ Pen Pailod Jisas yĩharĩn hag yunö aran a gi nĩñöm, kalĩp kauyan hagöm anig haga.

²¹ Hageia, kale kauyan maj mĩgan blätö gi wiñ alöm hagla, “Nĩp mab ba lan al pak lĩmim! Nĩp mab ba lan al pak lĩmim!” a gĩla.

²² Hageila, Pailod kalĩp kauyan hagöm haga, “Bi anibi nan nĩhön gi naij göpñ Yad nĩnbin, nan naij ap gagöp rö, nĩp al pak lun rö lagöp. Anib u, ami bi yad hagnö, nĩp yĩharĩn paköm, hag yulö aran, a ga.

²³ Hageia, kale klö yabił göm, Jisas nĩp al pak lĩlö uman, a göm, meg mĩgan kale blätö gi dap ranöm, hag gĩlö gĩlö,

24 Pailod manö kalip u udöm,

25 bi ap, nibi bi rimnap udöm ram minöñ abad midmidöp bi kub u aip pen pen göm, wip ap böñ nöp al pak la bi anibu nip hag yuö kamñ ara; pen ami bi nipe gau kalip haga, “Kale Jisas nihön ginig gun a göm hagaböl u nöp gimim,” a ga.

Jisas nip mab ba lañ cipñ pak lila

(Mad 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Jisas nip al pak linig ud arla. An au amöl göm, Sairini daun nibö bi ap Jerusalem aueia. Bi anibu hib nipe Saimon. Nip nable paköm, ud sisi löm, mab kros ud ka gi ñöm hagla, “Jisas arab u hain aru,” a gilo, ud hain ara.

27 Pen Jisas nip ud arlö niñöl gi, nibi bi iru nöp hain gila. Nibi bi areila an anibu nibi rimnap Jisas nip mög niñöm ham geila.

28 Anig gilo, Jisas ado gi niñöm kalip haga, “Kale Jerusalem nibi, yip ginig gab u ham gagmim. Kalöp gi najj göm, ñi pai kale gau gi najj göm geinab anibu ham gimim.

29 Hainö marö kub u auö, hagnaböl, ‘Nibi ñi pai yag dauagpal gau abe, nibi ñi pai ci ñagpal gau abe, kale nöp miñ miñ göl,’ a ginaböl. *

30 Ñin anibu, nihön ginig midaiun, a göm, böñ nöp umun, a göm, hagnaböl ‘Nö ilö gau pa jö gi apöm, hanip al pak linim aka kidip udöm hanip minöñ ñinim u aij,’ a ginaböl. *

31 Yad mab kamñ rö midpin pen yip anig göm gi najj gaböl. Pen kale mab mñep rö midpim rö, kalöp nihön rö gi najj ginaböl?” ö ga.

* 23:29: Luk 21:23

* 23:30: Hos 10:8; Rep 6:16

³² Pen bi gapman lo manö rîb julö bi mîhau, mab ba laŋ al pak lîniŋ göm, udöm halö ud arla.

³³ Dam ram mînön Wip Nabîc Cög Ij a gîpal u amjaköm, Jisas nîp dam mab ba laŋ cîpîl pakla, bi gapman lo rîb julö bi mîhau kalîp mîhön dam mab lap lap cîpîl pakla.

³⁴ Anîg gîlô, Jisas haga, “Bapi, yîp gaböl u, ai gîniŋ anîg gabun, a göm, nîŋ aij göm gagaböl. Anîb u, kale gî naij gaböl u nîŋmön arö gîmön,” a ga.

Pen ami bi gau, Jisas waîj nîpe ud ju lîlô mîdeia gau, kale ke sadu gîpal rö u göm udla. *

³⁵ Nîbi bi iru nöp nîŋmîdlô nîŋöl gî, Juda bi kub gau Jisas nîp paj hagöm hagla, “Nîpe, ‘Yad Mesaia u; God yîp udajîp nîpe aip mîdpul,’ a göm, nîbi bi rîmnap umbal gajîp urakpal. Göp anîbu rö, nîpe ke u rö nöp anîg göm kamîŋ arö nîŋun,” a gîla. *

³⁶ Pen ami bi gau u rö nöp, Jisas mîdeia söl au apöm nîp paj hagöm, ñîg wain asî ñöl göm hagla, *

³⁷ “Ne, ‘Juda Kîŋ kale mîdpin,’ a gîpan u, ne ke gîmön kamîŋ aru!” a gîla.

³⁸ Pen Jisas nîp cîpîl pak lîla mab ba au gîlaŋ, mab po bad ap adö u manö kalî kliñ rîkla:

JUDA KAI KÎŊ KALE ME I.

³⁹ Bi gapman lo manö rîb julö, mab ba laŋ al pak lîla mîhau, bi ap Jisas nîp hag juöm haga, “Ne Mesaia mîdpan u, ne ke gîmön kamîŋ ammön, hol mîhön u rö nöp gö, kamîŋ arul!” a ga.

⁴⁰ Hageia, bi ap pen nîp hag göm haga, “Bi anîbi ilön kub udöm umniŋ gab; hol mîhön u rö nöp ilön

* **23:34:** Ais 53:12; Sam 22:18

* **23:35:** Sam 22:7-8

* **23:36:** Sam 69:21

kub udul umnig gabul u, a gımön, God nıp pıñın gagpan ar?

⁴¹ Hol mihön naj gıpul rö ilön udabul, pen bı anıbi nan naj ap gagöp,” a ga.

⁴² Nıpe anig hagöm, Jisas nıp haga, “Ne ram mınön ne au am kın mıdmön, yıp gası nınmön,” a ga.

⁴³ Anig hageia, Jisas nıp pen pe haga, “Yad nöp nınjö yabıt hagabin, mını nın i nöp ne yad aıp am ram mınön aij u mıdeinabul,” a ga.

Jisas uma

(Mad 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Magö anıbu, sıdö an aulık magö u sıbön göm, mıd damöm sıdö aumın gai ga magö u kauyan mailö ga.

⁴⁵⁻⁴⁶ Pen Jisas umnig göm haga, “Bapi, ana magö yad u nımagö adö ne u labin,” a ga. Anig hagöm uma. Jisas uma, magö anıbu nöp, God sabe gep ram magö raul agamıj mıgan yan, waıj ud ajön pıt gıla u, an yan pa bu göm, lıtı gı lap lap arö, ajön hiıköl mıdeia. *

⁴⁷ Pen ami bı abad mıdep bı kub u, gaia anıbu nınjöm, God hib nıpe u dap ranöl gı haga, “Nınjö yabıt! Bı anıbi bı aij nöp!” a ga.

⁴⁸ Nıbi bı ap nın mıdeila gau, nan ga anıbu nınjöm, maıt ral auö pabıt paköl gı, ado göm ram kale arla.

⁴⁹ Pen Jisas nıbi bı nınjeb nıpe gau abe, nıbi Galili nıbö nıp hain gıla gau abe, kale ke ke au dan mıdöm, nan ga anıbu nın mıdeila.

* **23:45-46:** Luk 8:2-3

*Josep nipe Jisas hañ roman dam riğöl ga
(Mad 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Pen Juda Kansol kub bi ap, hib nipe Josep. Nipe bi aij, manö ud asik gi aij gi midöp. Nipe Arimadia daun, ram minöñ Judia an au nibö. Nipe Juda Kansol bi rimnap, Jisas nip al pak lun, a göm, gasi niñla rö niñaga. Nipe, God nibi bi udöm abad mideinab ñin u aunab, a göm, abad midmidöp.

⁵² Nipe Jisas uma, wip he dam riğöl ginig göm, Pailod mideia u amöm, hag niñö yau a ga.

⁵³ Anib u, Josep nipe am wip he ud asik dap lugöm, waij rud aij ap ud wam wam göm, dam kabö migan gison nöp lu löm wip riğöl gagla migan u riğöl ga.

⁵⁴ Pen Juda God nip sabe gep ñin u söl auub, a göm, Praide* dugo dugo magö u wip riğöl ga.

⁵⁵ Pen nibi ugan, Jisas aip Galili nibö aula gau, Josep arö niñöl gi hain gi damöm wip riğöl amjaköm, wip he aigegö riğöl ga u niñ aij göm, ado gi ram kale arla.

⁵⁶ Ram kale amöm, agnoñ ñig hañ aij auep rimnap wip he li ñinig göm, gi li aij gila.

Ruö mañu nöp daublap u pen Sarere ñin kub kale yiharñ midap u niñöm me, yiharñ mid mid hanla. *

24

*Jisas uraka
(Mad 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)*

* **23:54:** Juda Sarere ñin kale u Praide dugo dugo il göm, gi damöm, Sarere dugo dugo pis gi midöp. * **23:56:** Eks 20:10; Dud 5:14

¹ Ruö Sade ñin u, ram gisön rua magö u, nibi ugan anibu agnoñ ñig haññ aij auep u udöm, wip he hañ roman anöñ lî ñun, a göm, dam wip rigöl gila u arla.

² Amöm ninla, kabö hañai kub wip rigöl migan pit gila u, lili gi am ba lau mideia.

³ Pen kale migan anibu amöm ninla, Bi Kub Jisas hañ roman nipe midageia.

⁴ Ai göp, a göm, hag midlö ninöl gi, adiñ bi mihau goñ anib au uraköl midailö. Bi mihau waiñ kale rud mailö halö unbö ke mideia.

⁵ Nibi gau kale ninöm, aninin gö piññ göm, kugom yimöm yihöñ gilo ninöl gimil, bi anib mihau haglö, “Nihön ginig bi kamñ midöp u nip wip rigöl gipal añ gai i ulhai nin ajabim?

⁶ Nipe aui midagöp; midö nöp uraköp. Pen kalöp aip Galili midöm manö haga u gasi ninjim.
*

⁷ Nipe kalöp haga, ‘Bi Ñi nipe u nip, ud nibi bi nan si nan naij gipal ñimagö adö kale lilö, nip mab ba lañ al pak lilö, umöm ñin mihöp midöm, ruö ñin mihau nigan u kauyañ uraknab,’ a ga,” a gilo.

⁸ Anig haglö ninöl gi, gasi magö kale u piral hiikö, Jisas nöd Galili midöm, manö haga anibu gasi nin dam ninla.

⁹ Nibi gau kale wip rigöl u arö göm, kauyañ adö gi amöm, nan ga ninla anibu, Jisas bi nipe unbö agip lañ gau abe, nibi bi nipe rimnap gau abe hag ñila.

¹⁰ Nibi ugan manö hag ñila anibu, Maria Magdala u, Joana u, Jems nime Maria u, nibi rimnap

* 24:6: Luk 9:22

halö.

¹¹ Pen kale manö hag ñila anibu apdi niñöm, niñö hagaböl, a göm, niñagla. Ñiñlon löm rö hagaböl a göm gasi u niñla.

¹² Pen Pida manö anibu niñöm, gi dö gi amöm, rigöl gila kabö migan u sipsip niña, wip wali wam wam gila bad u nöp mideia. Anibu niñöm, niñhön göp, a göm, gasi mlö yabıl löl göm, wip rigöl u arö göm kauyan ado gi ara.

*Bi mihöp ram riig aglö Emeas arlö
(Mak 16:12-13)*

¹³ Ñin anibu nöp, bi mihöp ram riig aglö Emeas, yöp Jerusalem söi anib au* arul, a gimil, adan amöl gimil,

¹⁴ nan niñhön niñhön geia niñlö manö u agamij hag niñöl gi arailö.

¹⁵ Arailö niñöl göm, Jisas jöl adö apöm, kalip mihön u göm ara.

¹⁶ Pen bi anib mihau Jisas nip niñblep u pen God gasi magö kalip mihön u geia niñöm gasi hau alö, Jisas nip niñlö bi unbö ke rö la.

¹⁷ Nipe kalip mihön hag niñöm haga, “Manö u niñhön manö haglö arab?” ö ga.

Anig hageia, kale yim gep rö pidön gi urak midöl gimil,

¹⁸ bi Kliopas haga, “Ne nöp me, miñi ñin pro bad i Jerusalem au am midmön nan niñhön niñhön gab u niñagpan ar?” a ga.

¹⁹ Hageia, Jisas haga, “Nan anibu niñhön gö hagabil?” ö ga.

* **24:13:** Grik 60 sidadia (11 kilomida)

Hageia haglö, “Jisas Nasared nîbö ga u me. Bî God manö hagep u, manö hag ñî aij göm, nan gagep rö gau gîmîdöp u me, God nîp aij a göm, nîbi bî gau kalîp aij a göm ga.

20-21 Nîpe anîg gîmîdöp u, gasî hon nîjun hagno, ‘God nîp yuö hanîp Isrel nîbi bî udöm, abad mîd aij gînab,’ a gun nîjno u pen God nîp nan sabe gep bî kub gau abe, bî manö ud asîkep bî kub gau abe, nîp manö hag göm, dam Rom gapman bî kub u nîp ñîlö, nîpe manö kub hagöm, nîp ami bî nîpe gau kalîp ñö, dam mab ba laŋ al pak lîlö uma. Pen nan ga anîbu ñî n mîhöp nöp ap ara me. *

22 Mîñî sîb halö magö u, nîbi ugan hon ap, am nîp rîgöl gîla ulöm mîgan ka u nîjöm, ap hanîp nan nîhön nîhön göp u hag ñîlö nîjun pa gîlî gîpun.

23 Nîbi gau kale hagpal, ‘Wip he mîlö u mîdagajîp, pen ejol mîhau apil hagpil, “Nîpe uraköm kamîj mîdöp,” a gîpil,’ a gîpal.

24 Anîg haglö, bî hon rîmnap nîp rîgöl gîla ulöm mîgan ka u amöm nîjbal, nîbi gau hagajal rö nöp mîdajîp. Pen Jisas nîp nîjagpal,” a gîlö. *

25 Anîg hagailö, Jisas haga, “Kale mîhøj gasî nîj aij gagpil. Bî God manö hagep gau manö hagla u magøjhalö, nîhön gînîg manö nîjög hagpal a gîmil nîjagpil?

26 God haga rö, Mesaia u nöd ilön kub yabîl udnab me, pen hainö mailö aij ke halö mîdeinab,” a ga. *

* 24:20-21: Luk 19:11; Ap 1:6

* 24:24: Jon 20:3-10

* 24:26:

Luk 9:22

²⁷ Anig hagöm, Mosıs abe, bı God manö hagep bı gau magöñhalö abe, Krais nıp God Manö kalı kılın rıkla mıdöp manö anıbu magöñhalö kalıp hag ñı aij gö ara. *

²⁸ Ram mınönj areila söl anıb au amjaköm, Jisas kalıp mıhönj abhak löm, arnıg rö ga.

²⁹ Pen kalpe mıhönj nıp manö klö gımil haglö, “Dugöp i aubun. Sıbön gınıg gab nınjöm ne auö hol mıhönj aip hanun,” a gılö. Haglö, kalpe mıhönj aip ram arla.

³⁰ Ram am mıdöm, nan ñınıg, nıpe bred udöm, God nıp aij, a göm, ud jö göm kalıp mıhönj ñö nınjöl gı,

³¹ gası magö kalpe mıhönj u gası wakö, u Jisas nöp, a gımil nınjöl nınjöl göm, agamıj ur ga.

³² Anıg ga u nınjöl haglö, “Adan anı au apöl gun, manö rımnıp hag ñöl gı, God Manö kalı kılın rıkla manö ıl u rımnıp hag ñöl gajıp u, mıdmagö halıp u mab rö inöm pıtu gı ñöb,” a gılö.

³³ Anıg hagmil, magö anıbu nöp kauyanı ado gı Jerusalem ammil nınjöl, Jisas bı nıpe unbö agıp lanı, nıbi bı nınjeb kale rımnıp halö aip ap magum göm mıdeıla.

³⁴ Amjakmil kale nınjöl, nıbi bı gau kale ke Jisas nıp manö hagmıdeıla. “Nınjö nöp! Jisas uma u pen kauyanı uraköm, ap Saimon mıdajıp au waiö lajıp nınjöb,” a gıla. *

³⁵ Manö hageıla anıbu nınjöl, bı mıhau haglö, “Hol mıhönj adan anı au arajul, Jisas halıp nable pakajıp, dam ram hol mıhönj u amun, nan ñınıg

* **24:27:** Sam 22:1-21; Ais 53 * **24:34:** 1Ko 15:4-5

gun, nipe bred udöm, God nîp aij a gajîp u, u Jisas nöp a gul nîñbul,” a gîlô.

Jisas bî nipe gau nîp waiö nîñla

(Mad 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

³⁶ Pen manö anîbu hag mîdailö nîñöl göm, Jisas nipe ke mîdeila an au waiö lî an au gîlan urak mîdöm haga, “God kalöp abad mîdeian,” a ga.

³⁷ Hageia, kale wip ana, a göm, anîñîñ gö pîñîñ gîla. *

³⁸ Pîñîñ geila, Jisas kalîp haga, “Nîhön gîñîg pîñîñ gabimîñ Amgö kale ke nîñbim u pen nîhön gîñîg gasî mîhöp nîñabim?”

³⁹ Ñîmagö ma yad gau nîñim. Yad nöp me! Yîp ud po nîñmim nîñabim. Wip ana hañ roman le halö mîdagöp. Pen yad yuö abe, le abe mîdpin u, amgö kale ke hadö nîñabim,” a ga.

⁴⁰ Anîg hagöl göm, ñîmagö ma nipe gau kalîp yama.

⁴¹ Anîg gö, kale mîñ mîñ göl gî, gasî mîlô löl gî, u Jisas nöp aka göm, gasî mîhöp nîñlô nîñöl göm, Jisas kalîp haga, “Nan ñîñeb kale rîmnap aui mîdöp aka?” ga.

⁴² Hageia, nîp kabsaî lau lîla ap ñîla.

⁴³ Kale nîñmîdlö nîñöl gî, nipe kabsaî anîbu ud ñîña.

⁴⁴ Pen Jisas kalîp haga, “Nöd yad kale aip mîdem, mîñî yîp göp unbö rö u gîñab, a gem, kalöp hag ñîmîdin. Mosîs yîp manö kalî kîñ rîka u, bî God manö hagep yîp manö kalî kîñ rîkla u, God Manö adîñ Sam a gîpal u yîp manö kalî kîñ rîka u, yîp kalî kîñ rîkla rö nöp magöñhalö unbö

* 24:37: Mad 14:26

rö nöp gɪnab, a gem, kalöp hag ñɪ aij gɪnō,” a ga.
*

⁴⁵ Anig hagöm, God Manö kalɪ kliñ rɪkla u nɪn aij gɪlan, a göm, gasɪ aij yabɪt u kalɪp ña.

⁴⁶ Nipe anig göm, kalɪp haga, “Nöd gau kalɪ kliñ rɪkōm hagla, ‘Mesaia u ilōn kub udōm umō, rɪgöl gɪlō, ñɪn mɪhōp mɪdōm, ñɪn mɪhōp nɪgan u kauyan uraknab.

⁴⁷ Anɪb u, manö aij nipe u ram mɪnōn Jerusalem ɪt gɪ hag ñōm, hag ñɪ damōm, nɪbi bɪ ram mɪnōn gau gau magōnhalō hag ñɪlō arō nɪnōl göm, nɪbi bɪ nan si nan naij gɪpal gau, nɪhōn gɪnɪg anig gɪpun, a göm, arō göm, Krais nɪp cɪg gɪlō nɪnōl göm, nan naij prɪ kale u ɪk gɪ yunab,’ a gɪla.

⁴⁸ Pen yɪp ga anɪbu amgō magō kale ke nɪnɪbim.
*

⁴⁹ Pen Bapi yad manö nöd hag la rö, yad kalöp ñɪnabin. Anɪb u, kale daun kub aui nöp mɪdmim, abad mɪdaimim. Kumi kabō adō lan au nɪbō pɪdōn ke apōm kalöp gon leinab u nɪnmim arnabim,” a ga. *

Jisas ap ran jak ram mɪnōn kumi kabō adō lan au ara

(Mak 16:19-20; Rep 1:9-12)

⁵⁰ Anig hagöm, kalɪp paɪɪd damōm, Jerusalem arō göm, ram rɪɪg aglō Bedani söl au amōm, God kalɪp abad mɪdeian, a göm, ñɪmagō nipe dap ranōm, God nɪp sabe ga.

⁵¹ Jisas anig gö nɪnōl göm, God nɪp dam ap ran jak ram mɪnōn kumi kabō adō lan au ud ara.

* **24:44:** Luk 9:22
14:16; 15:26; Ap 1:4

* **24:48:** Jon 15:27; Ap 1:8

* **24:49:** Jon

⁵² Anig gö, kalip aij a gö niñöl gi, hib nipe u haglö adö arö niñöl göm, ado gi Jerusalem arla.

⁵³ Amöm, pör pör nöp God nip sabe gep ram raul migan u amöm, God hib nipe haglö adö armidöp.

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d